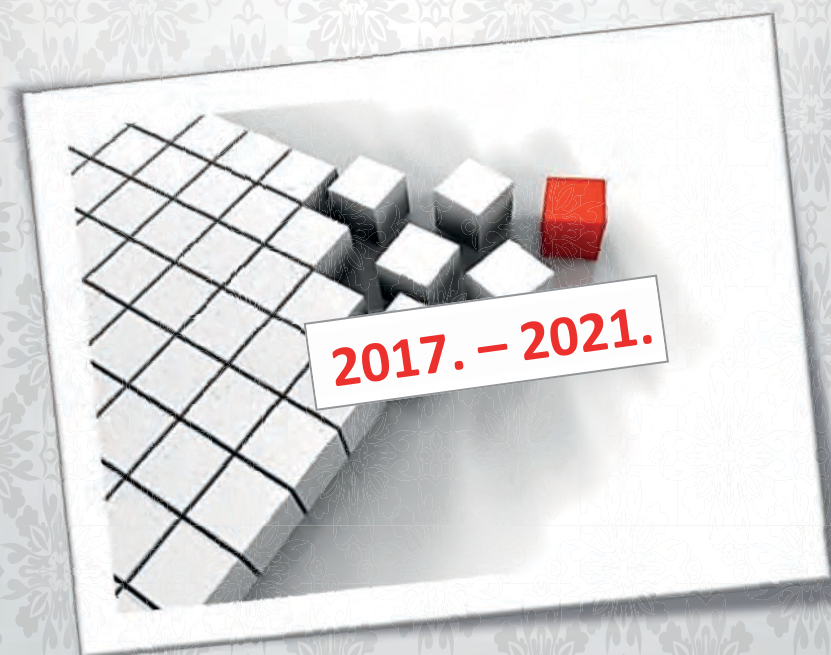

**STRATEGIJA
OBRAZOVANJA
NA HRVATSKOM JEZIKU
U REPUBLICI SRBIJI**

Hrvatsko nacionalno vijeće

Preradovićeva 13, 24 000 Subotica

www.hnv.org.rs

ured@hnv.org.rs

+381 24 554 623

Na osnovu članka 15. stavak 1. točka 14) Zakona o nacionalnim savjetima nacionalnih manjina („Sl. glasnik RS“, br. 72/2009, 20/2014 - odluka US i 55/2014)

Hrvatsko nacionalno vijeće na 45. sjednici dana 25.11.2016.
usvojilo je

STRATEGIJU
OBRAZOVANJA
NA HRVATSKOM JEZIKU
U REPUBLICI SRBIJI

za razdoblje
2017. – 2021. godine

SADRŽAJ:

UVOD	7
HRVATI U REPUBLICI SRBIJI	9
HRVATSKO NACIONALNO VIJEĆE.....	12
ANALIZA	14
Obrazovni i institucionalni kontekst.....	15
Politički kontekst.....	47
Ekonomski kontekst.....	52
Socijalni kontekst	57
Pravni kontekst.....	62
Religijski kontekst	69
SURADNICI.....	72
SWOT ANALIZA.....	73
VRIJEDNOSTI	74
VIZIJA.....	74
MISIJA.....	74
STRATEŠKI CILJEVI I ZADACI.....	75
ZAKLJUČAK	92
PRILOG.....	95

UVOD

Hrvatsko nacionalno vijeće (HNV) tijelo je manjinske samouprave koje, od osnutka 2002. godine, kontinuirano realizira različite aktivnosti usmjerene k očuvanju i razvitku hrvatske zajednice. Položaj Hrvata u Republici Srbiji iznimno je složen, a djelovanje u područjima važnim za očuvanje nacionalnog identiteta o kojima skrbi HNV (obrazovanje, informiranje, kultura i službena uporaba hrvatskoga jezika) nije nimalo jednostavnije.

Obrazovanje na hrvatskom jeziku jedno je od najvažnijih segmenata ostvarivanja manjinskih prava, jer se ulaganjem u obrazovanje na najbolji način ulaže u budućnost Hrvata u Republici Srbiji. Hrvatsko nacionalno vijeće prepoznalo je potrebu za procesom strateškog planiranja te se odlučilo na donošenje Strategije obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji (u daljem tekstu Strategija) za razdoblje od 2017. do 2021. godine. Strategija predstavlja analizu svih dosadašnjih aktivnosti na području obrazovanja, kao i temelj za aktivnosti koje slijede.

Cilj Strategije je, na osnovu objedinjenih analiza i dosadašnjih aktivnosti na području obrazovanja, utvrditi mjere unapređenja primjene prava na obrazovanje na hrvatskom jeziku te aktivnim sudjelovanjem pripadnika hrvatske zajednice u izradi tog dokumenta, povećati njihovu prisutnost i sudjelovanje u radu Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Strategija obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji, donesena sukladno *Strategiji obrazovanja u Srbiji do 2020.* te *Strategiji Europa 2020*, predlaže mjere prema sljedećim načelima:

- mjere unapređenja donesene su na temelju analiza podataka
- ciljevi i zadaci koncipirani su da bi doprinosili učinkovitosti sustava
- promjene se uvode postupno i prema logičnom slijedu
- osigurano je sustavno praćenje rezultata provedenih mjera.

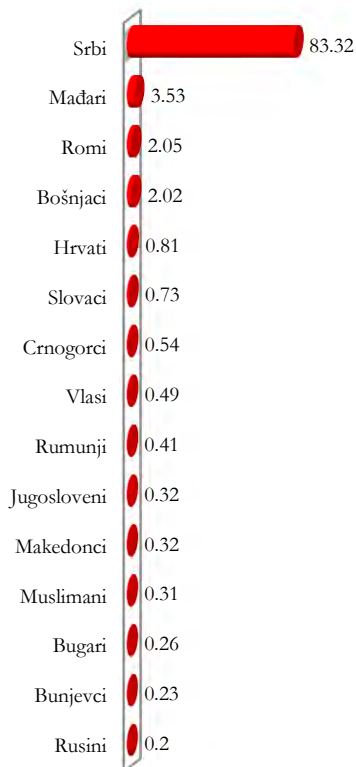
Prethodnica Strategije je *Platforma o školovanju pripadnika hrvatske nacionalne manjine na materinskom jeziku u Republici Srbiji* koju je izradio istaknuti pedagog Dujo Runje sa suradnicima.

Strategija obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji uobličena je procesom strateškog planiranja, koji je započeo u travnju 2016. godine, na temelju financijske potpore Fondacije za otvoreno društvo i Hrvatskog akademskog društva.

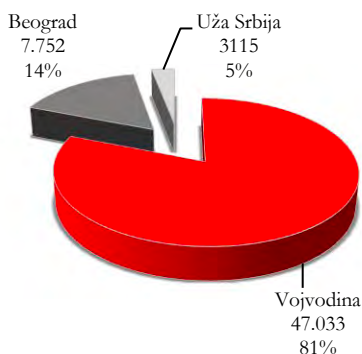
Strategija je dokument koji zacrtava put i viziju dugoročnog razvoja obrazovanja hrvatske nacionalne zajednice u Republici Srbiji i podložan je stalnom preispitivanju ciljeva, kao i njihovim revizijama. Pozitivni učinak ovisi o prihvaćenosti Strategije u što većem dijelu hrvatske zajednice u Republici Srbiji te o njezinu kontinuiranom i dosljednom provođenju u predstojećem razdoblju.

HRVATI U REPUBLICI SRBIJI

Slika 1. Stanovništvo prema nacionalnoj pripadnosti (popis 2011. godine)

Hrvati u Republici Srbiji su višestoljetno domicilno stanovništvo i predstavljaju relativno heterogenu nacionalnu zajednicu. Prema popisu iz 2011. godine ukupan broj Hrvata je **57.900** te čine **0,81%** stanovništva Republike Srbije. Najviše ih je u Vojvodini, gdje je 47.033 izjašnjenih Hrvata te su po veličini četvrta zajednica, a zajedno s nehrvatskim opcijama etničkih Hrvata, treći su po brojnosti. Druga regija u kojoj su Hrvati naseljeni u značajnijem broju je beogradska regija, gdje je 7.752 izjašnjenih Hrvata te su po veličini peta zajednica, dok se nezanemariv broj osoba hrvatskog podrijetla izjasnio subnacionalnim i anacionalnim opcijama¹.

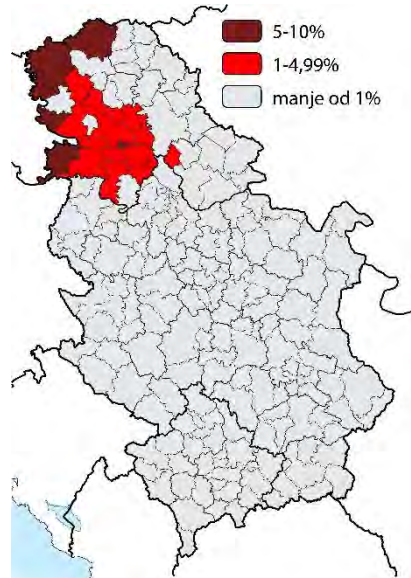

Slika 2. Postotak izjašnjenih Hrvata po regionima (popis 2011. godine)

¹ Velik broj Hrvata izjašnjen je opcijama Bunjevci, Jugoslaveni i ostali.

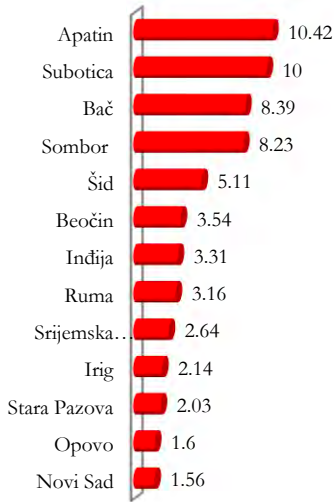
Premda imaju nekoliko regionalnih i subetničkih imena (npr. Bunjevci i Šokci), Hrvati u Vojvodini su, gledano mjerilima znanstvenih kriterija, sastavni dio hrvatskoga naroda. Nakon složenih migracijskih procesa tijekom povijesti žive kao autohtoni narod u vojvođanskim dijelovima Srijema, Bačke i Banata.

Od osnovnih povijesnih činitelja, važno je istaknuti da su Hrvati u Srijemu najstariji starosjedioci. Njihovo prisustvo na tom području kontinuirano traje još od dolaska južnih Slavena na te prostore, a sve do 1945. godine živjeli su u okviru Hrvatske. Bunjevački Hrvati podrijetlom su iz zapadne Hercegovine, a pod vodstvom franjevac

Slika 3. Postotak Hrvata u općinama (popis 2011. godine)

naselili su prostor sjevera Bačke (Subotica i Sombor s okolicom) koncem XVII. stoljeća, nakon protjerivanja Turaka s tog područja. Danas je ta skupina najbrojnija među vojvođanskim Hrvatima. S druge strane, početkom XVIII. stoljeća, zbog teških uvjeta života u Bosni i pojačane islamizacije kršćana, šokački Hrvati, predvođeni franjevačkim redovnicima, doselili su se u središnji dio ugarskog Podunavlja (jugozapadna Bačka i Baranja) te u zapadni dio Srijema. Krajem XVIII. stoljeća, Hrvati iz Pokuplja migrirali su prema središnjem Banatu, a nešto kasnije Hrvati su se naselili i u jugozapadnom dijelu Banata.

Slika 4. Postotak Hrvata u općinama (popis 2011. godine)

Slika 5. Broj Hrvata u općinama (popis 2011. godine)

Hrvati žive na području cijele Autonomne pokrajine Vojvodine, naseljavaju svaku vojvođansku općinu te u svakoj imaju status apsolutne manjine. Promatrano u postocima, najviše ih ima u općini Apatin, više od 10,42%, a u većini općina ih je manje od 1%. Osim u općini Apatin, značajniji postotak Hrvata prisutan je u samo nekoliko općina: Subotica 10%, Bač 8,39%, Sombor 8,23%, Šid 5,11%, Indija 3,31%, Ruma 3,16%, Srijemska Mitrovica 2,64%, Stara Pazova 2,03% i Novi Sad 1,56%. Naravno, budući da je riječ o općinama različitih veličina, sama brojnost Hrvata u navedenim općinama je različita te najviše Hrvata živi u općini Subotica, zatim slijede općine Sombor, Novi Sad, Apatin, Srijemska Mitrovica, Šid, Ruma itd. U Republici Srbiji, samo u općini Lapovo nema Hrvata.

HRVATSKO NACIONALNO VIJEĆE

Hrvatsko nacionalno vijeće (HNV) je najviše zastupničko tijelo Hrvata u Republici Srbiji, izabrano radi ostvarivanja prava na manjinsku samoupravu.

Na osnovu *Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina*, Hrvatsko nacionalno vijeće preko svojih organa samostalno:

- 1) donosi i mijenja statut nacionalnog vijeća
- 2) donosi finansijski plan, finansijsko izvješće i završni proračun
- 3) raspolaže vlastitom imovinom
- 4) odlučuje o nazivu, simbolima i pečatu nacionalnog vijeća
- 5) utvrđuje prijedloge nacionalnih simbola, obilježja i praznika nacionalne manjine
- 6) osniva ustanove, udruge, fondacije, privredna društva u područjima kulture, obrazovanja, informiranja i službene uporabe jezika i pisma
- 7) predlaže predstavnika nacionalne manjine u savjetu za međunarodne odnose u jedinici lokalne samouprave
- 8) ustanovljuje i dodjeljuje priznanja
- 9) inicira donošenje i prati provedbu zakona te drugih propisa na području kulture, obrazovanja, informiranja i službene uporabe jezika i pisma
- 10) sudjeluje u pripremi propisa te predlaže izmjenu i dopunu propisa kojima se uređuju Ustavom garantirana prava nacionalnih manjina na području kulture, obrazovanja, informiranja i službene uporabe jezika i pisma
- 11) predlaže posebne propise i privremene mjere na područjima u kojima se ostvaruje pravo na samoupravu, radi postizanja pune ravnopravnosti između pripadnika nacionalne manjine i građana koji pripadaju većini
- 12) pokreće postupak pred Zaštitnikom građana, pokrajinskim i lokalnim budzmanom i drugim nadležnim organima kada procijeni da je došlo do povrede Ustavom i zakonom garantiranih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina
- 13) odlučuje o drugim pitanjima koja su mu povjerena zakonom.

Hrvatsko nacionalno vijeće do sada je birano na posrednim izborima, odnosno putem elektora. Prvi saziv HNV-a izabralo je 198 elektora na elektorskoj skupštini održanoj u Subotici 15. prosinca 2002. godine, a za prvog predsjednika vijeća izabran je **mr. sc. Josip Ivanović**.

Za drugog predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća, na sjednici 16. travnja 2005. godine, izabran je **Josip Zvonko Pekanović**, hrvatski političar iz Bačke i kulturni djelatnik iz Sombora.

Koncem zime 2007. godine, hrvatski gospodarstvenik i višekratni predsjednik Hrvatskog kulturnog prosvjetnog društva „Matija Gubec“ Tavankut, **Branko Horvat**, nakon što je dulje vrijeme bio potpredsjednikom, izabran je za trećeg predsjednika Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji.

Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina iz 2009. godine, broj članova HNV-a smanjen je na 29.

U prvom sazivu HNV-a promijenila su se tri predsjednika, dok je u drugom i trećem sazivu bio samo jedan. U drugom sazivu HNV-a izabrano je 132 elektora na elektorskoj skupštini u Subotici 6. lipnja 2010. godine, a u trećem, aktualnom sazivu, izabrano je 132 elektora na elektorskoj skupštini u Beogradu 26. listopada 2014. godine. Predsjednik drugog i trećeg saziva je i sadašnji predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća, **dr. sc. Slaven Bačić**, pravni povjesničar i odvjetnik iz Subotice.

Sjedište HNV-a i njegov ured je u Subotici, Preradovićeve 13, gdje se najčešće održavaju sjednice Vijeća.

mr. sc. Josip Ivanović

Josip Zvonko Pekanović

Branko Horvat

dr. sc. Slaven Bačić

Slika 6. Hrvatsko nacionalno vijeće u Subotici

ANALIZA

Posljednjih nekoliko desetljeća dogodile su se značajne promjene u skoro svim aspektima društva u Republici Srbiji, koje uključuju političke, ekonomske, demografske promjene, kao i osobne prioritete ljudi. Postojeći obrazovni koncepti, kao i oni koji se planiraju za budućnost, neovisno o tipu obrazovnih institucija, trebaju biti zasnovani na pažljivim razmatranjima budućih trendova u društvu. Jedino precizna analiza utemeljena na činjenicama može osigurati kontinuiran napredak.

*„Ne odustaj od onoga što stvarno želiš.
Čovjek sa velikim snovima je moćniji od onoga
sa činjenicama.“*

OBRAZOVNI I INSTITUCIONALNI KONTEKST

Obrazovanje je prvi i najvažniji čimbenik životne i razvojne sastavnice svakog pojedinca, društva i države u cjelini. Ukupan učinak obrazovanja podrazumijeva izgradnju i korištenje svih drugih sustava i resursa te utječe na ukupnu kvalitetu života. Prema *Strategiji Europa 2020*, znanje i inovacije su pokretači budućeg pametnog rasta Europe. Obrazovanje, usavršavanje i cjeloživotno učenje su temeljne europske smjernice napretka, zajedno s inovacijama i stvaranjem digitalnog društva. Misija sustava obrazovanja u Republici Srbiji temelji se na europskim postavkama te teži povećanju kvalitete procesa i ishoda obrazovanja, povećanju obuhvata stanovništva Republike Srbije na svim obrazovnim razinama, dostizanju i održavanju relevantnosti obrazovanja te povećanju učinkovitosti uporabe resursa obrazovanja.

OSTVARIVANJE PRAVA NA OBRAZOVANJE HRVATA U REPUBLICI SRBIJI

Na temelju uredbe Vlade Republike Srbije, od školske 2001./02. godine, počela je vjerska nastava u osnovnim i srednjim školama u Republici Srbiji. Tako je prvi puta neslužbeno u školski sustav ušao i hrvatski jezik, posredstvom rimokatoličkog vjeronauka. Glavni koordinator nadolazećih aktivnosti bilo je Hrvatsko akademsko društvo (HAD), čiji su stručnjaci, na čelu s mr. sc. Marijom Grasl, izradili nastavne planove i programe za predmet Hrvatski jezik za osnovnu školu (od I. do VIII. razreda), Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture za osnovnu školu (od I. do VIII. razreda) i Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture za gimnaziju te srednju stručnu školu (trogodišnju i četverogodišnju).

Iste 2001. godine s radom započinje i dječji vrtić “Marija Petković” u Subotici. Prve tri godine vrtić je financijski podupirala američka nevladina organizacija Katolička služba za pomoć, a nakon toga je lokalna samouprava preuzela brigu o vrtiću i uvela ga pod okrilje PU “Naša Radost” Subotica. Uz provedbu Montessori programa, u vrtiću se najprije počelo s vjerskim odgojem, a od 2003. godine odgojno-obrazovni rad se zvanično odvija na hrvatskom jeziku, kao temelj za upis djece u hrvatske odjele.

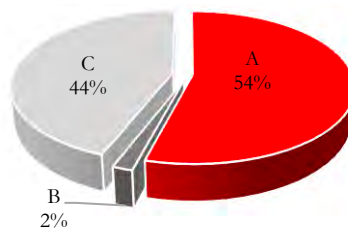

Cjeloviti program na hrvatskom jeziku u osnovnim školama započinje školske 2002./03. godine nakon što je usvojen **Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina**, kojim se hrvatskoj nacionalnoj zajednici priznao status nacionalne manjine te stvorili uvjeti za otvaranje prvog odjela na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji.

Danas, obrazovni i odgojni rad na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji, izvodi se prema trima modelima²:

model	A		B		C	
opis	cjelovita nastava na hrvatskom jeziku po nastavnom planu i programu Republike Srbije		dvojezična nastava (bilingvalna), hrvatski–engleski jezik		nastava na srpskom jeziku uz izučavanje izbornog premeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture	
mjesto	Subotica Sonta		Tavankut		Subotica, Tavankut, Đurđin, Stari žednik, Bereg, Monoštor, Bezdan, Sonta, Vajska, Plavna, Sot, Srijemska Mitrovica	
	broj objekata	broj djece	broj objekata	broj djece	broj objekata	broj djece
vrtić	4	90	1	12		
osnovna škola	6	247	1	4	15	413
srednja škola	3	154				
fakulteti	1	15				
ukupno	14	506	2	16	15	413

Tablica 1. Broj djece i objekata koji su u programima i nastavi na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji, a prema modelima obrazovanja i klasifikaciji u hrvatskom obrazovnom sustavu

Slika 7. Postotak djece prema modelima obrazovanja i odgoja

² Uvjetno rečeno „Model A, B i C“. Takva klasifikacija modela nije u uporabi u Republici Srbiji, već je preuzeta iz obrazovnog sustava Republike Hrvatske.

Školske 2016./17. godine model A realizira se u četiri objekta Predškolske ustanove „Naša radost“, u pet osnovnih i tri srednje škole na teritoriju općine Subotica. Model B realizira se samo u jednoj osnovnoj školi u Tavankutu, a model C u 15 osnovnih škola unutar 11 naselja u Vojvodini.

Od ove školske godine u mjestu Sonta otvoren je i izdvojeni odjel Osnovne glazbene škole „Stevan Hrišćić“ iz Apatina, smjer tambura, koju pohađa 17 učenika.

Model	Mjesto	Škola/vrtić	od školske godine
A	Subotica	Vrtić „Marija Petković“ - Sunčica	2001./02.
	Subotica, Mala Bosna	Vrtić „Bambi“	2010./11.
	Subotica, Tavankut	Vrtić „Petar Pan“	2002./03.
	Subotica, Đurđin	Vrtić unutar OŠ „Vladimir Nazor“	2009./10.
	Subotica	Vrtić „Marija Petković“ - Biser	2013./14.
	Subotica	OŠ „Matko Vuković“	2002./03.
	Subotica	OŠ „Ivan Milutinović“	2002./03.
	Subotica, Tavankut	OŠ „Matija Gubec“	2002./03.
	Subotica, Đurđin	OŠ „Vladimir Nazor“	2002./03.
	Subotica	OŠ „Sveti Sava“	2003./04.
	Subotica	Gimnazija „Svetozar Marković“	2007./08.
	Subotica	Politehnička srednja škola	2010./11.
	Subotica	Klasična gimnazija „Paulinum“	2002./03.
B	Subotica, Tavankut	OŠ „Matija Gubec“	2013./14.
C	Šid, Sot	OŠ „Sremski front“	2013./14.
	Subotica, Stari Žednik	OŠ „Pionir“	2002./03.
	Srijemska Mitrovica	OŠ „Sveti Sava“	2009./10.
	Srijemska Mitrovica	OŠ „Boško P. Pinki“	2009./10.
	Srijemska Mitrovica	OŠ „Slobodan Bajić Paja“	2009./10.
	Srijemska Mitrovica	OŠ „Jovan Popović“	2009./10.
	Srijemska Mitrovica	OŠ „J. J. Zmaj“	2009./10.
	Monoštor	OŠ „22. oktobar“	2005./06.
	Bereg	OŠ „Moše Pijade“	2013./14.
	Bezdan	OŠ „Bratstvo i jedinstvo“	2013./14.
	Sonta	OŠ „Ivan Goran Kovačić“	2003./04.
	Vajska	OŠ „Aleksa Šantić“	2010./11.
	Plavna	OŠ „Ivo Lola Ribar“	2010./11.
	Subotica, Tavankut	OŠ „Matija Gubec“	2004./05.
	Subotica, Đurđin	OŠ „Vladimir Nazor“	2004./05.

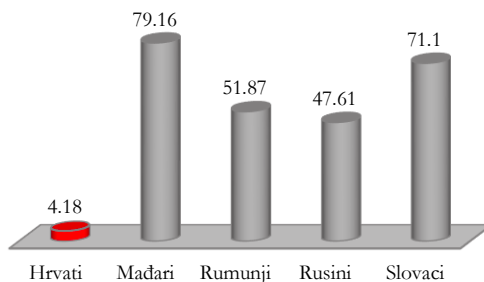
Tablica 2. Objekti u pojedinim mjestima u kojima se ostvaruje pravo na obrazovanje na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji

Obzirom na nacionalni sastav učenika osnovnih škola AP Vojvodine prema popisu iz školske 2006./07. godine, pravo na obrazovanje na hrvatskom nastavnom jeziku (cjelovita nastava) ostvaruje mali broj djece.

Nacionalnost učenika	broj učenika	br. učenika koji se školuju na materinskom jeziku	% od ukupnog broja učenika
Hrvati	3.646	181	4.18
Mađari	20.770	16.442	79.16
Rumunji	2.379	1.234	51.87
Rusini	1.132	539	47.61
Slovaci	4.426	3.147	71.10

Tablica 3. Postotak učenika koji ostvaruju pravo na obrazovanje na materinskom jeziku (popis 2006. godine)

Budući da je u Subotici 30% ukupnog broja Hrvata u Vojvodini pa tako i 30% ukupnog broja učenika u nastavi na hrvatskom jeziku te da se cjelovita nastava trenutno izvodi samo na području Subotice, zaključak je da bi oko 2500 djece u svakom trenutku moglo biti u programima i cjelokupnoj nastavi na hrvatskom jeziku u Subotici. Dakle, pravo na obrazovanje na materinskom jeziku ostvaruje oko 17% učenika u mjestu gdje je trenutno to omogućeno³. Za razliku od hrvatske nacionalne zajednice, ostale manjine to pravo koriste u znatno većem postotku.

Slika 8. Postotak učenika koji ostvaruju pravo na obrazovanje na materinskom jeziku (popis 2006. godine)

³ Prema istraživanju provedenom u svrhu izrade Strategije, roditelji koji nisu djecu upisali na nastavu na hrvatskom jeziku kao razloge neupisivanja navode: 19,4% udaljenost škole, 16,6% malobrojnost odjela na hrvatskom jeziku, 13,8% obiteljski razlozi i 11,1% što ne žele djecu izdvajati od većinskog stanovništva.

PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Predškolski odgoj i obrazovanje iznimno je važan dio sustava obrazovanja u cjelosti. Ono je temelj cjelokupnog obrazovnog sustava, osobito zbog ključnih razvojnih razdoblja u životu djeteta koji se odvijaju do sedme godine. Cilj predškolskog odgoja i obrazovanja je stvaranje uvjeta za rano učenje, socijalizaciju, odgoj i podržavanje dječjeg razvoja u cjelosti.

Program predškolskog odgoja i obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji akreditiran je na osnovu nacionalnog sustava akreditacije i provodi se od školske 2001./02. godine.

Na inicijativu američke nevladine organizacije CRS-a – Catholic Relief Services (Katolička služba za pomoć) u Republici Srbiji 2000. godine započinju aktivnosti u svezi otvaranja deset dječjih vrtića koji će raditi po Montessori programu⁴. Nositelji ideje i projekta u Subotici bili su Dujo Runje i sestra Silvana Milan, koja je osigurala prostor za vrtić. Tako je 18. rujna 2001. godine svečano otvoren⁵ Dječji vrtić “Marija Petković” u Subotici. Otvorenju je prethodila jednogodišnja edukacija pet Montessori odgojiteljica koje su u obnovljenom i renoviranom objektu pri samostanu Družbe Kćeri milosrđa u Subotici započeli rad s četrdesetak djece. Prve tri godine vrtić je postojao u okviru samostana, a potom je postao dio Predškolske ustanove „Naša radost“ Subotica. Školske 2003./04. godine odgojno-obrazovni rad se i zvanično počinje provoditi na hrvatskom jeziku.

---

⁴ Montessori program utemeljen je na humanističkom pristupu i omogućuje rast u cjelini, i to istraživanjem, ostvarivanjem i razvijanjem individualnih potreba djeteta. Naglasak nije na podučavanju djeteta, nego se osiguravanjem poticajne okoline, koja povećava dječju prirodnu radoznalost, djetetu omogućuje spontano učenje otkrivanjem u igri.

⁵ Stručni koordinator ovog projekta Dujo Runje na otvorenju je istakao: "Ideja o predškolskoj ustanovi po programu Marije Montessori na našem tlu nastala je u vrijeme kad je sve bilo nevrjeme. To je bilo vrijeme kad su presahli izvori, kad su se zamrzle rijeke, kad su prestali lijepi snovi. /.../ Baš u vrijeme kad je stalo vrijeme, u inat nevremenu CRS je vidio negdje gore na zvjezdanom nebu ispisanu poruku: "Ulaganje u dijete je najbolje ulaganje!" Od jučer je ovdje počelo oblikovanje čovjeka - ili vajanje. Vjerujemo da će ova iskra koja je upaljena u osvit novoga milenija u našoj "Sunčici" grijati svu djecu ma tko to bio, ma kakvi bili, bez ikakvih ograda, jer sve ostalo je manje ljubav, a više sebeljublje."

Vrtić „Marija Petković-Sunčica“
Subotica

Vrtić „Petar Pan“ Tavankut

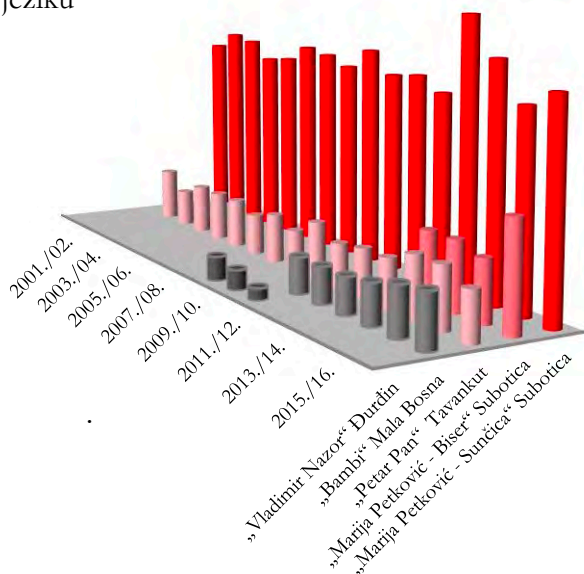
Vrtić „Bambi“ Mala Bosna

Vrtić „Marija Petković-Biser“
Subotica

Vrtić „Marija Petković - Sunčica“ u Subotici prvi je započeo s radom na hrvatskom jeziku, da bi se kasnije kao rezultat interesa roditelja oformile skupine djece u još četiri objekta.

Danas se po prilagođenom Montessori programu radi u trima mješovitim predškolskim skupinama, a u vrtiću „Petar Pan“ u Tavankutu predškolski program odvija se i dvojezično, na hrvatskom i engleskom jeziku

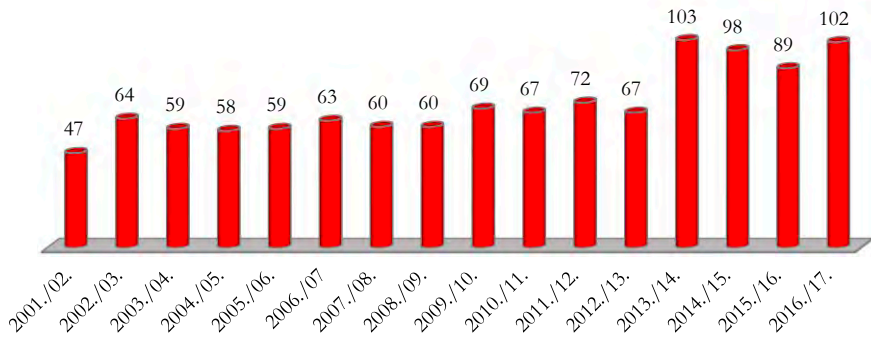

Slika 9. Ukupan broj djece u objektima Predškolske ustanove „Naša radost“ 2001.– 16. godine

	2001./02.	2002./03.	2003./04.	2004./05.	2005./06.	2006./07.	2007./08.	2008./09.	2009./10.	2010./11.	2011./12.	2012./13.	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.
„Marija Petković - Sunčica“ Subotica	47	51	50	46	47	51	50	48	53	48	49	46	65	56	47	51
„Marija Petković - Biser“ Subotica													17	17	15	26
„Bambi“ Mala Bosna										9	9	9	10	12	13	
„Petar Pan“ Tavankut		13	9	12	12	12	10	12	10	14	11	12	12	15	15	12
„Vladimir Nazor“ Đurđin									6	5	3					
ukupno	47	64	59	58	59	63	30	60	69	76	72	67	104	98	89	102

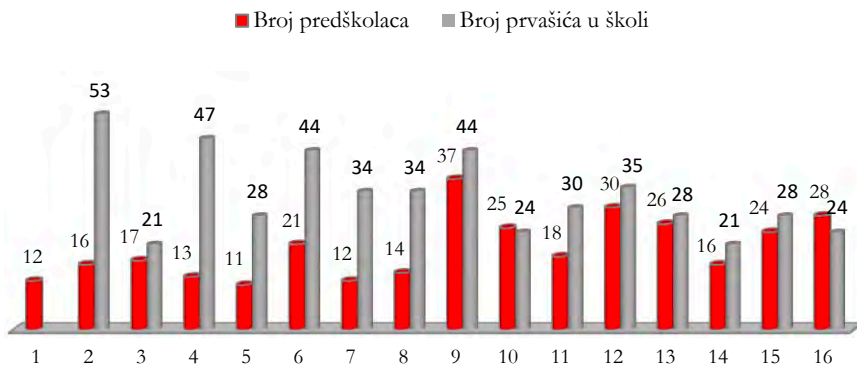
Tablica 4. Broj djece u objektima Predškolske ustanove „Naša radost“ Subotica, 2001. – 16. godine

Broj upisane djece u vrtiće na hrvatskom jeziku kontinuirano je rastao. Prema podacima iz uprave Predškolske ustanove “Naša radost” mjesto u ovim vrtićima roditelji rezerviraju nekoliko godina unaprijed, no unatoč tome svi zainteresirani ne uspiju upisati djecu u ove vrtiće⁶.

Slika 10. Ukupan broj djece u svim objektima Predškolske ustanove „Naša radost“ 2001.– 16. godine

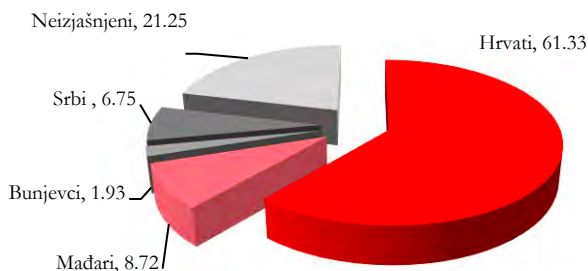
Valja uočiti činjenicu da je nasuprot porastu broja djece u predškolskim skupinama broj upisane djece u prvi razred osnovne škole na hrvatskom jeziku opadao. No, posljednjih pet godina taj odnos se ustalio te broj prvašića, s neznatnom razlikom, prati broj predškolaca na hrvatskom jeziku.

Slika 11. Broj predškolaca u objektima Predškolske ustanove „Naša radost“ u odnosu na broj prvašića upisanih u nastavu na hrvatskom jeziku iste školske godine, 2001.- 16. godine

⁶ Trenutačno je u odgojnim skupinama na hrvatskom jeziku približno 50% djece čija su starija braća i sestre upisani u nastavene odjele na srpskom jeziku, a pri tome postoji određeni broj djece koje roditelji žele upisati u vrtić na hrvatskom jeziku, ali moraju pohađati program na srpskom jeziku zbog ograničenog broja mjesta u objektima na hrvatskom jeziku.

Velikom broju djece u vrtićima pridonio je i broj djece drugih nacionalnosti (39,67%) koji su, prema izjavama roditelja, djecu upisali u vrtić na hrvatskom jeziku zbog kvalitetna programa, odgoja i opremljenosti vrtića Montessori materijalima za učenje.

Slika 12. Postotak upisanih u vrtiće na hrvatskom jeziku prema nacionalnosti

U vrtićima na hrvatskom jeziku uposleno je devet odgojitelja koji rade s djecom od dvije do šest i pol godina. Kvalitetan i posvećen kadar u vrtićima jedan je od razloga koji roditelji također navode kao razlog upisivanja djece u te vrtiće, a roditelji često navode odgojitelje i kao osobe koje su bile presudne za upis njihove djece u škole na hrvatskom nastavnom jeziku⁷. U upravi Predškolske ustanove „Naša radost” uposlena je osoba, pomoćnica ravnatelja, zadužena za programe i odgojne skupine na hrvatskom jeziku koja, pored vođenja procesa unaprijeđivanja rada, posreduje i prilikom raspoređivanja odgojitelja po objektima.

„Pomozi mi da uradim sam!“

⁷ Unatoč činjenici da su svi uposleni hrvatske nacionalnosti i da rade po hrvatskom programu, nisu svi odgojitelji upisali svoju djecu u hrvatske odjele. Od 40% odgojitelja koji imaju djecu, samo 25% njih je svoju djecu upisalo u hrvatske odjele, dok 50% imaju još malu djecu koja nisu stasala za školu. Djecu je u odjele na srpskom jeziku upisalo 25% odgojitelja.

OSNOVNOŠKOLSKO OBRAZOVANJE I ODGOJ

Osnovno obrazovanje i odgoj je važan dio cjelokupnog sustava obrazovanja. Funkcija osnovnog obrazovanja i odgoja jest stjecanje osnovnih znanja iz svih područja koji su značajni za život u suvremenu svijetu. Razvoj funkcionalnih znanja, motivacije za učenje, umijeća, stavova i vrijednosti nužni su za oblikovanje nacionalnog i kulturnog identiteta, kao i osposobljavanje za cjeloživotno učenje te aktivan i konstruktivan život u suvremenom društvu.

Strategija obrazovanja u Srbiji do 2020. ističe kako se za poboljšanje kvalitete obrazovanja u Republici Srbiji mora voditi računa o poboljšanju rada nastavnog kadra, uvođenju standarda kvalitete (opreme, uvjeta, udžbenika, rada nastavnika, rada škole, učeničkih postignuća), ostvarivanju cjelovite djelatnosti škole (nastavne, izvannastavne izborne aktivnosti), reviziji programa radi suvremenosti, usklađenosti, funkcionalnosti i životno-socijalne važnosti, uvođenje jedne smjene rada u školama i inkluzije. Osnovna škola treba imati prepoznatljiv identitet, biti dobar odgojni model svojim učenicima cjelinom svojega rada, raznovrsnim te bogatim nastavnim i izvannastavnim sadržajima i aktivnostima.

Trenutačno, u pet osnovnih škola (u Subotici, Đurđinu, Maloj Bosni i Tavankutu) u školskoj 2016./17. godini, cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku pohađa 234 učenika, a izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture izučava 413 učenika u 15 škola i 11 naselja na teritoriju Vojvodine.

Slika 13. Rasprostranjenost obrazovanja na hrvatskom jeziku u Vojvodini prema modelima

OŠ „Ivan Milutinović“
Subotica

OŠ „Matko Vuković“
Subotica

OŠ „Vladimir Nazor“
Đurđin

OŠ „Matija Gubec“
Tavankut

OŠ „Sveti Sava“
Subotica

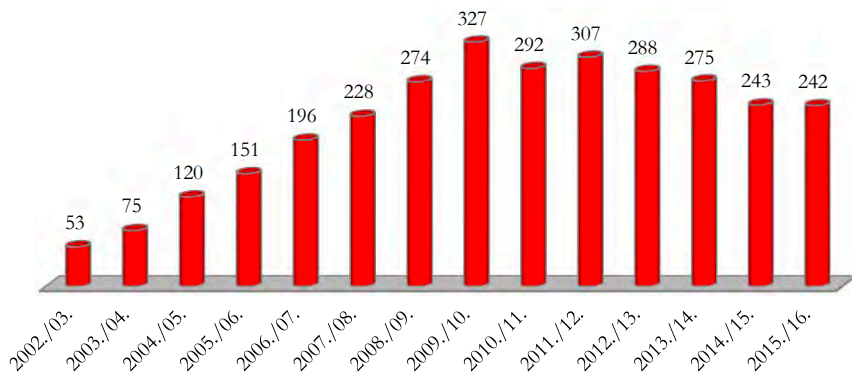
Cjelovita nastava na hrvatskom jeziku (A model) odvija se u OŠ "Ivan Milutinović" u Subotici s izdvojenim odjelom u Maloj Bosni, OŠ „Matko Vuković“ u Subotici s izdvojenim odjelom u Gatu, OŠ „Vladimir Nazor“ u Đurđinu, OŠ „Matija Gubec“ u Tavankutu i OŠ „Sveti Sava“ u Subotici.

Prve školske 2002./03. godine ukupno je upisano 56 učenika u prvi razred u četiri osnovne škole: OŠ „Ivan Milutinović“ Subotica, OŠ „Matko Vuković“ Subotica, OŠ „Matija Gubec“ Tavankut i OŠ „Vladimir Nazor“ Đurđin. Od sljedeće školske godine obrazovanje na hrvatskom jeziku počelo se odvijati i u predgrađu Subotice, u OŠ „Sveti Sava“ u Aleksandrovu. Danas uglavnom u svim tim školama postoji kontinuirano obrazovanje na hrvatskom jeziku od prvoga do osmoga razreda.

Model B, dvojezična hrvatsko-engleska nastava, odvija se u samo dvama odjelima OŠ „Matija Gubec“ u Tavankutu (u 2. i 3. razredu).

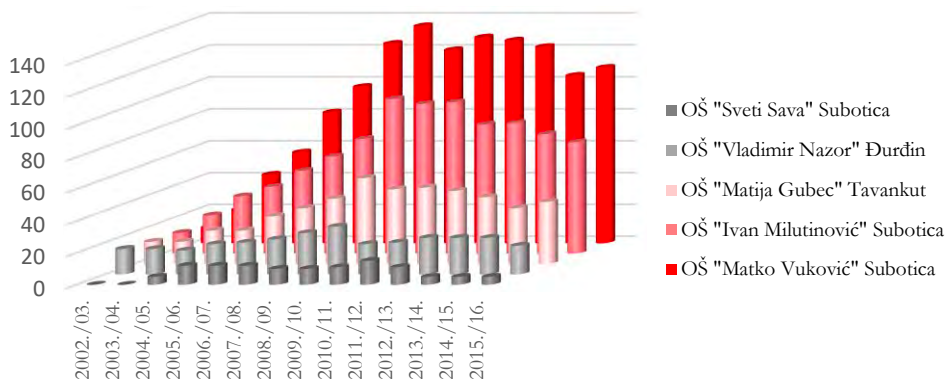
Model C, Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture izučava se u Subotici, Tavankutu, Đurđinu, Beregu, Bezdanu, Monoštoru, Sonti, Vajskoj, Plavni, Sotu i Srijemskoj Mitrovici.

Broj učenika u nastavi na hrvatskom jeziku povećavao se do školske 2009./10. godine, kada je i zaokružen prvi i drugi ciklus osnovnog obrazovanja. Od te godine broj učenika je u blagom opadanju i kreće se između 320 i 240 učenika.

Slika 14. Ukupan broj učenika u nastavi na hrvatskom jeziku u pet škola u Subotici

Najveći broj djece koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku upisan je u OŠ „Matko Vuković”, a najmanji broj u OŠ „Sveti Sava” u Subotici.

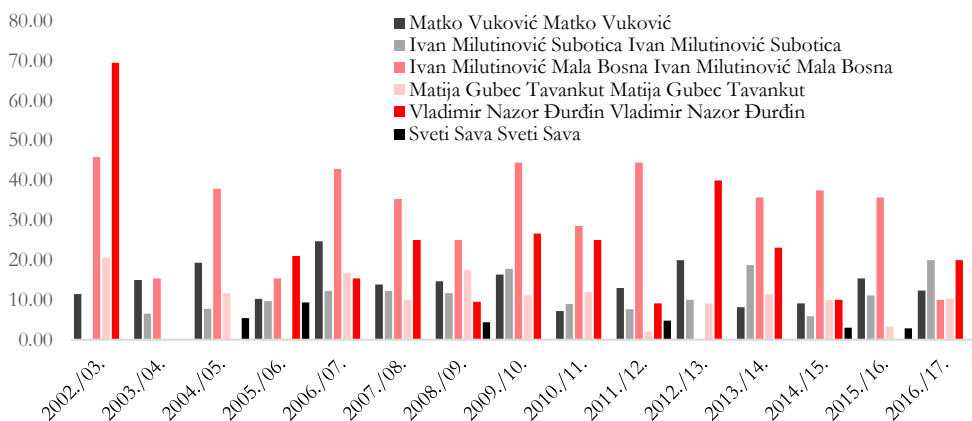
Slika 15. Ukupan broj upisane djece u nastavu na hrvatskom jeziku u školama u Subotici

Prosječan broj učenika po generaciji u svim školama na hrvatskom jeziku je 35 učenika u pet odjela, što po odjelu u prosjeku iznosi sedam učenika.

razred	2002./03.	2003./04.	2004./05.	2005./06.	2006./07.	2007./08.	2008./09.	2009./10.	2010./11.	2011./12.	2012./13.	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.
1	53	21	47	28	44	34	34	44	24	30	35	28	21	28	23
2	-	54	17	48	28	45	36	35	47	26	27	35	26	22	28
3	-	-	56	15	48	27	49	35	36	45	27	27	33	27	22
4	-	-	-	60	17	47	28	49	35	34	44	27	27	32	27
5	-	-	-	-	59	16	46	41	48	35	31	44	29	31	32
6	-	-	-	-	-	59	15	48	40	48	34	31	41	29	31
7	-	-	-	-	-	-	57	14	49	40	48	35	31	42	29
8	-	-	-	-	-	-	9	61	13	49	42	48	35	31	42

Tablica 5. Ukupan broj učenika u nastavi na hrvatskom jeziku 2002.–16. godine u Subotici

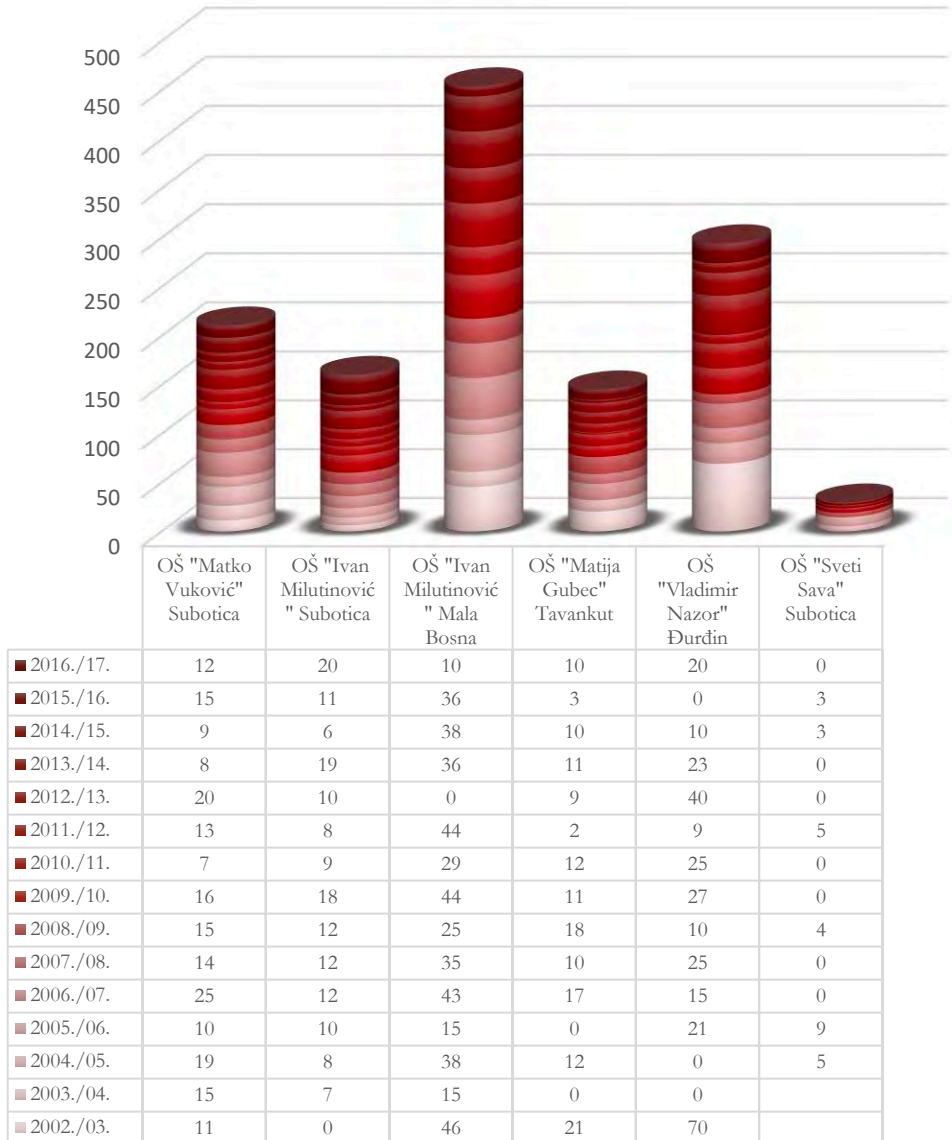
Unatoč činjenici što je veliki postotak Hrvata nastanjen u prigradskim naseljima, točnije u Tavankutu, Đurđinu i Aleksandrovu, te da realizacija nastave na jeziku nacionalne manjine tim školama donosi siguran opstanak⁸, neznan je broj djece koja su upisana na nastavu na hrvatskom jeziku. Izraženo u postocima, upisan broj djece na hrvatskom jeziku u odnosu na ukupan broj učenika škole najveći je u izdvojenom objektu u Maloj Bosni osnovne škole „Ivan Milutinović” Subotica, kao i OŠ „Vladimir Nazor” u Đurđinu. U osnovnoj školi u Đurđinu prve godine upisivanja na nastavu na hrvatskom jeziku upisano je čak 70% od ukupnog broja učenika te škole u hrvatske odjele.

Slika 16. Postotak djece upisane u hrvatske odjele u odnosu na ukupan broj učenika pojedine škole

⁸ Škole koje imaju nastavu na više jezika, imaju mogućnost upošljavanja većeg broja nastavnog i izvannastavnog osoblja zbog većeg broja odjela, a time i mogućnost opstanka kao samostalna škola.

U izdvojen odjel u Maloj Bosni osnovne škole „Ivan Milutinović” Subotica, od 2002. do 2016. godine, u hrvatske odjele upisao se najveći postotak ukupnog broja učenika te škole (izdvojenog objekta) koji nastavu pohađaju na srpskom i hrvatskom jeziku.

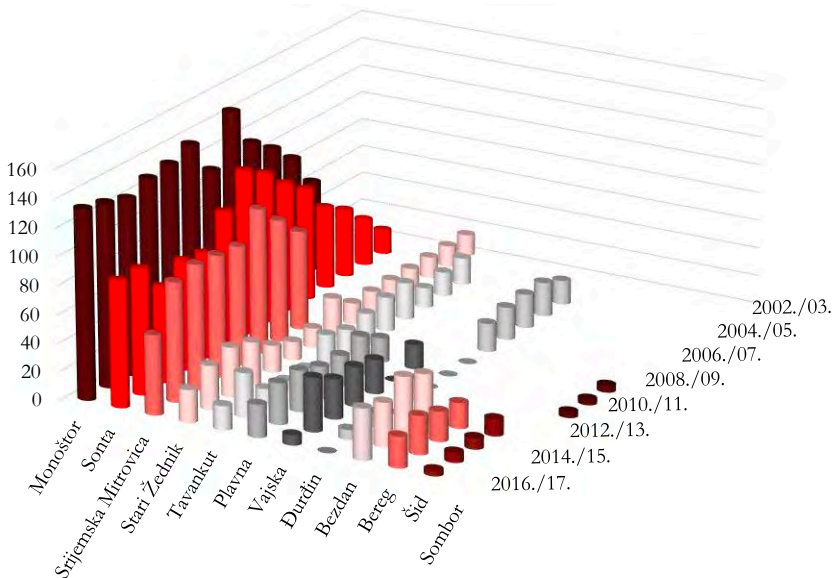
Slika 17. Postotak upisane djece u hrvatske odjele u odnosu na ukupan broj učenika u školi, 2002.-16.

U hrvatskim odjelima trenutno je uposleno 14 profesora razredne nastave u pet škola, od kojih pet radi u nekombiniranim odjelima.

Model C, izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, organizira se u 14 redovnih obveznih osnovnih škola, na teritoriju šest lokalnih samouprava (Apatin, Bač, Sombor, Srijemska Mitrovica, Subotica i Šid) za 409 učenika u školskoj 2016./17. godini.

	Šid	Stari žednik	Srijemska Mitrovica	Monoštor	Bereg	Bezdan	Sonta	Vajska	Plavna	Sombor	Tavankut	Đurđin	Ukupno
2002./03.		15											15
2003./04.		15					17						32
2004./05.		15					33				19	17	48
2005./06.		15		64			48				17	24	127
2006./07.		15		89			58				14	24	162
2007./08.		15		104			79				26	23	198
2008./09.		15		116			91				24	20	222
2009./10.		27	70	146			106			5	21	0	349
2010./11.		14	86	112			116	17	17	4	18	0	345
2011./12.		13	102	138			95	0	27	4	23	0	375
2012./13.		19	84	132			74	24	22		8	16	331
2013./14.	12	30	86	130	18	33	77	28	23		8	0	346
2014./15.	8	35	88	124	21	40	67	28	29		11	10	343
2015./16.	7	31	84	129	27	31	88	38	29		31	7	502
2016./17.	4	23	56	133	22	36	88	7	23		17	0	413

Tablica 6. Broj učenika koji pohađaju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Slika 18. Broj učenika koji pohađaju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Tijekom tri školske godine izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture izučavao se i u OŠ „Bratstvo-jedinstvo“ u Somboru.

*OŠ „Ivan Goran Kovačić“
Sonta*

Nastava na hrvatskom jeziku, od školske 2016./17.godine, organizirana je i na području umjetničkog obrazovanja i odgoja u Sonti kao izdvojeni odjel osnovne glazbene škole “Stevan Hristić” iz Apatina. Ove školske godine, 17 učenika OŠ “Ivan Goran Kovačić” u Sonti je upisalo ovaj odjel na odsjeku tambura.

Prema *Strategiji razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020.*, cilj je povećati udio djece koja su obuhvaćena umjetničkim školama sa sadašnjih 5% na 11%, koliko je u europskim zemljama.

*„Obrazovanje je ono što ostane kad
zaboravimo sve što smo naučili u školi“*

SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE I ODGOJ

Općem srednjem i umjetničkom obrazovanju cilj je razvijati ključne kompetencije stvaralačkih i spoznajnih potencijala učenika, kvalitetno obrazovanje i, u odgojnom smislu, oblikovanje i usmjeravanje onog dijela mlade populacije koji će svoj kulturni, znanstveni i intelektualni razvoj nastaviti na akademskim studijima. Njegova osnovna funkcija je kvalitetna priprema učenika za nastavak školovanja na stupnjevima visokog obrazovanja, kao i stvaranje osnove za oblikovanje intelektualne i kulturne elite koja će biti glavni nositelj razvoja, doprinijeti očuvanju i razvoju nacionalnih te kulturnih specifičnosti i identiteta. Srednje stručno obrazovanje i odgoj treba osigurati uvjete svakome pojedincu za stjecanje znanja, vještina, sposobnosti i stavova (stručne kompetencije) radi učinkovitog sudjelovanja u svijetu rada ili nastavka školovanja. Srednje stručno obrazovanje mora biti ekonomičan, racionalan i fleksibilan sustav dostupan svima koji odgovora na trenutačne i buduće potrebe tržišta rada te osposobljava pojedinca za trajno stručno usavršavanje i učenje. Cilj je da, nakon trogodišnjeg ili četverogodišnjeg školovanja, iz srednje škole izađe kvalitetna i obučena radna snaga. Taj dio obrazovanja je posebno razrađen u *Strategiji razvoja Srbije do 2020.* jer se izravno odražava na privredu države.

Nedovoljna zahvaćenost i nedovoljna kvaliteta obrazovanja su dva ključna problema, kako osnovnoškolskog tako i srednjoškolskog obrazovanja u Republici Srbiji. Trend je, u razvijenim zemljama Europe, da 40-50% učenika pohađa opće srednje škole, čime se podiže postotak građana tercijarnog obrazovanja. U Republici Srbiji samo četvrtina učenika četverogodišnjih škola pohađa gimnazije i srednje umjetničke škole. Dvije strateške mjere u tom pogledu su potpora djeci iz siromašnih obitelji i djeci sa sela za školovanje u općim srednjim i umjetničkim školama (OSUO). To podrazumijeva smještaj u internatima, domovima ili plaćeno putovanje, kao i podizanje privlačnosti OSUO prilagodljivim i bogatim ponudama nastavnih, izvannastavnih i izvanškolskih djelatnosti te modulacije programa koja omogućava individualizaciju nastave. U srednjem stručnom obrazovanju i odgoju osnovni ciljevi su funkcionalnost, racionalnost, prilagodljivost, dostupnost i usklađenost s tržištem rada (preduvjet za to je Nacionalni sustav kvalifikacija za cjeloživotno učenje). Nužnim se pokazuje uključivanje društvenih partnera u planiranje obrazovanja i pripremu osposobljavanja učenika, drugim riječima, svijet obrazovanja i rada moraju se uskladiti.

*Gimnazija „Svetozar Marković“
Subotica*

*Politehnička srednja škola
Subotica*

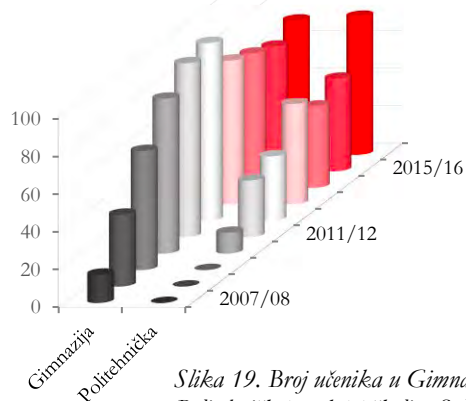
U Republici Srbiji, prema modelu A, nastava se izvodi u dvije srednje škole u Subotici. U Gimnaziji „Svetozar Marković“ u Subotici, od školske 2007./08. svake godine se otvorio po jedan odjel na hrvatskom nastavnom jeziku. Prve godine bio je otvoren društveno-jezični, a svake naredne godine, opći smjer⁹.

U Politehničkoj srednjoj školi u Subotici odjel na hrvatskom nastavnom jeziku se prvi puta otvorio školske 2010./11. godine, tehničar tiska, a svake naredne godine profili su se mijenjali u okviru dva područja: građevine i grafičarstva.

Školska godina	smjer
2010./11.	Tehničar tiska
2011./12.	Tehničar završnih radova u građevinarstvu
2012./13.	Stolar
2013./14.	Tehničar tiska, fotograf
2014./15.	Izvođač završnih radova u građevinarstvu
2015./16.	Tehničar tiska, tehničar grafičke dorade, fotograf
2016./17.	Arhitektonski tehničar

Tablica 7. Obrazovni profili na hrvatskom jeziku u Politehničkoj srednjoj školi u Subotici

Školske 2007./08. godine, odjel u Gimnaziji bio je otvoren jer se oformila skupina od 15 učenika i to zaslugama tadašnjeg člana izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zaduženog za područje obrazovanja.

Slika 19. Broj učenika u Gimnaziji i Politehničkoj srednjoj školi u Subotici,

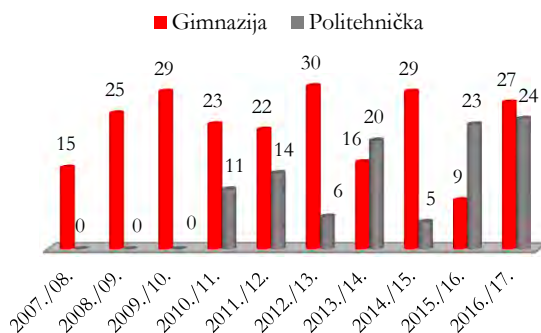
⁹ To je jedini opći smjer u Gimnaziji „Svetozar Marković“ Subotica, dok su na srpskom i mađarskom jeziku otvoreni društveno-jezični i prirodoslovno-matematički smjerovi.

razred	Gimnazija					Politehnička škola					ukupno				
	1	2	3	4	ukupno	1	2	3	4	ukupno	1	2	3	4	ukupno
2007./08.	15	-	-	-	15	-	-	-	-	-	15	-	-	-	15
2008./09.	25	13	-	-	38	-	-	-	-	-	25	13	-	-	38
2009./10.	29	21	13	-	63	-	-	-	-	-	29	21	13	-	63
2010./11.	23	26	21	12	82	11	-	-	-	11	34	26	21	12	93
2011./12.	22	24	26	20	92	14	16	-	-	30	36	40	26	20	122
2012./13.	30	16	22	26	94	6	16	12	-	34	36	32	34	26	128
2013./14.	16	24	14	22	76	20	6	15	12	53	36	30	29	34	129
2014./15.	29	9	22	11	71	5	18	6	14	43	34	27	28	25	114
2015./16.	9	27	8	22	66	23	9	17	0	49	32	36	25	22	115
2016./17.	27	9	27	8	71	24	23	9	17	73	51	32	36	25	144

Tablica 8. Broj upisanih učenika u srednje škole na hrvatskom jeziku u Subotici, 2007.-16.

Najveći broj upisanih učenika u srednje škole na hrvatskom jeziku (51 učenik) bio je školske 2016./17. godine, zbog otvaranja atraktivnog profila, arhitektonski tehničar, u Politehničkoj srednjoj školi.

Slika 20. Broj upisanih prvaka u Gimnaziji i Politehničkoj srednjoj školi u Subotici, 2007.-16.

Vrlo je mali postotak učenika koji su završili osnovnu školu na hrvatskom nastavnom jeziku te upisali srednju školu također na hrvatskom jeziku (36.8%). Analizom podataka dobivenih preko fokus skupina, utvrđeno je da većini učenika ponuđeni profili ne odgovaraju profesionalnim interesima i željenom zanimanju. Hrvatsko nacionalno vijeće uzelo je u obzir navedene analize te je Ministarstvu prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja Republike Srbije od 2013. godine kontinuirano dostavljalo zahtjeve za otvaranjem odjela na hrvatskom jeziku i u drugim srednjim školama (kemijska, glazbena i medicinska srednja škola), za što do sada nije dobiven pozitivan odgovor.

	Gimnazija		Politehnička srednja škola	
	ukupno	broj učenika osnovnu školu završili na hrvatskom jeziku	ukupno	broj učenika osnovnu školu završili na hrvatskom jeziku
1. razred	25	14	24	1
2. razred	10	5	24	2
3. razred	27	18	9	3
4. razred	8	4	16	2

Tablica 9. Ukupan broj učenika u srednjim školama na hrvatskom jeziku školske 2016./17. u odnosu na broj učenika koji su osnovnu školu pohađali na hrvatskom jeziku

Biskupijska klasična gimnazija „Paulinum“

U redoviti sustav obrazovanja Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja uključena je i Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište „Paulinum“ u Subotici. Biskupijsku klasičnu gimnaziju i sjemenište „Paulinum“ utemeljio je subotički biskup mons. Matiša Zvekanović 1962. godine. „Paulinum“ je međubiskupijski zavod i škola, jedina institucija takvoga karaktera u Republici Srbiji. Radi se o jezičnoj gimnaziji klasičnog smjera. Prvenstveno priprema učenike za teološke i filozofske studije, a zatim za klasične jezike te za povijest. Najveći broj svećenika Subotičke i Zrenjaninske biskupije pohađao je klasičnu gimnaziju. Osim svećenika, ta institucija dala je veliki broj vjeroučitelja, orguljaša, misionara, profesora, liječnika, pravnika, novinara, diplomata, itd. Mnogi današnji poznati pregaoci hrvatske zajednice u Vojvodini bili su pitomci toga zavoda. Dugo vremena to je bila jedina školska institucija u Republici Srbiji koja je njegovala hrvatski jezik. „Paulinum“ je od svojeg osnutka uživao međunarodni ugled i priznanje, dok je kod nas imao tek prešutno priznanje. Od veljače 2004. godine, „Paulinum“ u Republici Srbiji stječe potpuno priznanje te se izjednačuje s ostalim srednjim školama gimnazijskog karaktera. Škola je dvojezična (hrvatski i mađarski) i ima četiri razreda. Glavni predmeti su hrvatski i mađarski kao materinski jezici, zatim vjeronauk, latinski i njemački jezik te povijest. Na kraju četvrtog razreda učenici polažu ispit zrelosti (klasičnu maturu) iz glavnih predmeta. Od 2002. do 2015. godine, „Paulinumom“ je prošlo 13 generacija maturanata, od toga broja ukupno je 38 Hrvata koji su nastavili studije uglavnom u matičnoj domovini.

VISOKOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Visokoškolsko obrazovanje u Republici Srbiji je velik i kompleksan sustav sačinjen od većih ili manjih dijelova–podsustava (akademske–osnovne i master studije, strukovne studije, obrazovanje nastavnika i doktorske studije). Visokoškolsko obrazovanje treba doprinijeti stvaranju vrhunski obrazovane i kreativne populacije koja zadovoljava potrebe razvoja Republike Srbije, zasnovanog na humanim vrijednostima i znanstvenim temeljima. Treba doprinijeti jačanju društvene povezanosti te promoviranju društvenih i kulturnih vrijednosti. Udio visokoobrazovanih ljudi je intelektualna i kulturna elita jednog naroda.

Jedina visokoškolska jedinica u Republici Srbiji u kojoj se obrazovanje pruža na hrvatskom jeziku je Teološko-katehetski institut (TKI) Subotičke biskupije sa sjedištem u Subotici, čiji program nije akreditiran. Znanstveno-teološku ustanovu Subotičke biskupije za naobrazbu kateheta i katehistica te drugih crkvenih službi, osnovao je subotički biskup msgr. János Péntzes 21. studenog 1993. godine. Nastava se odvija na dva službena jezika biskupije, na hrvatskom i mađarskom, a profesori mogu biti svećenici, redovnici i svjetovnjaci koji, prema normama kanona Zakonika kanonskog prava, ispunjavaju uvjete da budu predavači-odgojitelji i koji imaju odgovarajuću stručnu spremu i akademsku titulu. Profesore Instituta imenuje rektor - Ordinarij Subotičke biskupije. TKI prima nove studente svake druge godine, a ima izdvojeni odjel u Novom Sadu. Do sada je na hrvatskom jeziku diplomiralo 54 studenta (u prosjeku diplomira dvije i pol osobe godišnje). Mora se naglasiti činjenica da ta visokoškolska ustanova nema pravo javnosti, drugim riječima, službena država ne priznaje njezine svjedodžbe, no prosvjetne vlasti ih toleriraju, s obzirom na to da vlasnici tih diploma mogu predavati vjeronauk u školama.

Za sada u Republici Srbiji ne postoje mogućnosti institucionaliziranog školovanja odgojitelja, učitelja i profesora na hrvatskom jeziku. Ne postoje lektorati na fakultetima na kojima bi se usavršavali pojedini kadrovi za potrebe predškolskog odgoja, osnovnoškolskog, srednjoškolskog i akademskog obrazovanja na hrvatskom jeziku. Postojale su ideje i težnje da se na Višoj školi za obrazovanje odgojitelja u Subotici osnuje odsjek za obrazovanje odgojitelja na hrvatskom jeziku, da se na Učiteljskom fakultetu u Subotici osnuje odsjek za obrazovanje učitelja na hrvatskom jeziku, uz pomoć gostujućih profesora sa Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, prije svega vezano za stručnu

terminologiju, da se na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu otvori Odsjek za kroatistiku, da se na istom fakultetu osnuje Lektorat za hrvatski jezik i književnost te da se do osnivanja Lektorata zainteresiranima i obdarenima za ciljna zanimanja (školski pedagozi i psiholozi, profesori hrvatskog jezika i književnosti) omogući potpora za studij i stručno usavršavanje u Republici Hrvatskoj.

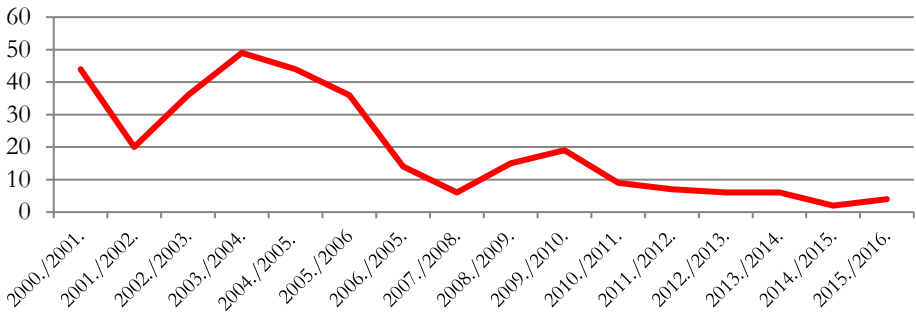
Od navedenog realiziran je samo dio posljednjeg naputka koji se odnosi na pružanje pomoći i potpore Hrvatima iz Republike Srbije, da se upute na studij u Republiku Hrvatsku, s izostankom strateškog usmjeravanja ciljnih skupina sukladno odabiru zanimanja. Stranka Demokratski savez Hrvata Vojvodine pružala je pomoć budućim studentima od 1992. godine, a od 2002. godine to čini Hrvatsko nacionalno vijeće, u suradnji s Generalnim konzulatom Republike Hrvatske u Subotici i Hrvatskom maticom iseljenika u Zagrebu. Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske potpora je od 2006./2007. godine, što se odnosi na stipendije, iksice (x-ice), organizaciju odlaska na pripreme za upis na fakultete, nostrifikaciju dokumenata, moguće probleme oko upisa, kao i brigu oko smještaja u studentske domove.

Usprkos potpisivanju stipendija¹⁰ s klauzulom povratka u Republiku Srbiju, broj studenata koji su se vratili u Republiku Srbiju, na osnovu dostupnih i poznatih podataka o povratku (poznato je 35,9% u razdoblju od 2000. do 2010. godine), iznosi 40%.

Slika 21. Studenti koji su se vratili u Republiku Srbiju nakon studija u Republici Hrvatskoj (2000.–2010. godine)

¹⁰ Ispitivanje čiji rezultati slijede rađeno je na uzorku od 15 godina (2000.–2015.), s napomenom o nepotpunosti podataka zbog neredovito vođene evidencije, brojnosti i raspršenosti studenata (centri poput DSHV-a te HNV-a nisu bili obvezatna postaja budućim brucosima) te zbog nedostupnosti starijih podataka od navedenog razdoblja. Istraživanjem su obuhvaćeni studenti koji su odmah nakon srednje škole upisivali studij. Izlazni parametri (diplomiranje studenata i ostvareni rezultati na visokoškolskim ustanovama na domaćoj i međunarodnoj razini) nisu obuhvaćeni, dok su neki parametri djelomični (povratak i zaposlenje). Grafikoni i analize, stoga, trebaju poslužiti samo kao smjernice pri utvrđivanju trendova i tendencija studiranja Hrvata iz Republike Srbije u Hrvatskoj, a prate ih opisni komentari.

Slika 22. Broj upisanih studenata iz Republike Srbije na sveučilišta u Republici Hrvatskoj

Utjecaji koji su bili presudni da se učenici posljednjih godina u manjoj mjeri odlučuju na upis na studije u Republiku Hrvatsku su:

- uveden bolonjski proces studiranja koji omogućava i promiče mobilnost studenata – u Republici Srbiji i u Republici Hrvatskoj od 2005./2006. akademske godine

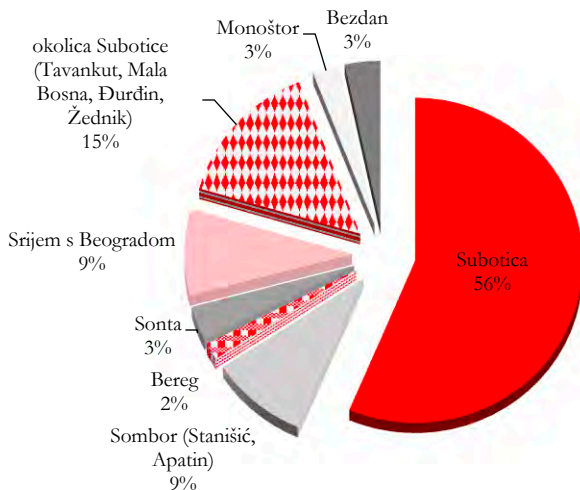
- nakon 15 godina rada, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske, koje nije imalo iskustva na tome planu, preuzima brigu o studentima iz dijaspore od Hrvatske matice iseljenika 2006./2007. godine

- ukinut je poseban status pristupnicima iz hrvatske dijaspore (pripadnici hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske), prema kojem su se upisivali kao redoviti studenti izvan kvote, pod uvjetom da prijeđu razredbeni prag. To je omogućavalo povlastice tijekom upisa na fakultete i dobivanja smještaja u domovima (od 2006. godine, sveučilišta postupno ukidaju povlastice pomenutoj skupini).

- projekt *Uvođenje državne mature u hrvatski školski sustav* započeo je 1. rujna 2004. godine, a završio 1. rujna 2007. godine te je generacija 2008./2009. godine prva polagala državnu maturu u Republici Hrvatskoj. Projekt je proveden u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta – Upravom za srednje školstvo, Vijećem Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta za uvođenje državne mature u hrvatski školski sustav i Nacionalnim centrom za vanjsko vrednovanje obrazovanja

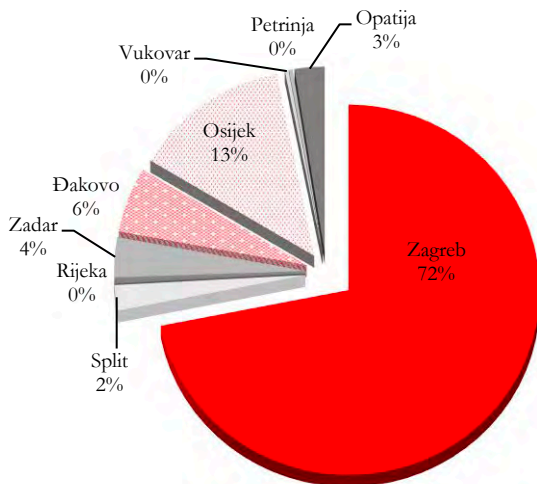
- nepostojanje (česte) linije i visina cijene prijevoza do grada studiranja u Republici Hrvatskoj.

Najveći broj studenata koji su odlazili na studije u Republiku Hrvatsku bili su iz Subotice.

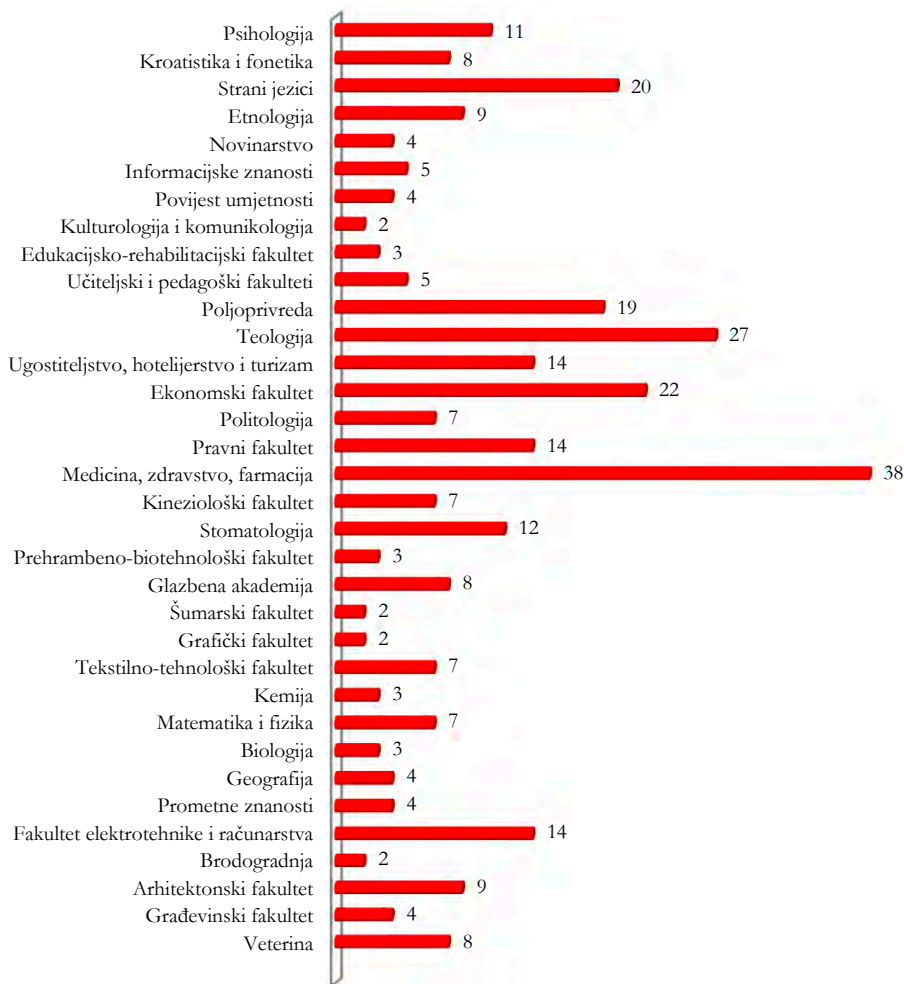
Slika 23. Rodna mjesta studenata iz Republike Srbije koji biraju studiranje u Republici Hrvatskoj

Najveći dio studenata odlučivao se na studije u glavnom gradu Hrvatske, Zagrebu, a potom u Osijeku zbog blizine rodnom gradu.

Slika 24. Gradovi koje biraju studenti iz Republike Srbije za studiranje u Republici Hrvatskoj

Najveći broj učenika upisao je fakultete iz područja medicine, zdravstva i farmacije, potom teologije, stranih jezika i poljoprivrede.

Slika 25. Upisani smjerovi i fakulteti u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2000. do 2015. godine

Ožujka 2009. godine, u dogovoru predstavnika Hrvatskog nacionalnog vijeća s tadašnjim ministrom prosvjete Radovanom Fuchksom te uz posredovanje tadašnje generalne konzulice Republike Hrvatske u Republici Srbiji, Ljerke Alajbeg, Ministarstvo obrazovanja, znanosti i sporta dodjeljuje pet školarina (doktorskih stipendija) u okviru humanističkih znanosti s obvezom povratka u zemlju i rad.

NEFORMALNO OBRAZOVANJE

Neformalno obrazovanje¹¹ podrazumijeva izvaninstitucijske obrazovne aktivnosti kojima se stječu određena znanja i vještine, a sudjelovanje u takvim aktivnostima je dobrovoljno. Informalno obrazovanje podrazumijeva razne oblike stjecanja znanja i vještina koje obuhvaćaju samoinicijativne ili spontane oblike obrazovanja, tj. spontane oblike prijenosa znanja, stavova i vještina. Sva tri oblika (formalno, neformalno, informalno) obrazovnih aktivnosti zajedno čine homogenu cjelinu koja se naziva konceptom cjeloživotnog učenja.

Uloga i značaj neformalnog obrazovanja u današnje vrijeme je vrlo velika, pogotovo uslijed trajnih i brzih promjena koje traže brz i učinkovit odgovor. S tim u vezi, stjecanje novih znanja, sposobnosti, vještina i kompetencija neformalnim oblicima obrazovanja, predstavlja ključni odgovor i konkurentsku prednost za sve one koji žele opstati i nesmetano obavljati svoje poslovne, ali i privatne aktivnosti. Da bi se sve to učinkovito ostvarilo, potrebno je i učinkovito planirati i programirati neformalno obrazovanje, s jasno postavljenim ciljevima i zadacima koji se žele implementirati. Sasvim je sigurno da će i u budućem razdoblju neformalno obrazovanje imati ključnu ulogu i konkurentsku prednost za sve one koji ga prakticiraju. Takvih je pojedinaca sve više, osobito zbog toga što je takvo obrazovanje temeljeno na dobrovoljnoj, a ne na prinudnoj odluci. Neki od oblika neformalnog obrazovanja su: različiti seminari, treninzi, tečajevi, radionice, kampovi i razmjene, izviđački program, rad na projektima (timski rad), ples, pisanje, konferencije, predavanja i sl.

---

¹¹ neobvezno, dobrovoljno

Dosadašnje aktivnosti u okviru neformalnog obrazovanja, a koje se provode svake godine za učenike koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku i izučavaju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, su:

program/ aktivnost	trajanje	nositelj	obuhvat djece	opis
Etno kamp	Tjedan dana u kolovozu	Hrvatska čitaonica Subotica	Oko 100 djece	Kamp upoznavanja kulturne baštine bačkih Hrvata. Od aktivnosti, ponuđene su kreativno-manualne, tamburaška, folklorna, kuharska, duhovna, dramska, recitatorsko-voditeljska radionica, moderan ples i tradicijsko pjevanje.
Dani Balinta Vujkova	Tri dana u listopadu	Hrvatska čitaonica Subotica	Više od 100 djece, učitelja i nastavnika	Programi za učenike i nastavnike pod nazivom „Narodna književnost u školi“, multimedijalna večer s dodjelom nagrade na području književnosti, tiskanje knjiga iz opusa Balinta Vujkova, a organiziraju se i predstavljanja knjiga.
Kviz „Čitam i skitam”	Nekoliko dana	Gradska knjižnica Subotica	Oko 100 djece	Kviz u kojem se elektronski odgovara na pitanja iz zadane knjige, a izvučene dobitnike točnih odgovora čekaju bogate nagrade.
Dani kruha	Jedan dan u listopadu	Udruga „Lijepa naša”	Tri učenika iz triju škola s nastavnicima	Smotra u okviru Dana zahvalnosti za plodove zemlje u kojoj se na štandovima predstavljaju plodovi zemlje i kruha svojeg kraja.
Ekološki kviz „Lijepa naša”	Jedan dan u svibnju	Udruga „Lijepa naša”	Četiri učenika triju osnovnih i jedne srednje škole	Natjecanje učenika u kojem su zadana područja dio nastavnih predmeta prirode i društva, biologije, kemije i geografije.
Task Force	Tjedan dana na ljeto	Hrvatska matica iseljenika	Troje iz Vojvodine	Mladi iz iseljeničtva rade na zaštiti okoliša, obnavljanjem zapuštenih dijelova hrvatskoga prirodno-spomeničkog i kulturno-povijesnog prostora.
Čitanjem do zvijezda	Jedan dan u veljači	Hrvatska mreža školskih knjižničara	Desetak učenika viših razreda	Kviz znanja i kreativnosti u kojem učenici provjeravaju znanje iz određene knjige te izlažu plakat na kojem predstavljaju knjigu.

Projekt „Upoznajmo domovinu”	Tri dana u proljeće	Hrvatski kulturni centar „Srijem“	50 djece	Studijska ekskurzija upoznavanja s matičnom domovinom, kulturom i tradicijom.
Ljetnje škole kulture jezika i duhovnosti	Sedam do deset dana u ljetnjem razdoblju	Udruga „Naša djeca”, udruga StopA	Oko 60 djece, nastavnika, roditelja po svakoj skupini	Uz kupanje odmor i zabavu, djeca svakodneвно imaju školice sporta, ručnih radova, kvizova i radionica.
Ljetovanje u Novom Vinodolskom	Sedam dana u ljetnjem razdoblju	Gradsko društvo Crvenoga križa grada Zagreba, Hrvatsko nacionalno vijeće	100 djece	Uz odmor, kupanje i druženje, svake večeri priređuju se tematske zabave.
Program profesionalne orijentacije ”Gdje poći sutra?”	Deset dana u kolovozu	Grad Benkovac, Hrvatsko nacionalno vijeće	30 učenika predmaturanata	Radionice na kojima se inicira promišljanje povodom izbora vlastitog profesionalnog puta. Otkrivaju se sposobnosti, interesi i prikupljaju podaci da bi se donijele odluke o izboru profesije.

„Učimo za život, a ne za školu.”

KADROVI U OBRAZOVANJU

Kvaliteta nastavnog kadra ključni je faktor kvalitete obrazovanja te je nužna strategija obrazovanja i odabira nastavničkog kadra, kako se navodi u *Strategiji obrazovanja Srbije 2020*. Posebni odjeljak u toj Strategiji posvećen je važnosti i značaju sustava obrazovanja nastavnika, u kojemu je naglašen ne samo proces obrazovanja tog profila ljudi nego i selekcija pri zapošljavanju, evaluacija i samoevaluacija njihova rada.

Prema rezultatima analiza koje su rađene u svrhu izrade Strategije, utvrđene slabosti u području kadrovskih struktura proizilaze iz sljedećih činjenica:

1. mali broj jezično stručnog kadra:

a. posljednjih godina opao je broj studenata koji se odlučuju na studije u Republiku Hrvatsku, a još manje onih koji se nakon završenih studija vrate u Republiku Srbiju

b. odluče li se vratiti u Republiku Srbiju, zbog otežane situacije brzog upošljavanja, kao i slabog utjecaja na kadriranje od strane hrvatskih institucija, nakon nekoliko mjeseci boravka u Republici Srbiji, ipak se odluče na olakšani proces pronalaska zaposlenja u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu

c. prema *Zakonu o osnovama Sistema obrazovanja i vaspitanja („Sl. glasnik RS, br. 72/2009, 52/2013, 35/2015 - autentično tumačenje, 68/2015 i 62/2016-odlučka US)* članu 120., u radni odnos može biti primljena osoba pod uvjetima propisanim zakonom i ukoliko poznaje jezik na kojem se ostvaruje obrazovno-odgojni rad. Kadrovi koji udovoljavaju zakonskim propisima i koji su jezično stručni jesu svi oni koji su do 1991. ili 1992. godine završili studij na srpsko-hrvatskom jeziku, kao i kadar koji se školovao u Republici Hrvatskoj pa je tijekom rata izbjegao u Republiku Srbiju, a posjeduje diplomu o završenom studiju na hrvatskom jeziku

d. nepostojanje Odsjeka za hrvatski jezik u Republici Srbiji

e. nemogućnost polaganja lektorata na fakultetima u Republici Srbiji

f. nepostojanje ispita poznavanja hrvatskoga jezika kao dokaza jezične stručnosti

g. neuključivanje Hrvatskog nacionalnog vijeća u proces kadriranja nastavnika i profesora u nastavi na hrvatskom jeziku

h. dopune norme jezično nestručnim nastavnicima ili profesorima u školama

2. nedovoljno stručno usavršavanje nastavnika ili profesora

3. nezainteresiranost i nemotiviranost kadra¹² za uporabu hrvatskog jezika i hrvatske terminologije u nastavi

4. slaba zainteresiranost ravnatelja¹³ škola za problematiku uporabe hrvatskog jezika u nastavi¹⁴.

Potporu problemima jezične stručnosti kadra u nastavi na hrvatskom jeziku kontinuirano pruža Agencija za odgoj i obrazovanje (AZOO) iz Republike Hrvatske. Ove godine, šesta zaredom, organizirano je stručno usavršavanje za poučavatelje pripadnika hrvatske nacionalne manjine, iseljenika i Hrvata u BiH koji diljem svijeta poučavaju hrvatski jezik i kulturu. Predavači i voditelji radionica uvijek su stručnjaci (sveučilišni profesori, savjetnici Agencije, učitelji praktičari) iz područja hrvatskoga jezika, književnosti, povijesti, geografije, vjeronauka, umjetnosti i biologije. Rad je organiziran u obliku predavanja, radionica i terenske nastave uz stručno vodstvo.

Nastavu na hrvatskom jeziku u školama u Vojvodini izvodi i četiri nastavnika iz Republike Hrvatske, upućenih od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Oni su uključeni kao asistenti, suradnici i savjetnici nastavniciima koji predaju predmet Hrvatski jezik i izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u pojedinim školama. Unatoč preporukama MMO-a, Republika Srbija nije riješila njihov radno pravni status. Učitelji hrvatsku nastavu u inozemstvu, pored izvođenja nastave hrvatskog jezika, sudjeluju u povezivanju sa školama iz Republike Hrvatske, projektima, nabavi nastavnog materijala, kao i organizaciji ekskurzija uz potporu MZOS-a.

---

¹² U nastavi i programima na hrvatskom jeziku 59.4% kadra je nehrvatske nacionalnosti. Od toga u Predškolskoj ustanovi 100% odgojitelja je hrvatske nacionalnosti, u razrednoj nastavi (od prvog do četvrtog razreda osnovne škole) kadar se, također, u 100% postotku izjašnjava Hrvatima, dok je u drugom ciklusu obrazovanja i srednjoj školi zastupljenost Hrvata među nastavnicima i profesorima 32.5%.

¹³ Školske 2016./17. godine u Sonti je, na inicijativu roditelja, ravnatelja i Hrvatskog nacionalnog vijeća, otvoren izdvojeni odjel Apatinske glazbene škole – odsjek tambura. Kao i u većini drugih slučajeva, nastavni kadar nije uzet na prijedlog Hrvatskog nacionalnog vijeća, iako je prethodno bilo dogovoreno, niti iz redova pripadnika hrvatske zajednice, zbog čega je nastava na hrvatskom jeziku ostala samo na papiru.

¹⁴ Princip upošljavanja nastavnika ili profesora u nastavi na hrvatskom jeziku trenutno je prema pravilima nadopune norme, iako većina njih ne ispunjavaju uvjet jezične stručnosti prema navedenim kriterijima.

UDŽBENICI

Pitanje i problem udžbenika za nastavu na hrvatskom jeziku bio je glavna tema dugi niz godina, a nakon 14 godina obrazovanja na hrvatskom jeziku još uvijek nije u potpunosti završen za sve razine obrazovanja. Tek ove godine, školske 2016./17., zaokruženo je i riješeno pitanje udžbenika za osnovne škole, dok izazov srednjoškolskih udžbenika i radnih bilježnica za pripremni predškolski program tek predstoji.

Prvi udžbenici za nastavu na hrvatskom jeziku uvezeni su školske 2002./03. godine, kada je i otpočelo ostvarivanje prava na obrazovanje na materinskom jeziku. Za potrebe prve generacije uveženi su udžbenici iz Republike Hrvatske, a tadašnje demokratsko okružje i liberalni ministar prosvjete odobrili su uvoz svih traženih udžbenika u vrlo kratkom roku¹⁵. Tijekom narednih godina upotrebljavali su se uveženi udžbenici koje je u više navrata potpomogao ravnatelj „Školske knjige”, Ante Žužul, kako dostavama udžbenika tako i financijskim donacijama. Godine koje su uslijedile donijele su nekoliko promjena Nastavnog plana i programa, što je rezultiralo da se srbijanski i hrvatski Nastavni plan i program počnu razilaziti. Uslijed sve veće razlike u nastavnim planovima i programima u pojedinim predmetima, pojavila se potreba za prevođenjem srpskih izdanja udžbenika. Nakon što je „Školska knjiga” samostalno izradila autorski udžbenik za hrvatski jezik, Hrvatsko nacionalno vijeće odlučilo je, nakon očiglednih višegodišnjih opstrukcija Ministarstva prosvete, samostalno krenuti prevoditi udžbenike. Jedine dvije nakladničke kuće koje su bile otvorene prihvatiti izazov izrade prijevoda udžbenika na hrvatskom jeziku bile su „Kreativni centar” i BIGZ. Unatoč pozitivnim stajalištima obaju nakladničkih kuća, nakon izmjene zakona o udžbenicima 2016. godine, nakladnička kuća „Kreativni centar” zbog ekonomske neisplativosti odlučuje prekinuti proces izrade udžbenika na hrvatskom jeziku. Novi zakon o udžbenicima predviđao je da nakladnici sami snose troškove izrade prijevoda, lekture i tiskanja udžbenika.¹⁶ Budući da su niskotiražni udžbenici neisplativi, suradnja sa „Školskom knjigom” opstala je jedino zbog osjetljivosti te nakladničke kuće na probleme hrvatske nacionalne zajednice u Republici Srbiji.

---

¹⁵ Primjera radi, u jednom navratu 2009. godine u Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja odveženo je 340 naslova na odobravanje.

¹⁶ Do 2016. godine postojala je, također, obveza Republike Srbije snošenja troškova izrade manjinskih udžbenika, međutim u fondu koji je bio određen za to i u koji su do tada izdvajali svi nakladnici, novac je bio potrošen na udžbenike na drugim manjinskim jezicima, dok je hrvatska manjina za to bila uskraćena.

Akcijskim planom za nacionalne manjine u okviru Poglavlja 23, koje je Republika Srbija morala otvoriti kao zemlja u predpristupnom razdoblju Europskoj uniji, definirana je bila obveza osiguravanja svih udžbenika i nastavnih sredstava predviđenih planom udžbenika punom primjenom novog Zakona o udžbenicima. Nastavno na Akcijski plan, Hrvatsko nacionalno vijeće potpisalo je Memorandum o suradnji Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i Zavoda za izdavanje udžbenika, kojim su za školsku 2016./17. godinu izrađeni udžbenici koji su nedostajali za osnovnu školu. Aneksima istog Memoranduma do konca sljedeće školske godine za osnovnu školu bit će izrađeni i nacionalni dodaci za svijet oko nas, prirodu i društvo, geografiju, povijest i likovnu kulturu kao i autorski udžbenik za glazbenu kulturu u koji je ugrađeno 60% nacionalnog sadržaja. Ministarstvo je najavilo da će takav Memorandum biti uskoro potpisan i za izradu srednjoškolskih udžbenika. Do tada Hrvatsko nacionalno vijeće pojedine naslove osigurava donacijama ravnatelja srednjih škola iz Republike Hrvatske.

Unatoč naporima i nastojanjima Hrvatskog nacionalnog vijeća da osigura literaturu i udžbenike na hrvatskom jeziku za srednje škole, većina profesora ju ne upotrebljava. Problem se nadovezuje na problem nemotiviranosti kadra u nastavi i ravnatelja da nastava u srednjim školama odista i bude na hrvatskom jeziku.

Školske 2015./16. godine izvršena je i dopuna Nastavnih programa sadržajima koji su važni za hrvatsku nacionalnu zajednicu (svijet oko nas, priroda i društvo, povijest i glazbena kultura), a koji još uvijek nisu usvojeni od strane Nacionalnog prosvjetnog savjeta Republike Srbije.

EVIDENCIJA I JAVNE ISPRAVE

Prema *Zakonu o službenoj upotrebi jezika i pisma* („Sl. glasnik RS“, br. 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005-dr. zakon i 30/2010) članu 18., na područjima na kojima su u službenoj uporabi jezici nacionalnih manjina, svjedodžba o stečenom obrazovanju, kada je nastava izvođena na jeziku nacionalne manjine, druge javne isprave, kao i isprave koje su od interesa za ostvarivanje zakonom utvrđenih prava građana, na zahtjev pripadnika te nacionalne manjine izdaju se i na njegovom jeziku. Obrasci javnih isprava, kao i obrasci evidencija, tiskaju se dvojezično, na srpskom i hrvatskom jeziku.

Evidencija i javne isprave koje se obvezno vode u školskim ustanovama su: Matična knjiga učenika, Dnevnik rada, Učenička knjižica, Svjedodžba, Prijevodnica, Dnevnik ostalih oblika obrazovno-odgojnog rada, Zapisnik o polaganju popravnog/razrednog ispita i Dnevnik praktične nastave i vježbi.

Što se tiče prava na službenu uporabu jezika i pisma po pitanju evidencije i javnih isprava, za potrebe škola u velikoj većini je ostvarena. Predstoji još isto učiniti i za potrebe programa na hrvatskom jeziku u predškolskim ustanovama kao i riješiti pitanje financiranje ovih prijevoda od strane Republike Srbije.

*„Možemo načiniti samo dvije greške na putu:
Da ne idemo do kraja ili da uopće i ne
krenemo“*

Politički kontekst

Političke promjene velikim dijelom utječu na sve ostale društvene pojave i mogu biti naznake promjena u pravnom i sociološkom ustroju društva, stoga se u pogledu stratejskih prioriteta promatraju kao potencijalne prijetnje ili nove šanse. Aktualni politički kontekst u Republici Srbiji bitno je određen bliskom poviješću zemlje. U odnosu na druge socijalističke zemlje, tranzicija u Republici Srbiji počela je sa zakašnjenjem, tek nakon 2000. godine, i još uvijek nije završena. Osnovne odlike koje proizlaze iz toga su nekonsolidirana demokracija s brojnim deficitima u području vladavine prava, od neusuglašenosti zakona pa do problema u primjeni, institucionalna neizgrađenost te nerazvijene manjinske politike na brojnim područjima, pa i na području obrazovanja. U dinamici političkih procesa te temeljne odrednice imale su svoje mijene, odnosno postojala su razdoblja s pozitivnijim ili negativnijim značajkama.

U povijesti Vojvodine postojalo je nekoliko političkih stranaka hrvatskog predznaka koje su na političkom polju bile i ostale jedini i dosljedni artikulatori interesa Hrvata u Republici Srbiji. Najstarija, i do danas aktivna, stranka je Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (DSHV), osnovana 1990. godine, dok su ostale stranke nastajale i gasile se u međuvremenu. Hrvatski narodni savez (osnovan 1998. godine) u veljači 2004. godine pripojio se DSHV-u, dok su ostale stranke radile bez ozbiljnijih rezultata. To su Hrvatska bunjevačko-šokačka stranka (osnovana lipnja 2004. godine, nije se uspjela preregistrirati 2010. godine) i Demokratska zajednica Hrvata (osnovana lipnja 2007. godine). Jedina regionalna hrvatska stranka je Hrvatska srijemska inicijativa (osnovana veljače 2008. godine) koja se 2009. godine također ujedinila s DSHV-om.

Pored političke pluralnosti, koja utječe na disperziju glasova biračkog tijela, otežavajuću okolnost za Hrvate u Republici Srbiji predstavljala je činjenica što je politika vladajućih stranaka u Republici Srbiji samo u jako kratkom razdoblju bila naklonjena manjinama, napose prema Hrvatima. Kada kažemo naklonjena, iz vizure manjine, mislimo samo na to da nije strateški otežavala položaj manjina i nije doprinosila njihovoj asimilaciji.

Prvi koraci prema priznavanju hrvatske manjine od strane Republike Srbije načinjeni su tek nakon sloma Miloševićeva režima (2000. godine). „Oktobarske promene” u Republici Srbiji otvorile su novu stranicu povijesti Hrvata u Republici Srbiji. Hrvatska manjina tada je postala priznata kao manjina koja se

relativno brzo i uspješno počela institucionalno izgrađivati, a postala je politički akter srbijanskih, multikulturalnih i manjinskih politika. Manjinska struktura počela se graditi nakon 2000. godine i većina ostvarenih prava bila je plod suradnje s koalicijama koje je predvodila Demokratska stranka. Suradnja nije uvijek bila idealna, ali je donijela ključne beneficije.

Političke konstelacije nakon tog razdoblja i političke stranke, čijem resoru je pripalo područje obrazovanja, određivale su povijest i tijek ostvarivanja manjinskih prava u odgoju i obrazovanju na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji.

Mandat	Ministar prosvjete	Politička stranka	Predsjednik Vlade
2001. – 2004.	Gašo Knežević	GSS	Zoran Đinđić
2004. – 2004.	Ljiljana Čolić	DSS	Vojislav Koštunica
2004. – 2007.	Slobodan Vuksanović	DSS	
2007. – 2008.	Zoran Lončar	DSS	Vojislav Koštunica
2008. – 2013.	Žarko Obradović	SPS	Mirko Cvetković(2008. – 2012.) Ivica Dačić(od 2012.)
2013. – 2014.	Tomislav Jovanović	SPS	Ivica Dačić
2014. – 2016.	Srđan Verbić	izvanstranački	Aleksandar Vučić
od 2016.	Mladen Šarčević	izvanstranački	Aleksandar Vučić

Tablica 10. Pregled aktualnih ministara prosvjete u Republici Srbiji 2001.–2016. godine

Kada je, nakon izbora 2001. godine, za premijera Republike Srbije izabran Zoran Đinđić, a za ministra prosvjete Gašo Knežević, za manjine je nastupilo kratko razdoblje blagostanja. Tada je počelo obrazovanje na hrvatskome jeziku i bez problema je odobren uvoz svih predloženih udžbenika iz Republike Hrvatske. Problemi počinju 2004. godine, kada na izvanrednim parlamentarnim izborima Demokratska stranka Srbije osnuje novu vladu na čelu s Vojislavom Koštunicom. Kontinuirano se opstruira donošenje pravilnika, provedba zakona (prešutno odbijanje obveze tiskanja udžbenika na hrvatskom jeziku), a unatoč prosvjedima najviših predstavnika hrvatske manjinske zajednice, u škole se uvodi bunjevački govor s elementima nacionalne kulture (2006./07. godine) te prebacuju nadležnosti Republike Srbije i Autonomne pokrajine Vojvodine s jedne na drugu. Sveukupno sadašnje stanje, kao i trenutačno odsustvo strateških politika spram obrazovanja na manjinskim jezicima, posljedica je tog razdoblja.

Prijelomna godina koja je u bitnom odredila svojevrsan napredak jest 2006. godina. Tada Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (DSHV) sklapa

koalicijski sporazum s vladajućom Demokratskom strankom¹⁷. Takva odluka političke elite Hrvata osigurala je veću moć i utjecaj na donositelje odluka te vrlo brzo urodila prvim plodovima. To se očitovalo u intenziviranju podrške matične države Republike Hrvatske, ubrzanoj institucionalnoj izgradnji (Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2008. godine), povećanju broja obrazovnih profila na hrvatskom jeziku i većoj vidljivost u javnosti. U tom razdoblju učestali su i sastanci međuvladinog Mješovitog odbora koji prati provedbu bilateralnog sporazuma o zaštiti manjina. Budući da je Hrvatska demokratska zajednica (HDZ) imala, i danas ima, politiku zainteresiranu za potrebe i probleme Hrvata u Vojvodini, tadašnja stranačka struktura Republike Hrvatske doprinijela je otvaranju Republike Hrvatske i povećavanju suradnje.¹⁸

Predsjednik vlade RH	mandat	stranka
Ivica Račan	2000. –2003.	SDP
Ivo Sanader	2003. –2009.	HDZ
Jadranka Kosor	2009. –2011.	HDZ
Zoran Milanović	2011. –2016.	SDP
Tihomir Orešković	2016.	izvannstranački
Andrej Plenković	2016. –	HDZ

Tablica 11. Predsjednici Vlade Republike Hrvatske 2000.–2016. godine

Dolaskom Srpske napredne stranke (SNS) na vlast u Republici Srbiji došlo je do uskraćivanja pojedinih stečenih prava nacionalnih manjina, kao i napetosti u odnosima Republike Srbije i Republike Hrvatske, što se negativno odrazilo na prava i položaj hrvatske manjine. Prividno uvažavanje mišljenja i nekonstruktivni dijalog najbolje se očitovao u izradi nacrtu Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, koji je vođen između manjina i predstavnika vlasti. Budući da je Republika Srbija u procesu pregovora za pristupanje Europskoj Uniji i otvaranju pregovaračkog poglavlja 23 uvjetovana rješavanjem pitanja prava nacionalnih manjina, tijekom izrade Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina nedostajao je partnerski dijalog i neuvaženi su ključni

¹⁷ Po političkom profilu, DSHV je konzervativna politička stranka. Prema istraživanjima političkih preferencija, koje je sprovedla Jasminka Dulić, Hrvati iz Vojvodine većinski su priklonjeni demokratsko-liberalnom političkom bloku, po čemu se velikim dijelom slažu s Mađarima iz Vojvodine. Iz tog razloga su skloni strankama kao što su DS, LSV, LDP i nacionalno manjinske stranke - za Hrvate DSHV, za Mađare SVM. Ono što temelji takav stav dvaju naroda je moralni konzervativizam, utemeljen na kršćanskim vrijednostima i proeuropskim naklonostima, odnosno kulturni konzervativizam. Po tomu se ta dva naroda razlikuju od Srba iz Vojvodine te nehrvatske opcije Bunjevaca koji su priklonjeni nacionalno-radikalnoj opciji, temeljenoj na tradicionalizmu i konzervativizmu, no ne konzervativizmu one vrste koji je kod Hrvata i Mađara, nego konzervativizmu modela socrealističkog sustava.

¹⁸ Nažalost, odnos hrvatskih državnih vlasti prema položaju hrvatske manjine u Republici Srbiji često je bio nezadovoljavajući.

zahtjevi predstavnika manjina. Stupanj zaštite manjinskih prava spušten je na najnižu razinu obvezom da prijedlozi manjina moraju biti zajednički, odnosno prijedloge moraju podržati svi predstavnici manjina.

Jedan od glavnih razloga uskraćivanja suglasnosti na otvaranje Poglavlja 23 od strane Republike Hrvatske bilo je nepoštovanje bilateralnog sporazuma o zaštiti manjina, potpisanog 2004. godine, po pitanju izravnog parlamentarnog zastupanja Hrvata u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Danas Hrvati u Republici Srbiji imaju svojeg zastupnika u Narodnoj skupštini koji je mandat izborio na izvanrednim parlamentarnim izborima 2016. godine, ispred DSHV-a u koaliciji s Demokratskom strankom. To znači da su politički predstavnici Hrvata u Republici Srbiji isključeni iz procesa donošenja odluka, i to na svim razinama, što ih uvelike politički minorizuje.

Vidljivi minimalni pomaci dogodili su se nakon što je, 3. ožujka 2016. godine, na sjednici Vlade Republike Srbije usvojen Akcijski plan za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, koji je bio predviđen u Akcijskom planu za pregovaračko poglavlje 23. Budući da je Republika Srbija morala otvoriti to poglavlje kao članica predpristupnica Europskoj uniji, morala je zauzeti i strateško opredjeljenje usmjereno na promaknuće institucionalnog i zakonodavnog okvira u području ljudskih i manjinskih prava i sloboda. Osim aktivnog sudjelovanja u izradi udžbenika koji nedostaju za nacionalne manjine, dogodio se i susret predsjednice Republike Hrvatske, Kolinde Grabar-Kitarović i premijera Republike Srbije, Aleksandra Vučića, u Tavankutu, a čiji rezultat je bio otvaranje izdvojenog odjela glazbene škole „Stevan Hristić“ Apatin u Sonti.

Bunjevačko pitanje

Povijest razdora hrvatske zajednice u Srbiji potječe još iz 19. stoljeća, tijekom kojega je Bačka bila pod snažnim pritiskom mađarizacije. Bački Hrvati su u podetničkim identitetima Bunjevaca i Šokaca našli oblik društvenog i političkog djelovanja koji je bio najprihvatljiviji mađarskoj javnosti i političkim krugovima. Međutim, od 1918. godine vlasti u Beogradu su taj subnacionalni identitet nastavile iskorištavati za razaranje nacionalnih identitetskih sastavnica hrvatske zajednice i njezinu asimilaciju. Osnivanjem posebnih bunjevačkih kulturnih ustanova, pomaganjem njihovih političkih stranaka i oblikovanjem elite koja je uživala sve povlastice, beogradske vlasti su, već u dvadesetim i tridesetim godinama XX. stoljeća, uglavnom bezuspješno pokušavale nijekati

pripadnost bačkih Bunjevaca hrvatskom narodu, i tek kod malog dijela Bunjevaca uspjele stvoriti specifičan bunjevački identitet, koji se temeljio na nijekanju bilo kakve veze s Hrvatima.

Kao zasebna nacionalna manjina, Bunjevci se ponovno počinju pominjati koncem 80-ih godina prošloga stoljeća, kao posljedica miješanja režima Slobodana Miloševića u hrvatske identitetske prostore. Taj je režim devedesetih provodio snažnu antihrvatsku politiku. Za Miloševićeve vladavine, tadašnji dopredsjednik Vlade Republike Srbije, Ratko Marković, proglasio je Bunjevce „konstitutivnim“ narodom države, a nedugo zatim su dobili i status nacionalne manjine.

Taj proces i danas traje. Nedugo nakon osnivanja Hrvatskog nacionalnog vijeća 2002. godine, osnovan je i Bunjevački nacionalni savet 2003. godine. Tako Republika Srbija postaje jedina država koja institucionalno priznaje Bunjevce kao zasebnu manjinu, odijeljenu od hrvatskog naroda. Republika Srbija drži bunjevački govor jezikom Bunjevaca ne-Hrvata, iako nikada nije standardiziran te unatoč prosvjedima najuglednijih predstavnika bunjevačkih Hrvata, uvodi 2007. godine izučavanje bunjevačkog govora u obrazovanje. Oko 360 učenika u 18 osnovnih škola u Subotici i Somboru izučava izborni predmet Bunjevački govor s elementima nacionalne kulture. Republika Srbija, kao i osobno založeni pojedinci iz reda srpskog naroda, bunjevačkoj nacionalnoj manjini pružaju finansijsku pomoć za aktivnosti poput tiskanja udžbenika i izdržavanja vlastitih medija, za što je hrvatska nacionalna manjina bila uskraćena. Na namjeru razdora i asimilacije hrvatske zajednice ukazuje i činjenica da su pomenuti udžbenici tiskani ćirilničnim pismom.

Premda danas službene srbijanske vlasti deklarativno ističu svoje zalaganje za zaštitu manjina, svjedoci smo, na temelju dosadašnjeg iskustva, da se unutar hrvatske zajednice kontinuirano potiče razdor¹⁹. Na hrvatskoj zajednici je da, osviještena tim činjenicama, ublaži negativne utjecaje političkog konteksta, oslabi daljnje korake u tom smjeru te doprinese boljem suživotu i neizravno pozitivnim posljedicama po pitanju odgoja i obrazovanja.

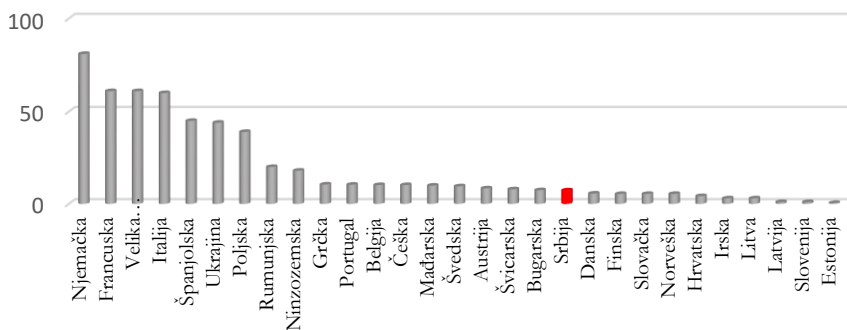
---

¹⁹ Prema istraživanju, provedenom u svrhu izrade Strategije, najveći postotak pripadnika hrvatske zajednice kao najveći problem Hrvata u Republici Srbiji vidi razjedinjenost i nesložnost zajednice (29.34%). Na drugom mjestu je, daleko ispod razjedinjenosti, malobrojnost zajednice (8.98%).

EKONOMSKI KONTEKST

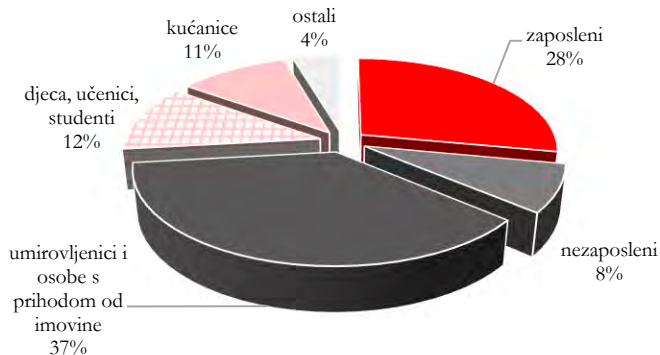
U okviru ekonomskog konteksta, koji izravno utječe na kvalitetu odgoja i obrazovanja, Strategija iziskuje analizu triju ključnih ekonomskih parametara: broj stanovnika, bruto društveni proizvod i bruto društveni proizvod po glavi stanovnika.

1. Broj stanovnika je podatak o ljudskom potencijalu nacije koji može biti angažiran na stvaranju bogatstva jedne zemlje. Što je više radno sposobnih ljudi to je radni i ekonomski potencijal veći. Po broju stanovnika, Republika Srbija se nalazi u donjem dijelu ljestvice zemalja Europe.

Slika 26. Europske države prema broju stanovnika

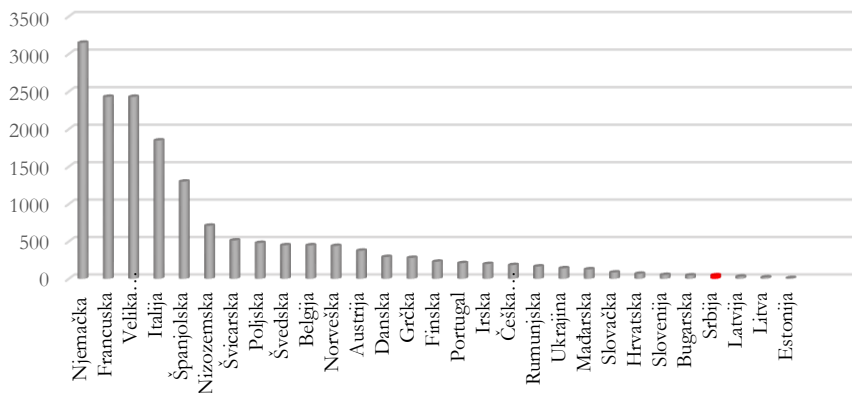
Unutar Republike Srbije, snaga i potencijal hrvatskog stanovništva, odnosno postotak radno angažiranih ljudi, iznosi svega 28%. Osim velikog udjela umirovljenika (37%), značajan postotak od 23% čine nezaposleni, kućanice i ostali.

Slika 22.

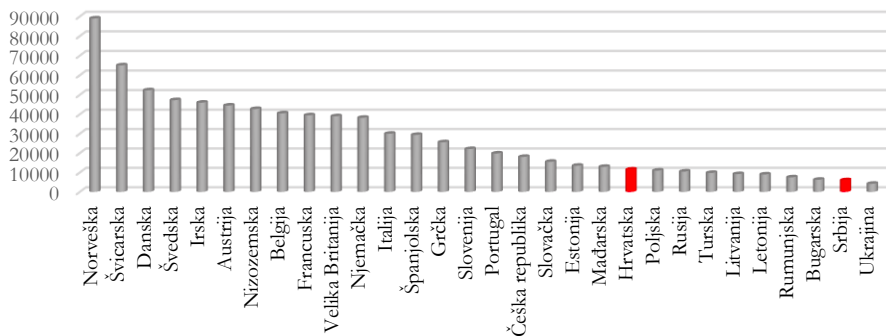
Slika 27. Postotak Hrvata u Republici Srbiji prema radnoj sposobnosti (popis iz 2011. godine)

2. Drugi pokazatelj je ukupni **bruto društveni proizvod** jedne zemlje, odnosno mjera ukupne proizvodnje dobara i usluga. On pokazuje koliko jedna zemlja godišnje zaradi i izgradi te koliko novca njome cirkulira. Što više novca jedna zemlja posjeduje to je njena snaga i moć veća, kao i mogućnost da bude dominantna u nekim ekonomskim područjima. Od prikazanih zemalja, Republika Srbija je na 4. mjestu od natrag s napomenom da su zemlje koje se na ljestvici nalaze iza Republike Srbije četiri puta manje od nje.

Slika 28. Europske zemlje prema visini bruto društvenog proizvoda

3. Treći pokazatelj je **bruto društveni proizvod po glavi stanovnika** koji pokazuje koliko je prosječno bogatstvo stanovnika jedne zemlje. Što jedna zemlja ima više novca po glavi stanovnika, to ljudi mogu računati na bolju socijalnu i zdravstvenu skrb, bolje obrazovanje, bolju infrastrukturu, viši životni standard i kvalitetniju razinu života. Prema tom pokazatelju od svih europskih zemalja, samo je Ukrajina iza Srbije.

Slika 29. Europske zemlje prema visini bruto društvenog proizvoda po glavi stanovnika

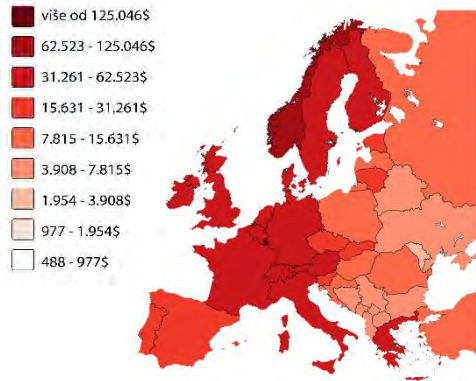
Prosječna zarada u Republici Srbiji je 6.016 američkih dolara godišnje po stanovniku. Državljeni Republike Hrvatske i Mađarske imaju 2 puta veću prosječnu godišnju zaradu, Švedska 8, Švicarska 11 puta, dok je Norveška izvan svake konkurencije s 18 puta većom prosječnom plaćom od stanovnika Republike Srbije.

S republičkim prosjekom plaće od 44.450 din (370 eura) i minimalnom plaćom od 27.041 din (225 eura), Republika Srbija se nalazi u izuzetno teškom položaju. Teritorijalno najveći dio države karakterizira prosjek plaće niži od republičkog prosjeka.

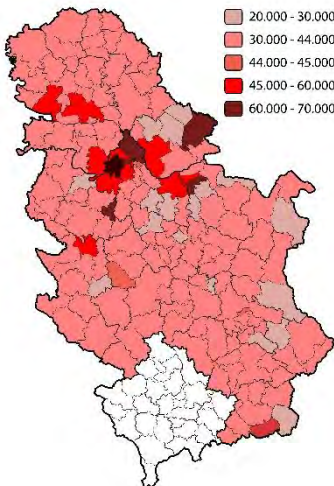
Troškovi potrošačke korpe u Republici Srbiji predstavljaju 80% neto prihoda. Zbog tako visokog udjela potrošačke korpe, u neto prihodu ostaje veoma mali dio sredstava koji se može upotrijebiti za obrazovanje, kako formalno tako i neformalno.

Ukupna ulaganja Republike Srbije u prosvjetu, istraživanja i razvoj u obrazovanju su daleko ispod prosjeka razvijenih zemalja u kojima se gotovo dvostruko više izdvaja za te namjene (3,5% BDP Srbija naspram 6,5% zemlje OECD). Također je važno naglasiti da se najveći dio ulaganja izdvaja za plaće zaposlenih, a značajno manji dio na unapređenje postojećeg stanja.

Izdvajanja iz proračuna za znanost u 2012. godini bila su 0,36% BDP, samo su neznatno uvećana u odnosu na 2011. godinu (0,35% BDP) te su osjetno niža od sredstava predviđenih Strategijom znanstvenog i tehnološkog razvoja Republike Srbije, kojom su planirana izdvajanja na razini od 0,60% BDP.

Slika 30. Zemlje prema nominalnoj vrijednosti BDP-a po stanovniku (2013. godine)

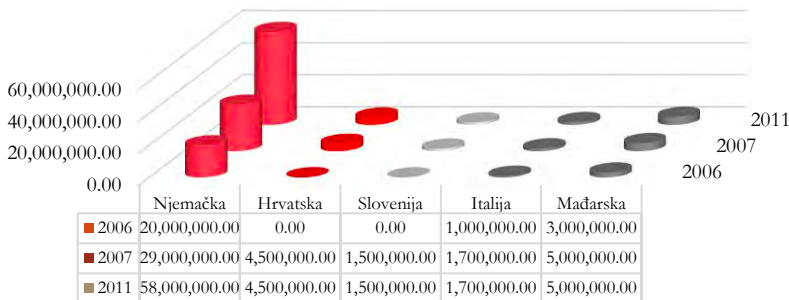

Slika 31. Prosječne plaće u Republici Srbiji

Brojne provedene analize zaključuju da je Republika Srbija:

- po prosječnoj zaradi u Europi na dnu popisa
- po ukupnom bruto društvenom proizvodu na dnu europske ljestvice
- po konkurentnosti privrede na dnu europske ljestvice
- po korupciji među prvima u Europi, vrlo visoko i na svjetskom popisu
- po broju nezaposlenih u vrhu europske ljestvice
- po odljevu mladih stručnjaka iz zemlje druga u svijetu²⁰.

Kada se uzmu u obzir gore navedene činjenice, i to da stopa ekonomskog rasta u Republici Srbiji iznosi 5-6% godišnje, izvjesno je da će Republici Srbiji biti potrebno još mnogo vremena da bi se poboljšao životni standard građana. Povećanje standarda građana Republike Srbije izravno ovisi o povećanju BDP-a koje se postiže samo većom proizvodnjom i izvozom. Dijelom to mogu nadomjestiti ulaganja u nekretnine i prodaja javnih poduzeća, što je i bio glavni strateški pravac u posljednjih 15 godina. Zemlja koja je do sada imala najveća izravna ulaganja u Republiku Srbiju jest Njemačka i primjetno je da se visina tih ulaganja povećava iz godine u godinu.

Slika 32. Visina ulaganja europskih zemalja u Republiku Srbiju u posljednjih pet godina

S druge strane, u kontekstu hrvatske zajednice u Republici Srbiji, treba napomenuti da su Hrvati iznadprosječno siromašni, što dodatno usložnjava i pristupe obrazovanju. Ta se tvrdnja može krijepiti sljedećim činjenicama: Hrvati su većinom žrtve ekonomske tranzicije, u malom broju su dionici prostora ekonomske moći, podzastupljenost u javnoj i državnoj upravi je velika, napose

²⁰ Dvije od pet osoba starosti 18-25 godina nema posao. Svake godine 32.000 mladih ode iz Republike Srbije. Godišnje Republiku Srbiju napusti 700 visokoobrazovanih ljudi.

kada je riječ o prestižnijim pozicijama, značajan broj građana hrvatske nacionalnosti živi na selu gdje je siromaštvo raširenije.

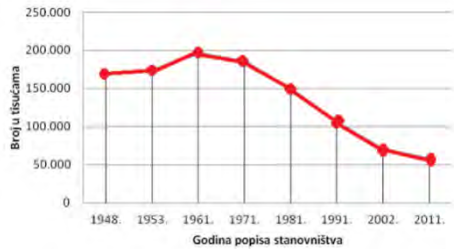
Dok Republika Srbija napreduje malim koracima, kako po pitanju ekonomije tako i po pitanju odgoja i obrazovanja, Republika Hrvatska je posljednjih godina ojačala i daleko brže ide putem razvoja. Logičan potez hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji bio bi osloniti se na matičnu državu, iskoristiti ustavnu i zakonsku obvezu Republike Hrvatske prema kojoj je dužna pomagati svojoj zajednici Hrvata u Republici Srbiji te tako doprinijeti da ekonomski kontekst i prilike što manje negativno utječu na kvalitetu odgoja i obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji.

*„Nije najgore da obrazuješ mlade pa
odu iz zemlje, nego da ih ne
obrazuješ pa ostanu.“*

SOCIJALNI KONTEKST

Nazočnost Hrvata na području Republike Srbije obilježena je diskontinuitetima, disperziranosti i konstantnim padom.

Burna i duga povijest negativno je utjecala da od 196.409 Hrvata na popisu iz 1961. godine, kada su činili 2.9% stanovništva Socijalističke republike Srbije i 7.8% stanovništva Vojvodine, danas u Republici Srbiji ostane svega 57.900 Hrvata.

Slika 33. Broj stanovništva 1948.–2011. godine

Ukupan demografski pad Hrvata, na osnovu rezultata popisa stanovništva iz 2011. godine, iznosi 18%, što je natprosječno i za manjine. Grubom procjenom rezultata popisom stanovništva iz 2011. godine potvrđeno je očekivanje opadanja udjela manjinske populacije u Republici Srbiji. To znači da se nastavlja trend opadanja stvarne multietničnosti Republike Srbije, osobito Vojvodine. Dok većinska srpska populacija bilježi demografski pad od 3,6%, kod manjinskih zajednica, taj je pad u prosjeku četiri puta veći i iznosi 14%²¹.

Čimbenici takvog kretanja su različiti, demografske i nedemografske prirode. Na pad broja Hrvata značajno je utjecao državni projekt stvaranja Bunjevaca kao zasebne nacije, ekonomske nedaće, egzistencijalna nesigurnost kao i val iseljavanja²². Devedesetih godina XX. stoljeća Hrvati u Srbiji bili su taoci rata između domicilne i matične države, izloženi trostrukoj ratnoj psihozi i torturi²³. Istočnosrijemski Hrvati pretrpjeli su najveće demografske gubitke te se i danas na teške načine bore za očuvanje hrvatskog identiteta. Posljedica takvog

²¹ Slovačka manjina ima demografski pad od 10,6%, rusinska 10,4%, vlaška 11,8%, mađarska 13,4%, rumunjska 15,2%, bunjevačka 16,5%, hrvatska 18%. Jedini porast u broju pokazuju bošnjačka i romska populacija, romska uvjerljivo najviše s 36%, dok bošnjačka ima rast od 6,7%. Najveći demografski pad bilježe deklarirani Jugoslaveni, čitavih 71%, a na drugom mjestu su Crnogorci s padom od 44%.

²² U razdoblju od 1991. godine do danas, četvrtina iseljenih vojvodanskih Hrvata emigrirala je u matičnu zemlju, Republiku Hrvatsku.

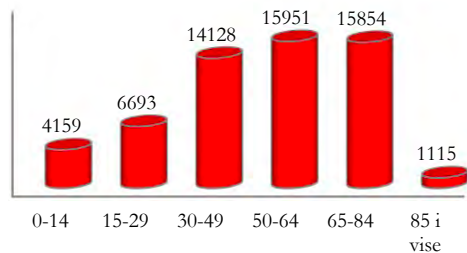
²³ S jedne strane bili su prisiljeni na vojnu službu u domicilnoj Srbiji, s druge prisiljeni na ubijanje sunarodnjaka i rušenje matične Hrvatske, a s treće strane bili su izloženi nepovjerenju, animozitetu i nasilju od strane sugrađana u lokalnim zajednicama u kojima su živjeli te tisućama medijskih natpisa protiv ustaša i ustaštva.

povijesnog konteksta je strah i masovna etnička mimikrija²⁴ Hrvata u cijeloj Vojvodini, a to je rezultiralo prikrivanjem nacionalne pripadnosti, getoizacijom hrvatskoga življa, odnosno njegovo povlačenje u uske obiteljske i crkvene okvire²⁵.

Od tih ratnih godina pa do danas, Hrvati su, nažalost, bili i ostali jedna od triju manjinskih skupina prema kojima građani Republike Srbije kontinuirano, s manjim oscilacijama, iskazuju visoku razinu etničke i društvene distance. Prema rezultatima najnovijeg istraživanja, koje je za potrebe Povjerenika za zaštitu ravnopravnosti na slučajnom, reprezentativnom uzorku od 1.196 punoljetnih građana Republike Srbije proveo CeSID u studenom 2012. godine, najveća etnička distanca postoji prema Albancima, Hrvatima i Bošnjacima.

Osim problema sve manje brojnosti, još je nekoliko važnih demografskih odlika Hrvata u Republici Srbiji:

1. Ispodprosječan **prirodni priraštaj**. Prema popisu za razdoblje od 2002. do 2011. godine, prirodni priraštaj Hrvata u Republici Srbiji je - 1,7 promila.

Slika 34. Starosne grupa hrvatske zajednice u Republici Srbiji (popis 2011. godine)

2. Natprosječno **stara manjina**. Prosjek Hrvata u Republici Srbiji je 51,2 godine naspram 42,2 godine, što je prosjek Republike Srbije. Prema popisu iz 2011. godine, u ukupnoj populaciji (od 21 etničke zajednice u Republici Srbiji), Hrvati ulaze u pet najstarijih (uz Vlahe, Makedonce, Nijemce i Slovence).

3. Natprosječan **udio urbane populacije**. U gradovima živi 2/3 Hrvata.

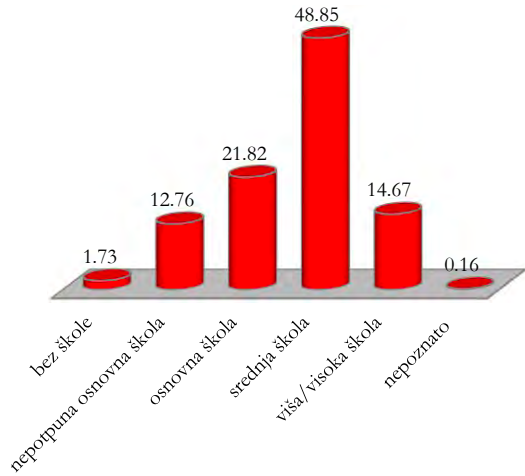
4. Natprosječan **udio žena**. Hrvati su zajednica s najvećim udjelom žena (na 100 muškaraca je 141 žena).

²⁴ Dio Hrvata nije se nacionalno izjašnjavao ili je to činio subnacionalnim skupinama, kao što su Bunjevci ili znatno manje, Šokci, ili anacionalno kao Jugoslaveni. Među bunjevačkim Hrvatima u Vojvodini je 30% onih koji niječu hrvatske korijene.

²⁵ Rezultati istraživanja Jasminke Dulić pokazuju da je kod najvećeg broja pripadnika hrvatske manjine prisutna socijalna alijenacija, čiji konstrukt definiraju percepcija odsutnosti normi u društvu, osjećaj besperspektivnosti, osjećaj bespomoćnosti, nepovjerenje u političare, nepovjerenje u političke stranke, nepovjerenje u državu, percepcija moralne pokvarenosti i sebičnosti drugih ljudi. Očigledno je da faktorska struktura socijalne alijenacije na razini višega reda označava osjećaj otuđenosti od samog sebe, drugih ljudi, političkih procesa i društva u cjelini.

5. Ispodprosječan broj **visokoobrazovanih** (9,05% prema 11,04% visokoobrazovanih u većinskom narodu).

U 2002. godini, 1,97% Hrvata bilo je nepismeno, što je manji udio u odnosu na ukupno stanovništvo i u odnosu na Srbe kao većinski narod. Nepismeni Hrvati većinom su bile žene u starijoj životnoj dobi i starije generacije općenito, što je povoljno utjecalo na pokazatelje pismenosti i obrazovanosti na popisu iz 2011. godine. Tijekom nepune decenije prepolovljen je udio Hrvata bez značajnije naobrazbe, a za 3,4% porastao je i udio stanovništva s višom i visokom školom.

Slika 35. Obrazovna struktura Hrvata u Republici Srbiji (popis 2011. godine)

Razvoj obrazovanja Hrvata u Republici Srbiji kreće se u smjeru sukladnom europskim parametrima. Oni pretpostavljaju smanjenje postotka osoba koje su ranije napustile školovanje na 15% (Europa 10%) te povećanje udjela visokoobrazovanih u populaciji, starosne dobi od 30 do 34 godine, na najmanje 30% (Europa 40%). No ti parametri nisu zadovoljavajući.

Promjena obrazovne strukture ne ide dovoljno brzo zbog slabijeg uključivanja Hrvata u fakultetsku naobrazbu. Prostorni raspored visokoobrazovanih Hrvata u Republici Srbiji pokazuje zanimljive podatke. Udio Hrvata višeg i visokog obrazovanja u središnjoj Srbiji, prije svega u Beogradu, dvostruko je veći od udjela više i visokoobrazovanih Hrvata u Vojvodini, koja broji 80% ukupnog broja Hrvata u Republici Srbiji. Postavlja se pitanje je li udio od 14,6 % Hrvata u Republici Srbiji više i visoke naobrazbe danas dovoljan da bi osigurao budućnost obrazovne strukture te bolju poziciju i participaciju Hrvata u društvenom, gospodarskom i političkom životu Republike Srbije. Postoji li svijest o trenutnom stanju i potrebi podizanja opće razine obrazovanja, kao i načinima njegova rješavanja? Institucionalna izgrađenost hrvatske zajednice je krhka, društvene veze nisu razvijene, među članovima su malobrojne interakcije, unutar manjinskog polja ne postoji sfera civilnog društva. Manje od 5% Hrvata

sudjeluje u radu manjinskih tijela, što profesionalnih što neprofesionalnih udruga. Zbog toga što ne postoji planski odnos prema vlastitim snagama, potencijali hrvatskog kadra nisu najbolje iskorišteni.

Jezik

Jedno od najsnažnijih obilježja identiteta osobe i naroda jest jezik. Jezik je najprepoznatljivija i najsnažnija veza među osobama jednog etničkog korpusa. Govori srijemskih i šokačkih²⁶ Hrvata u Vojvodini temelje se na slavonskoj staroštokavskoj ikavici hrvatskoga jezika, dok bunjevački Hrvati govore zapadnom novoštokavskom ikavicom hrvatskoga jezika²⁷. Zbog velike sličnosti između većinskog, standardnoga srpskog jezika, i manjinskog, dijalektalnoga hrvatskog jezika, integracijski pritisak je vremenom odnio prevagu u odnosu na očuvanje izvornog govora. Izvorni govori zadržali su se jedino među starijim stanovništvom. Standardni hrvatski jezik, osim među elitama, nikada nije nadomjestio niti zamijenio izvorni pučki govor. Razlog tomu nalazimo u činjenici što standardni hrvatski jezik nikada nije bio jezik socijalizacije u dijelu odgojno-obrazovnog sustava u Republici Srbiji, a dodatni je otpor spram njega izgrađen negativnim predstavljanjima i označavanjima javnog mnijenja („nepostojeći jezik“, „jezik nastao u NDH“). Umjesto hrvatskoga standardnog jezika ta uloga pripala je srpskome standardnom jeziku, jer je upravo srpskim jezikom u državnim ustanovama vršena formalna socijalizacija, u čemu treba vidjeti i akt asimilacije. Statistika iz 2011. godine pokazuje da je nepoklapanje materinskog jezika s nacionalnom pripadnošću kod Hrvata u Republici Srbiji veće od 70% i da više od 50% Hrvata priznaje srpski jezik materinskim.

Te činjenice eksplicitno utječu na obrazovanje i odgoj na hrvatskom nastavnom jeziku. Budući da veliki postotak kadra u nastavi na hrvatskom ne upotrebljava hrvatski jezik, što zbog jezične nestručnosti što zbog nacionalne pripadnosti što zbog odsustva pravilnika o tome tko može biti nastavnik u obrazovanju na hrvatskome, a kada se uzme u obzir da ga hrvatski narod u Republici Srbiji ne doživljava materinskim, ne iznenađuje što se u sustavu obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji malo i upotrebljava. Ohrabruju rezultati istraživanja, provedenog u svrhu izrade ove Strategije, koji

---

²⁶ Autohtoni mjesni šokački govori Bača, Berega, Monoštor, Plavne, Sonte, Vajske. Šokački govori iz Bođana odudaraju među šokačkim Hrvatima zbog prevladavanja ekavskog refleksa.

²⁷ Tim govorima pripadaju autohtoni mjesni govori Bikova, Lemeša, Đurđina, Male Bosne, Tavankuta, Žednika, Bajmaka, Kelebije, Verušića, Mirgeša, Pavlovca, ali i govori Hrvata u Subotici te, samo još u tragovima, u Somboru.

svjedoče o velikom postotku učenika (15,31%) koji kao zamjerku sustavu obrazovanja na hrvatskom jeziku navode upravo činjenicu što se profesori i nastavnici ne služe hrvatskim jezikom. Takve zamjerke imali su pretežno učenici srednjih škola koji su već prošli dva ciklusa obrazovanja i odgoja na hrvatskom jeziku. Očekuje se da obrazovanje na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji doprinese umanjenju postotka alterofonije²⁸ kod Hrvata na sljedećem popisu.

Tako složen socijalni kontekst, učestali pad broja Hrvata u Republici Srbiji, starosna struktura stanovništva, kao i natprosječno veliki udio urbane populacije, uveliko određuje prirodu i organizaciju školstva te se, bez dvojbe, mora uzeti u obzir prilikom određivanja strateških pravaca obrazovanja i odgoja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji.

*„Reče otac: Sine, pazi gdje gaziš!.“
„Pazi ti, tata!“ – reče dijete
„Ja idem tvojim stopama.“*

---

²⁸ Pojava nepoklapanja nacionalnosti i materinskog jezika.

PRAVNI KONTEKST

Za Hrvate u Republici Srbiji od posebnog značaja bio je datum 26. veljače 2002. godine, kada je u Skupštini Savezne Republike Jugoslavije (SRJ) donesen **Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina** kojim se hrvatskoj nacionalnoj zajednici u toj zemlji prvi puta priznaje status nacionalne manjine. Samo priznanje statusa omogućilo je osnivanje Hrvatskog nacionalnog vijeća, kao krovnog tijela hrvatske nacionalne zajednice u Republici Srbiji, te početak ostvarivanja prava na obrazovanje na materinskom jeziku. Tek 2009. godine donesen je i **Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina** kojim su bile uređene nadležnosti nacionalnih vijeća na području kulture, obrazovanja, informiranja i službene uporabe jezika i pisma, postupak izbora, financiranje i druga pitanja značajna za rad nacionalnih vijeća. Zakonom je predviđeno osnivanje Saveta za nacionalne manjine i fond za poticanje društvenog, ekonomskog, kulturnog i općeg razvoja nacionalnih manjina, kojim bi se iz proračuna financirale aktivnosti i projekti vezani za poboljšanje položaja i razvoja kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina.

Pravni okvir za manjinska prava Hrvata u Republici Srbiji postavljen je Ustavom Republike Srbije, međunarodnim ugovorima, različitim zakonima, kao i podzakonskim propisima. Derogiranje prava na području obrazovanja Hrvata u Republici Srbiji, kao i svih ostalih nacionalnih manjina, dogodio se siječnja 2014. godine kada je Ustavni sud donio odluku kojom je utvrdio da pojedine odredbe *Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina* nisu u suglasnosti s Ustavom Republike Srbije te je isto utvrdio u svibnju 2016. godine za pojedine članove *Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja*. Time su prestale važiti pojedine odredbe Zakona koje su izravno imale posljedice na obrazovanje i odgoj na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji. Nacionalnim vijećima je tim odlukama smanjen utjecaj na sustav obrazovanja na manjinskim jezicima, izbor ravnatelja škole, kao i članova upravnih odbora obrazovno-odgojnih ustanova.

Za primjenu manjinskih prava od velike važnosti su i drugi zakoni kojima se uređuju različita područja (obrazovanje, kultura, osobne iskaznice, informacije, službena uporaba jezika i pisma, itd.). U svrhu izrade Strategije obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji načinjen je kratak pregled zakona, kao i njegovih članaka, koji se odnose na hrvatsku zajednicu i ostvarivanje prava na obrazovanje:

Ustav Republike Srbije („Službeni glasnik RS“, br. 98/2006)

Članak 75. Pripadnicima nacionalnih manjina, pored prava koja su Ustavom zajamčena svim građanima, jemče se dodatna, individualna ili kolektivna prava. Individualna prava ostvaruju se pojedinačno, a kolektivna u zajednici sa drugima, u skladu sa Ustavom, zakonom i međunarodnim ugovorima.

Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina („Službeni list SRJ“, br. 11/2002, „Službeni list SCG“, br. 1/2003, „Službeni glasnik RS“, br. 72/2009, br.97/2013 - odluka Ustavnog suda)

Članak 13. Ukoliko u trenutku donošenja ovog zakona ne postoji obrazovanje na jeziku nacionalne manjine u okviru sistema javnog obrazovanja za pripadnike nacionalne manjine iz stava 1. ovog člana, država je dužna stvoriti uslove za organizovanje obrazovanja na jeziku nacionalne manjine, a do tog vremena obezbediti dvojezičnu nastavu ili izučavanje jezika nacionalne manjine sa elementima nacionalne istorije i kulture za pripadnike nacionalne manjine.

Za ostvarivanje prava iz st. 1. i 2. ovog člana može se propisati određeni minimalan broj učenika, s tim da taj broj može da bude manji od minimalnog broja učenika koji je zakonom propisan za obezbeđenje odgovarajućih oblika nastave i obrazovanja.

Na teritorijama gde je jezik nacionalne manjine u službenoj upotrebi plan i program u obrazovnim ustanovama i školama sa srpskim nastavnim jezikom treba da sadrže mogućnost učenja jezika nacionalne manjine.

- Nije slučaj da je u planu i programu svih škola koje se nalaze na teritoriju gdje je hrvatski jezik u službenoj uporabi navedena mogućnost učenja hrvatskog jezika.

Članak 14. Za potrebe obrazovanja na jeziku nacionalnih manjina iz člana 13. stav 1. u okviru višeg i visokog obrazovanja obezbediće se katedre i fakulteti gde će se na jezicima nacionalnih manjina, ili dvojezično, obrazovati vaspitači, učitelji i nastavnici jezika nacionalnih manjina.

Pored višeg i visokog obrazovanja iz prethodnog stava ovog člana, fakultet će organizovati lektorat na jezicima nacionalnih manjina, gde će studenti pripadnici nacionalnih manjina moći da savladaju stručne termine i na jeziku nacionalne manjine.

Pored obaveza iz st. 1. i 2. ovog člana, država će pomagati stručno osposobljavanje i terminološko usavršavanje nastavnika za potrebe obrazovanja iz stava 1. ovog člana.

Država će pospešivati međunarodnu saradnju, sa ciljem da se omogućí da pripadnici nacionalnih manjina studiraju u inostranstvu na maternjem jeziku i da se tako stečene diplome priznaju u skladu sa zakonom.

- Ne postoji Odsjek za kroatistiku. Vlast ne samo da je dužna stvoriti uvjete za otvaranje Odsjeka nego je obvezna i pomagati stručno osposobljavanje i terminološko usavršavanje nastavnika, što ne čini.

Članak 15. Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo da osnuju i održavaju privatne obrazovne ustanove, škole, ili univerzitet, gde će se obrazovanje organizovati na jezicima nacionalnih manjina ili dvojezično, u skladu sa zakonom.

U finansiranju obrazovanja na jezicima nacionalnih manjina mogu učestvovati i domaće i strane organizacije, fondacije i privatna lica, u skladu sa zakonom.

U slučaju finansijske i druge donacije iz prethodnog stava, država će obezbediti određene olakšice ili oslobađanje od dažbina.

Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina („Sl. glasnik RS“, br. 72/2009, br. 20/2014 - odluka US i br. 55/2014)

Članak 11. Nacionalni savet može, u skladu sa zakonom, osnivati ustanove vaspitanja, obrazovanja, učeničkog i studentskog standarda i vršiti prava i obaveze osnivača.

Ustanove iz stava 1. ovog člana nacionalni savet osniva samostalno ili zajedno sa Republikom, autonomnom pokrajinom, jedinicom lokalne samouprave ili drugim pravnim licem u skladu sa zakonom.

Republika, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave kao osnivači ustanova iz stava 1. ovog člana mogu u celini ili delimično preneti osnivačka prava na nacionalni savet.

Članak 12. U ustanovama predškolskog vaspitanja i obrazovanja, i osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja čiji je osnivač Republika, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, u kojima se obrazovno-vaspitni rad izvodi i na jeziku nacionalne manjine, ili u kojima se izučava govor, jezik ili kultura nacionalne manjine kao poseban nastavni predmet, nacionalni savet:

1) daje mišljenje o predloženim kandidatima za članove upravnog, odnosno školskog odbora - predstavnicima jedinice lokalne samouprave;

2) u ustanovama u kojima se u većini odeljenja obrazovno-vaspitni rad izvodi na jeziku nacionalne manjine, predlaže članove upravnog, odnosno školskog odbora - predstavnike jedinice lokalne samouprave;

3) daje mišljenje o kandidatu za direktora ustanove iz stava 1. tačka 1) ovog člana;

4) daje mišljenje u postupku razrešenja direktora i članova organa upravljanja u ustanovama iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana;

• Na sjednici, održanoj 12. svibnja 2016. godine, Ustavni sud je utvrdio da pojedine odredbe tog Zakona nisu sukladne s Ustavom te su tako ukinuta stečena prava manjina.

Članak 13 - Nacionalni savet:

1) predlaže Nacionalnom prosvetnom savetu opšte osnove predškolskog programa, nastavne planove i programe osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja i osnove vaspitnog programa, za sadržaje koji izražavaju posebnost nacionalne manjine, a naročito iz oblasti istorije, muzičkog vaspitanja i likovne umetnosti;

2) predlaže Nacionalnom prosvetnom savetu program osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja za jezik nacionalne manjine i jezik, odnosno govor, nacionalne manjine sa elementima nacionalne kulture;

3) daje mišljenje Nacionalnom prosvetnom savetu na nastavne programe srpskog jezika, kao nematernjeg;

5) daje mišljenje na školski i vaspitni program ustanova za koje je utvrđeno da su od posebnog značaja za nacionalnu manjinu.

U ustanovama učeničkog i studentskog standarda čiji je osnivač Republika, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, nacionalni savet:

1) predlaže jednog člana - predstavnika osnivača i daje mišljenje o ostalim kandidatima za članove upravnog odbora ustanova učeničkog standarda čije je sedište na teritoriji jedinice lokalne samouprave u kojoj je jezik nacionalne manjine u službenoj upotrebi. Ako je u jedinici lokalne samouprave više jezika nacionalnih manjina u službenoj upotrebi, zainteresovani nacionalni saveti predlažu zajedničkog kandidata za člana upravnog odbora;

2) daje mišljenje o kandidatima za članove upravnih odbora ustanova studentskog standarda čije je sedište na teritoriji jedinice lokalne samouprave u kojoj je jezik nacionalne manjine u službenoj upotrebi;

3) daje mišljenje u postupku izbora direktora ustanova učeničkog i studentskog standarda čije je sedište na teritoriji jedinice lokalne samouprave u kojoj je jezik nacionalne manjine u službenoj upotrebi;

4) daje mišljenje u postupku razrešenja direktora i članova organa upravljanja iz stava 2. tač. 1) do 3) ovog člana.

U oblasti visokog obrazovanja u ustanovama čiji je osnivač Republika, nacionalni savet daje mišljenje o kandidatima predloženim za organe rukovođenja i upravljanja visokoškolske ustanove na kojoj se nastava u celini ili delimično izvodi na jeziku nacionalne manjine.

Član 14 - Ako se obrazovno-vaspitni rad ostvaruje na jeziku nacionalne manjine, Nacionalni prosvetni savet predlaže ministru nadležnom za poslove obrazovanja davanje odobrenja za korišćenje udžbenika i nastavnih sredstava čiji sadržaji izražavaju posebnosti nacionalne manjine uz prethodnu saglasnost nacionalnog saveta. Ministar nadležan za poslove obrazovanja daje odobrenje za korišćenje domaćih ili uvezenih udžbenika na jeziku nacionalne manjine u obrazovno-vaspitnom radu, na predlog nacionalnog saveta.

Član 15- Nacionalni savet u skladu sa zakonom:

- 1) predlaže jednog kandidata za zajedničku listu kandidata za izbor članova Nacionalnog prosvetnog saveta;*
- 2) daje mišljenje u postupku donošenja akta o mreži predškolskih ustanova i osnovnih škola u jedinici lokalne samouprave u kojoj je u službenoj upotrebi jezik nacionalne manjine ili u kojoj se obrazovno-vaspitni rad izvodi na jeziku nacionalne manjine;*
- 3) utvrđuje obrazovno-vaspitne ustanove od posebnog značaja za obrazovanje nacionalne manjine; ako je ukupan broj ustanova veći od četiri, za ustanove od posebnog značaja može se proglasiti najviše jedna četvrtina od ukupnog broja ustanova u kojima se nastava izvodi i na jeziku nacionalne manjine; ako je ukupan broj takvih ustanova manji od četiri, ustanovom od posebnog značaja može se proglasiti jedna od ustanova u kojima se nastava izvodi na jeziku nacionalne manjine, odnosno i na jeziku nacionalne manjine; u slučaju nacionalne manjine na čijem jeziku se ne izvodi nastava, pravila iz ove tačke se slobodno primenjuju na ustanove u kojima se izučava jezik ili govor sa elementima kulture nacionalne manjine;*
- 4) daje mišljenje ministru nadležnom za poslove obrazovanja u postupku utvrđivanja mreže srednjih škola i ustanova učeničkog i studentskog standarda;*
- 5) daje mišljenje ministru nadležnom za poslove obrazovanja u postupku davanja saglasnosti na obavljanje delatnosti škole van sedišta škole u kojoj se nastava izvodi na jeziku nacionalne manjine;*
- 6) predlaže osnivaču, Republici, autonomnoj pokrajini ili jedinici lokalne samouprave osamostaljivanje izdvojenog odeljenja škole u kojem se nastava izvodi na jeziku nacionalne manjine;*
- 7)* (prestala da važi odlukom US)*
- 8) daje mišljenje ministru nadležnom za poslove obrazovanja u postupku davanja saglasnosti na otvaranje odeljenja na jeziku nacionalne manjine za manje od 15 učenika;*
- 9) ustanovama učeničkog i studentskog standarda daje mišljenje u postupku raspodele mesta u tim ustanovama;*
- 10) daje mišljenje u postupku raspodele sredstava iz budžeta Republike, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave koja se dodeljuju putem javnog konkursa ustanovama i udruženjima u oblasti obrazovanja;*
- 11) ustanovljava stipendije iz sopstvenih sredstava i svojim aktima propisuje kriterijume i postupak odlučivanja o dodeli stipendije i sprovodi postupak za dodeljivanje;*
- 12) određuje predstavnika u Nacionalnom prosvetnom savetu koji učestvuje u njegovom radu bez prava odlučivanja, kada se na jeziku nacionalne manjine izvodi nastava u okviru obrazovnog sistema, a kada Nacionalni prosvetni savet razmatra pitanja od značaja za obrazovanje nacionalne manjine;*
- 13) određuje svog predstavnika u Nacionalnom savetu za visoko obrazovanje koji je punopravni član ovog saveta kada se na jeziku nacionalne manjine u celini ili delimično izvodi nastava u okviru visokog obrazovanja;*

Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS“, br. 72/2009, br. 52/2011, br. 55/2013, br. 35/2015 (Autentično tumačenje), br. 68/2015)

Članak 28 - U jedinici lokalne samouprave u kojoj je u službenoj upotrebi i jezik i pismo nacionalne manjine, odnosno u kojoj se obrazovno-vaspitni rad izvodi na jeziku i pismu nacionalne manjine, akt o mreži predškolskih ustanova i osnovnih škola donosi se uz prethodno pribavljeno mišljenje nacionalnog saveta nacionalne manjine čiji je jezik i pismo u službenoj upotrebi u jedinici lokalne samouprave, odnosno čiji se jezik i pismo koristi u obrazovno-vaspitnom radu.

Ustanovu može da osnuje Republika Srbija, autonomna pokrajina, jedinica lokalne samouprave, nacionalni savet nacionalne manjine i drugo pravno ili fizičko lice.

Članak 54 - U ustanovi u kojoj se obrazovno-vaspitni rad izvodi i na jeziku nacionalne manjine članovi

organa upravljanja - predstavnici jedinice lokalne samouprave imenuju se uz pribavljeno mišljenje odgovarajućeg nacionalnog saveta nacionalne manjine. Ukoliko nacionalni savet nacionalne manjine ne dostavi mišljenje u roku od 15 dana od prijema zahteva, smatra se da je mišljenje dato.

Članak 58 - U ustanovi u kojoj stiču obrazovanje pripadnici nacionalne manjine, odnosno etničke grupe u savetu roditelja srazmerno su zastupljeni i predstavnici nacionalne manjine, odnosno etničke grupe.

Članak 60 - U ustanovi u kojoj se obrazovno-vaspitni rad izvodi i na jeziku nacionalne manjine, organ upravljanja bira direktora uz pribavljeno mišljenje odgovarajućeg nacionalnog saveta nacionalne manjine.

Članak 79 - Program osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja za pripadnike nacionalnih manjina na predlog nacionalnog saveta nacionalne manjine i mišljenja Nacionalnog prosvetnog saveta, donosi ministar.

Član 98 - Ispitivanje deteta upisanog u školu vrše psiholog i pedagog škole na maternjem jeziku deteta, primenom standardnih postupaka i instrumenata, preporučenih od nadležnog zavoda, odnosno ovlašćene stručne organizacije. Ako ne postoji mogućnost da se ispitivanje deteta vrši na maternjem jeziku, škola angažuje prevodioca na predlog nacionalnog saveta nacionalne manjine.

Zakon o srednjem obrazovanju i vaspitanju („Službeni glasnik RS“, br. 55/2013)

Članak 5 - Škola može da ostvaruje obrazovno-vaspitni rad na jeziku i pismu nacionalne manjine, odnosno dvojezično i za manje od 15 učenika upisanih u prvi razred, uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove obrazovanja u skladu sa zakonom. Saglasnost za ostvarivanje školskog programa na jezicima nacionalnih manjina za manje od 15 učenika Ministarstvo daje po pribavljenom mišljenju odgovarajućeg nacionalnog saveta nacionalne manjine u skladu sa zakonom kojim se uređuje nadležnost nacionalnih saveta nacionalnih manjina.

Kada se obrazovno-vaspitni rad ostvaruje na srpskom jeziku, za učenika pripadnika nacionalne manjine organizuje se nastava jezika nacionalne manjine sa elementima nacionalne kulture.

- Ni u jednoj srednjoj školi trenutačno nema organiziran izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Članak 26 - Fakultativni oblici obrazovno-vaspitnog rada su: nastava jezika nacionalne manjine sa elementima nacionalne kulture, drugog, odnosno trećeg stranog jezika i predmeta potrebnih za dalje školovanje, stručno osposobljavanje ili razvoj učenika i vannastavni oblici - bor, orkestar, pozorište, ekskurzija, kulturno-umetničke, tehničke, pronalazačke, humanitarne, sportsko-rekreativne i druge aktivnosti.

Članak 35 - U postupku utvrđivanja broja učenika za upis u školu u kojoj se nastava izvodi na jeziku nacionalne manjine, nacionalni savet nacionalne manjine daje mišljenje. Ukoliko nacionalni savet nacionalne manjine ne dostavi mišljenje u roku od 15 dana od prijema zahteva, smatra se da je mišljenje dato.

Članak 76 - Kada se obrazovno-vaspitni rad ostvaruje i na jeziku nacionalne manjine, evidencija se vodi i na jeziku i pismu te nacionalne manjine.

Član 79 - Javna isprava se izdaje na srpskom jeziku ćirilskim pismom, latiničkim pismom u skladu sa zakonom, a kada se nastava izvodi i na jeziku nacionalne manjine, javna isprava se izdaje i na tom jeziku.

Zakon o predškolskom vaspitanju i obrazovanju („Službeni glasnik RS“, br. 18/2010)

Članak 5 - Za pripadnike nacionalne manjine vaspitno-obrazovni rad ostvaruje se na maternjem jeziku, a može i dvojezično ili na srpskom, ako se za to opredeli najmanje 50% roditelja, odnosno staratelja dece.

Članak 19 - U okviru predškolskog programa mogu da se ostvaruju posebni i specijalizovani programi, i to:

- 1) programi posebnih oblasti vaspitno-obrazovnog rada;
- 2) programi negovanja jezika i kulture nacionalne manjine;

Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju („Službeni glasnik RS“, br. 55/2013)

Članak 12 - Za pripadnike nacionalne manjine obrazovno-vaspitni rad ostvaruje se i na jeziku i pismu nacionalne manjine, odnosno dvojezično, ako se prilikom upisa u prvi razred za to opredeli najmanje 15 učenika.

Škola može da ostvaruje obrazovno-vaspitni rad na jeziku i pismu nacionalne manjine, odnosno dvojezično i za manje od 15 učenika upisanih u prvi razred, uz saglasnost ministarstva nadležnog za poslove obrazovanja u skladu sa zakonom. Saglasnost za ostvarivanje školskog programa na jezicima nacionalnih manjina za

manje od 15 učenika Ministarstvo daje po pribavljenom mišljenju odgovarajućeg nacionalnog saveta nacionalne manjine u skladu sa zakonom kojim se uređuje nadležnost nacionalnih saveta nacionalnih manjina. Ako nacionalni savet nacionalne manjine ne dostavi mišljenje u roku od 15 dana od dana prijema zahteva, smatra se da je mišljenje dato.

Zakon o obrazovanju odraslih („Službeni glasnik RS“, br. 55/2013)

Članak 10 - U obezbeđivanju, praćenju i unapređivanju kvaliteta obrazovanja odraslih ako se ostvaruje na jeziku nacionalne manjine, učestvuje odgovarajući nacionalni savet nacionalne manjine na čijem jeziku se ostvaruje obrazovanje odraslih.

Zakon o udžbenicima („Službeni glasnik RS“, br. 68/2015)

Članak 3 - Udžbenik se štampa na srpskom jeziku ćirilčkim pismom. Udžbenik se štampa i na jeziku i pismu nacionalne manjine za učenike za koje se obrazovno-vaspitni rad izvodi i na tom jeziku.

Član 9 - Vlada, radi obezbeđivanja udžbenika i priručnika i nastavnih materijala za osnovnu školu na jezicima nacionalnih manjina i za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, može doneti odluku o finansiranju odnosno sufinansiranju pripreme i/ili nabavke i dodele tih udžbenika, priručnika i nastavnih materijala, koje je javni izdavač obavezan da pripremi, u skladu sa ovim zakonom

- Za 14 godina školovanja na hrvatskom jeziku taj član primjenjuje se djelomično, jer danas pitanje udžbenika za srednju školu još uvijek nije u potpunosti riješeno.

Zakon o visokom obrazovanju („Službeni glasnik RS“, br. 76/2005,br. 100/2007 (Autentično tumačenje), br. 97/2008, br. 44/2010,br. 93/2012,br. 89/2013,br. 99/2014, br. 45/2015 (Autentično tumačenje), br. 68/2015)

Član 86 - Student visokoškolske ustanove ima prava i obaveze utvrđene ovim zakonom i opštim aktom visokoškolske ustanove. Student ima pravo:...

7) na obrazovanje na jeziku nacionalne manjine, u skladu sa zakonom;

...studij, ili njegovi pojedini dijelovi, kao i organizacija izrade i obrane doktorskih teza mogu se izvoditi na jeziku nacionalne manjine» pod uvjetom da je taj program odobren, odnosno akreditiran.

Republika Srbija *Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina* obvezala se:

- osigurati odgovarajuće mogućnosti za osposobljavanje nastavnika koji bi izvodili nastavu na jezicima nacionalnih manjina
- pristup adekvatnim udžbenicima za nastavu na jezicima nacionalnih manjina
- jednake mogućnosti pristupa obrazovanju na svim stupnjevima za pripadnike nacionalnih manjina.

Republika Srbija *Ustavom Republike Srbije* obvezala se ispuniti pravo:

- na izražavanje, čuvanje, njegovanje, razvijanje i javno izražavanje nacionalne, etničke, kulturne i vjerske posebnosti
- na školovanje na svojem jeziku u državnim ustanovama i ustanovama autonomnih pokrajina.

Republika Srbija se, *Zakonom o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina*, obvezala:

- u okviru višeg i visokog obrazovanja osigurati odsjeke i fakultete gdje će se, na jezicima nacionalnih manjina ili dvojezično, obrazovati odgojitelji, učitelji i nastavnici jezika nacionalne manjine
- da će fakulteti organizirati lektorate na jezicima nacionalnih manjina gdje će studenti, pripadnici nacionalnih manjina, moći savladati stručne termine na jeziku nacionalne manjine
- pomagati „stručno osposobljavanje i terminološko usavršavanje nastavnika za potrebe obrazovanja“ na jeziku nacionalnih manjina
- pospešivati međunarodnu suradnju u cilju omogućavanja pripadnicima nacionalnih manjina da studiraju u inozemstvu na materinskom jeziku i da se tako stečene diplome priznaju u skladu sa zakonom.

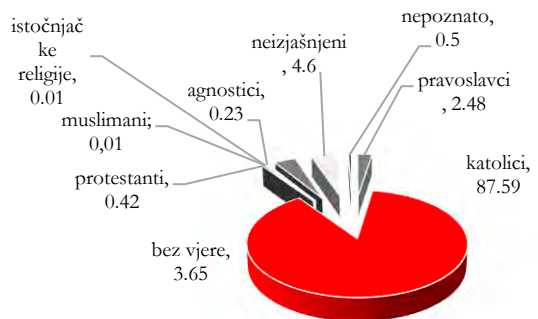
Republika Srbija usvojila je zakonski okvir koji u određenoj mjeri pruža mogućnost ostvarivanja manjinskih prava. Dosadašnje iskustvo govori o čestoj administrativnoj prepisci s državnim vlastima uslijed opstrukcije manjinskih prava, osobito u području obrazovanja, nasuprot sigurnosti i uživanju prava koje garantira postojeći pravni okvir. S obzirom na to da se Republika Srbija obvezala, dužna je zakonima propisana prava nacionalnih manjina u potpunosti provesti u djelo.

RELIGIJSKI KONTEKST

Jedno od važnijih obilježja hrvatskog nacionalnog identiteta jest vjera i religija. Pripadnost kršćanstvu bila je važna odrednica koja se konstantno provlačila tijekom čitave povijesti Hrvata. Prvi dušobrižnici Hrvata, i oni koji su ih doveli na područje današnje Vojvodine i Republike Srbije, bili su franjevci. U franjevačkoj organizaciji, Hrvati su još 1610. godine doselili u Bačku. Beogradski katolici (dubrovački i bosanski trgovci), također predvođeni franjevcima, 1739. godine nastanjuju se u Zemunu, nakon povlačenja austrijske vojske iz Beograda. U Bačkoj su franjevci djelovali u Baču i Somboru, gdje su imali crkvu posvećenu Presvetom Trojstvu i rezidenciju, te u Subotici. Oko tih središta, franjevci su vodili i okolne župe u naseljima gdje su obitavali Hrvati. Uz franjevce je vezan i početak prosvjetnog rada jer su od 1747. do 1861. godine vodili pučku školu, gradsku gimnaziju u Subotici. Sredinom XVIII. stoljeća franjevce, koji su srasli s hrvatskim pukom u Podunavlju, postupno počinju potiskivati i zamjenjivati svjetovni svećenici.

U konfesionalnoj strukturi Hrvata u Republici Srbiji dominira katolička vjeroispovijed (80,3% na popisu 1953. godine, a 87,6% na popisu 2011. godine). Pravoslavnih Hrvata 1953. godine bilo je 1,75%, a 2011. godine 2,5%. Najveće promjene u konfesionalnoj strukturi Hrvata, u promatranom razdoblju, uočavaju se u smanjenju udjela onih koji su „bez vjere” i to sa 17% na 3,65%. Prema popisu iz 1953. godine svaki peti Hrvat bio je ateista, dok je među Hrvatima taj udio iznosio 13,4%. U popisu 2011. godine 4,7% Hrvata i 2,9% Hrvatica izjavilo je da nisu vjernici. Obrnuto je kod opredjeljenja za drugu konfesiju. Tako je, na primjer, 0,7% Hrvata 1953. godine izjavilo da je pravoslavne vjeroispovijedi, dok je među Hrvatima taj udio bio gotovo četiri puta veći (2,64%).

Prema posljednjem popisu, taj odnos je 0,01% prema 3,3%. Pretpostavka je da se radi o etnički heterogenim brakovima u kojima se žene češće opredjeljuju za muževljevu vjeroispovijest.

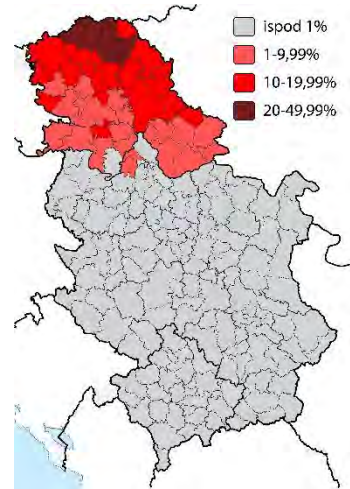

Slika 36. Hrvati u Srbiji prema vjeroispovijedi

Svakako treba ukazati na razlike koje su postojale u izjašnjavanju pripadnika hrvatske nacionalnosti o vjeroispovijedi, ovisno o području ili regiji na kojoj su živjeli. U popisu 1953. godine, skoro 90% Hrvata koji su živjeli u Vojvodini izjasnilo se da je rimokatoličke vjeroispovijedi, a 9,54% da su „bez vjere”, dok je u ostalim regijama „bez vjere” bilo 41% Hrvata, a tek svaki drugi je bio rimokatolik (52%). Razlika po područjima mogla bi se objasniti time što su Hrvati u središnjoj Srbiji u značajnoj mjeri pripadali migrantskom stanovništvu, doseljenim poslije Drugog svjetskog rata, dok su u Vojvodini oni pretežno bili autohtono stanovništvo. Među doseljenim stanovništvom hrvatske nacionalnosti značajna je zastupljenost uposlenih u državnim institucijama (administracija, vojska, policija...) koji su se tada najčešće izjašnjavali da nisu vjernici, s obzirom na socijalnu klimu i prevlađujuće društvene norme u pogledu iskazivanja religioznosti.

Danas se najveći postotak katolika nalazi u Vojvodini, točnije u sjeverno-bačkoj regiji, s tim što veliki dio postotka čine vjernici mađarske nacionalnosti. Od stanovnika koji su se u Republici Srbiji izjasnili katolicima 62,8% čine vjernici mađarske nacionalnosti, 14,2% hrvatske i 23% ostalih nacionalnosti. Samo u Subotičkoj biskupiji svake nedjelje na misi ima oko 20.000 vjernika²⁹.

Vjeronauk u školama³⁰ postojao je kao predmet sve do 1952. godine, kada je odredbom komunističkih vlasti ukinut. Tek 2001. godine vraćen je kao izborni predmet u škole i od tada se, za katoličku djecu hrvatske nacionalnosti, predaje na hrvatskom jeziku. U međuvremenu, Crkva je i dalje nastavila katehizaciju u vlastitim prostorima te je tako veliki broj pripadnika hrvatske manjinske zajednice očuvao svoj vjerski identitet, unatoč tadašnjoj političkoj situaciji u zemlji. Sve do demokratizacije društva, Crkva je uglavnom bila jedina institucionalna čuvarica nacionalnog identiteta Hrvata u Vojvodini.

Slika 37. Postotak katolika u Republici Srbiji

²⁹ Istraživanje Centra za razvoj civilnog društva (CRCDD), „Ispitivanje kulturne elite Srba, Mađara, Hrvata, Slovaka i Rumunja“ (2002. godine), pokazalo je da je politička i kulturna elita Hrvata najmanje ateizirana od svih etničkih elita.

³⁰ Školski vjeronauk stavlja naglasak na cjeloviti odgoj čovjeka, ima osobito u vidu religioznu dimenziju, te na promicanje osobnih i društvenih općeljudskih i vjernih vrednota. Konfesionalno obilježje vjeronauka utemeljeno je na univerzalnom odgojnom i kulturnom značenju religiozne činjenice za osobu, kulturu i cijelo društvo. Katolička crkva daje mu teološko-crkveno, antropološko-pedagoško te povijesno-kulturno značenje i utemeljenje.

Ta korelacija vjerskog i nacionalnog omogućila je da utjecaj asimilacije, te vjerske i nacionalne alijenacije, bude u dobrome je smanjen.

Prema statistikama Katehetskog ureda Subotičke biskupije, od 2001. do 2016. godine, 97% učenika hrvatskih odjela osnovnih škola pohađa katolički vjeronauk, dok je u srednjim školama nešto manji postotak - 90%. Veoma visoki postotak, naznačen u tim statistikama, ukazuje na neodvojivu sastavnicu vjerskog, kao temelja očuvanja i izgradnje nacionalne svijesti hrvatske manjinske zajednice u Republici Srbiji.

U sadašnjem obrazovnom i odgojnom sustavu, vjeronauk ima konfesionalno obilježje, što je najčešća praksa europskih zemalja. Katolički vjeronauk u osnovnoj školi redoviti je i obavezan izborni predmet za one učenike čiji ga roditelji ili skrbnik slobodno izaberu, dok je u srednjoj školi izbor prepušten učeniku. Izvodi se u jednom satu tjedno u sklopu redovite nastave, s tim što djeca koja se opredijele za pohađanje vjeronauka u školi, paralelno pohađaju i župski vjeronauk.

Odgojno-obrazovne institucije u kojima se realizira posebni program vjerskog odgoja su vrtići „Marija Petković” Sunčica i „Marija Petković” Biser u Subotici. Marija Montessori, začetnica Montessori pedagogije, potvrđuje da je religioznost životni element važan za razvoj djeteta i da djeca trebaju imati religiozno iskustvo od samoga rođenja. Stoga se u svim vrtićima na hrvatskom jeziku provlači taj aspekt. Klasična gimnazija „Paulinum” i Teološko-katehetski institut Subotičke biskupije su obrazovne ustanove koje svoje programe temelje na vjerskoj doktrini.

Katolička crkva je tijekom čitave povijesti bila i ostala povezujuća snaga, koja i danas predstavlja veliki i nedvosmisleni potencijal u određivanju smjernica i pravca razvijanja obrazovnog sustava hrvatske zajednice u Republici Srbiji.

*„Dobro dolazi onima koji vjeruju,
bolje dolazi onima koji su strpljivi,
a najbolje dolazi onima koji ne odustaju.“*

SURADNICI

Aktivnosti Hrvatskog nacionalnog vijeća u prvom redu određene su potrebama pripadnika hrvatske nacionalne manjine. Te potrebe ne bi mogle biti zadovoljene ukoliko ne bi postojali oni koji kreiraju, čuvaju i afirmiraju kulturna dobra (individualni i institucionalni stvaratelji). Posredovanje između tih dvaju glavnih skupina odvija se obrazovnim i medijskim sustavima.

Zainteresirane skupine za rad Hrvatskog nacionalnog vijeća na području obrazovanja su sljedeće:

- pripadnici hrvatske nacionalne manjine
- članovi Hrvatskog nacionalnog vijeća
- ravnatelji, obrazovne ustanove (škole, vrtići)
- Zavod za kulturu Vojvođanskih Hrvata
- ministarstva
- politički akteri
- hrvatski mediji
- Crkva, osobito župnici
- hrvatska diplomatsko-konzularna predstavništva
- Gradska knjižnica Subotica
- hrvatske udruge
- županije i gradovi Republike Hrvatske
- škole u Republici Hrvatskoj
- stručnjaci
- donatori
- volonteri
- Koordinacija nacionalnih saveta nacionalnih manjina.

SWOT ANALIZA

SNAGE	MOGUĆNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> * postojanje Hrvatskog nacionalnog vijeća * aktivno članstvo u Koordinaciji nacionalnih saveta nacionalnih manjina * postojanje cjelovite nastave na hrvatskom jeziku * postojanje udruga koje doprinose neformalnom obrazovanju * postojanje obrazovanih i entuzijastičnih pojedinaca u zajednici * postojanje republičkog i pokrajinskog zastupnika Hrvata u Republici Srbiji * učenici koji su prošli sve cikluse obrazovanja na hrvatskom jeziku 	<ul style="list-style-type: none"> * suradnja s institucijama, udruženjima i pojedincima iz Republike Hrvatske * suradnja sa županijama i gradskim vijećima Republike Hrvatske * suradnja s katoličkom crkvom * suradnja s poduzetnicima iz hrvatske zajednice * projektno financiranje * uključivanje djece nehrvatske nacionalnosti u obrazovni sustav na hrvatskom jeziku * podrška političkih struktura Republike Hrvatske
SLABOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> * nepovezanost članova hrvatske zajednice * politička pluralnost * nedostatan proračun * nedovoljna informiranost javnosti * nedovoljno iskorištavanje manjinskih prava * nestrateško djelovanje * mali utjecaj HNV-a na obrazovne politike * veliki postotak jezično nestručnog kadra * neizrađeni udžbenici za sve razine obrazovanja * nepostojanje kontinuiteta u obrazovanju na hrvatskom jeziku 	<ul style="list-style-type: none"> * veliki udio starog stanovništva u hrvatskoj zajednici * podrška Republike Srbije nehrvatskoj opciji bunjevačkog korpusa * derogiranje prava hrvatske manjine promjenama zakona * odlazak visokoobrazovanih Hrvata iz Republike Srbije * opstruiranje institucija i državnih organa Republike Srbije u ostvarivanju manjinskih prava * siromaštvo i egzistencijalna nesigurnost * povećanje nezaposlenosti

VRIJEDNOSTI

- kontinuitet
- motivacija
- zadovoljstvo
- širina
- suvremenost

VIZIJA

Pozitivno percipirano i kvalitetno obrazovanje na hrvatskom jeziku

MISIJA

Hrvatsko nacionalno vijeće je organ samouprave hrvatske nacionalne manjine. HNV odlučuje ili sudjeluje u odlučivanju na području obrazovanja, kulture, informiranja i službene uporabe jezika. HNV nastoji motivirati roditelje i djecu za upis u odgojne i obrazovne ustanove te različite neformalne programe obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji. Cilj je da djeca u obrazovanju na hrvatskom jeziku budu zadovoljna i usvoje širok spektar znanja, vještina i vrijednosti u izvođenju nastavnih i izvannastavnih aktivnosti. HNV djeluje u pravcu osiguranja kontinuiteta nastave na hrvatskom jeziku, motiviranog i dodatno educiranog nastavnog kadra, primjene suvremenih metoda u odgoju o obrazovanju, okupljanja znanja, potencijala i kreativne energija oko jedinstvenog centra.

STRATEŠKI CILJEVI I ZADACI

KLJUČNI PROBLEMI:

1. mali broj djece obuhvaćene odgojem i obrazovanjem na hrvatskom jeziku
2. veliki postotak jezično nestručnog kadra
3. nedovoljna vidljivost i informiranost šire društvene zajednice
4. nepostojanje strateškog djelovanja na polju odgoja i obrazovanja
5. nepostojanje udžbenika za srednju školu.

STRATEŠKI CILJEVI:

1. podizanje kvalitete odgojno-obrazovnog i obrazovno-odgojnog rada na hrvatskom jeziku
2. povećanje obuhvata djece u odgojno-obrazovnom i obrazovno-odgojnom sustavu na hrvatskom jeziku
3. jačanje strukturnih kapaciteta Hrvatskog nacionalnog vijeća i utjecaja na obrazovne politike

STRATEŠKI CILJ 1

PODIZANJE KVALITETE ODGOJNO-OBRAZOVNOG I OBRAZOVNO-ODGOJNOG RADA NA HRVATSKOM JEZIKU

1.1. PODIZANJE KOMPETENCIJA I MOTIVACIJE KADRA ZA RAD U ODGOJNIM I OBRAZOVNIM USTANOVAMA

1.1.1. PODIZANJE JEZIČNE KOMPETENCIJE

Zadatak	Način realizacije	Pokazatelj
Razviti model stjecanja jezičnih kompetencija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostaviti suradnju s Filozofskim fakultetom u Novom Sadu ▪ Sačiniti analizu kadra koji ima potrebu steći jezične kompetencija ▪ Voditi evidenciju o jezično stručnom kadru 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Razvijen model stjecanja jezičnih kompetencija ▫ Razvijen model provjere jezičnih kompetencija ▫ Izrađena analiza potreba kadra ▫ Izrađena evidencija o jezičnoj stručnosti
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizirati jezične seminare u Republici Hrvatskoj ▪ Organizirati i akreditirati jezične seminare i stručne skupove u Republici Srbiji u suradnji sa stručnjacima iz Republike Hrvatske 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj nastavnika obuhvaćenih stručnim usavršavanjem ▫ Broj organiziranih jezičnih seminara i stručnih skupova ▫ Broj akreditiran jezičnih seminara i stručnih skupova
Osnovati Odsjek za kroatistiku	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izraditi elaborat za odsjek na hrvatskom jeziku 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Sačinjena analiza stanja ▫ Izrađen elaborat za odsjek na hrvatskom jeziku
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Akreditirati program hrvatskog jezika 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Akreditiran program hrvatskog jezika
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suradivati s fakultetom oko realizacije programa 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Potpisan Memorandum o suradnji s visokom školom u Republici Srbiji

		<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj uposlenih na Odsjeku za kroatistiku ▫ Broj studenata upisanih na Odsjek za kroatistiku
Uvesti mogućnost lektorata na fakultetima	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostaviti suradnju s visokim školama i fakultetima ▪ Potpisati Protokole o suradnji 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj potpisanih Memoranduma o suradnji HNV-a i fakulteta ▫ Broj akreditiranih programa za lektorat ▫ Broj fakulteta na kojima je omogućeno polaganje lektorata ▫ Broj studenata koji su položili lektorat
Akreditirati programe formalnog i neformalnog obrazovanja na hrvatskom jeziku	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izraditi elaborat za akreditaciju programa Teološko-katehetskog instituta ▪ Akreditirati program TKI-a 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Izrađen elaborat za akreditaciju programa na TKI-u ▫ Akreditiran program za TKI ▫ Broj diplomaca na TKI-u
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Akreditirati neformalne programe obrazovanja 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj akreditiranih neformalnih programa ▫ Broj polaznika programa
Osigurati poticaje stručnjacima iz hrvatske zajednice za zadržavanje u Republici Srbiji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostaviti sustav zadržavanja stručnjaka iz hrvatske zajednice u Republici Srbiji 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Izrađen Program zadržavanja stručnjaka iz hrvatske zajednice u Republici Srbiji ▫ Broj novih uposlenja stručnjaka iz hrvatske zajednice ▫ Broj diplomaca koji su se vratili u Republiku Srbiju sa studija iz Republike Hrvatske ▫ Broj jezično stručnog kadra uposlenog u struci

1.1.2. USPOSTAVA SUSTAVA POTICAJA NASTAVNOG KADRA NA KVALITETAN RAD

Zadatak	Način realizacije	Pokazatelj
spostaviti sustav stručnog usavršavanja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analizirati dosadašnje stručno usavršavanje 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Izrađena analiza dosadašnjeg stručnog usavršavanja i potreba
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ispitati potrebe kadra za stručnim usavršavanjem 	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izraditi plan stručnog usavršavanja 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Izrađen godišnji plan stručnog usavršavanja
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osnovati Stručne aktive odg ojitelja, nastavnika, profesora, stručnih suradnika i ravnatelja 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj uključenih nastavnika i odgajitelja u stručne aktive ▫ Broj održanih Stručnih aktiva
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizirati različite oblike stručnog usavršavanja (formalne i neformalne) 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj održanih seminara, okruglih stolova, obuka, stručnih skupova ▫ Broj sufinanciranih stručnih ekskurzija
sigurati razmjenu iskustava i stečenih znanja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizirati stručna usavršavanja za horizontalna prenošenja znanja, razmjena ideja, primjera dobre prakse, priprema za aktivnosti, satove 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj organiziranih stručnih skupova i sastanaka
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Umrežiti kadar putem IKT-a 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Osnovana mreža stručnjaka ▫ Broj umreženih stručnjaka
Uspostaviti sustav nagrađivanja najuspješnijih na polju odgoja i obrazovanja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izraditi Pravilnik o nagrađivanju najuspješnijih na polju odgoja i obrazovanja 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Izrađen Pravilnik o nagrađivanju najuspješnijih na polju odgoja i obrazovanja
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizirati promociju najuspješnijih na polju odgoja i obrazovanja 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Osigurane nagrade za najuspješnije ▫ Broj dobitnika priznanja za kvalitetan rad

1.2. PODIZANJE KVALITETE ODGOJNO-OBRAZOVNOG I OBRAZOVNO-ODGOJNOG PROCESA, EVIDENCIJE I JAVNIH ISPRAVA

Zadatak	Način realizacije	Pokazatelji uspjeha
Implementirati i inovativne metode i oblike rada u odgojni i nastavni proces	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opremati ustanove suvremenom tehnikom i tehnologijom 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj interaktivnih ploča u školama ▫ Broj prostorija u odgojnim i obrazovnim ustanovama koje imaju mogućnost pristupa bežičnom internetu
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizirati IKT obuke za odgojitelje i nastavnike 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj IKT educiranih osoba ▫ Broj osoba koje rabe IKT u odgojnom, nastavnom i izvannastavnom procesu ▫ Broj učenika podučavanih IKT metodom ▫ Broj nastavnika koji u svojem radu upotrebljavaju suvremene platforme učenja (Edmodo)
Opremati odgojne i obrazovne ustanove nastavnim pomagalicama i opremom	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osigurati Montessori materijal za predškolske ustanove i osnovne škole 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj predškolskih i školskih objekata opremljenih Montessori materijalima
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osigurati pomoćna nastavna sredstva i pomagala za odgojne i obrazovne ustanove 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj osiguranih pomoćnih nastavnih sredstava i pomagala u odgojnim i obrazovnim ustanovama
Uvesti inovativna nastavna sredstva	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osigurati elektroničke udžbenike za srednju školu 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj učenika koji rabe elektroničke udžbenike
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostaviti elektroničku bazu znanja 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj korisnika e-baza znanja
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osigurati programe za interaktivne ploče na hrvatskom jeziku 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj nastavnog kadra koji se koristi interaktivnom pločom s programom na hrvatskom jeziku

<p>Osigurati radne bilježnice za pripremni predškolski program</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Delegirati tim za izradu radnih bilježnica ▪ Pripremiti sadržaj radnih bilježnica i realizirati tiskanje i umnožavanje 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Osnovan tim za izradu radnih bilježnica ▫ Broj djece koja se koristi radnim bilježnicama ▫ Broj odgojnih skupina koje se koriste radnim bilježnicama
<p>Osigurati nacionalne dodatke za predmete od nacionalnog interesa za osnovnu školu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Potpisati Memorandum o suradnji za izradu udžbenika koji nedostaju ▪ Delegirati tim za izradu autorskog udžbenika ▪ Izraditi nacionalne dodatke 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Potpisan Memorandum o suradnji između Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Zavoda za izdavanje udžbenika i HNV-a ▫ Osnovan tim za izradu udžbenika ▫ Nacionalni dodaci za predmete Svijet oko nas, Prirodu i društvo, Geografiju, Povijest i Likovnu kulturu ▫ Suglasnost HNV-a na dodatak i predlaganje za tisak
<p>Osigurati srednjoškolske udžbenike</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inicirati izradu srednjoškolskih udžbenika prema Ministarstvu prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja ▪ Delegirati timove za prijevode udžbenika ▪ Izraditi prijevode udžbenika za gimnaziju 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Potpisan Memorandum o suradnji između Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Zavoda za izdavanje udžbenika i HNV-a ▫ Osnovani timovi za prijevode udžbenika za svaki predmet ▫ Prevedeni udžbenici za matematiku, povijest, fiziku, kemiju, biologiju, geografiju, latinski jezik, ustav i prava građana, sociologiju, psihologiju, filozofiju, glazbenu kulturu, likovnu

		<p>kulturu i računarstvo i informatiku</p> <ul style="list-style-type: none"> ▫ Suglasnost HNV-a na prijevod i predlaganje udžbenika za tisak
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izraditi prijevode udžbenika za strukovne srednje škole 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Prevedeni udžbenici za matematiku, povijest, fiziku, kemiju, biologiju, geografiju, latinski jezik, sociologiju, glazbenu kulturu, likovnu kulturu i računarstvo i informatiku ▫ Suglasnost HNV-a na prijevod i predlaganje udžbenika za tisak
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izraditi autorski udžbenik za hrvatski jezik i književnost za gimnaziju i trogodišnje i četverogodišnje strukovne škole 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Izrađen udžbenik za hrvatski jezik i književnost za gimnaziju i trogodišnje i četverogodišnje strukovne škole
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izraditi nacionalne dodatke udžbenicima za gimnaziju i strukovne srednje škole 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Izrađeni nacionalni dodaci za povijesti i glazbenu kulturu za gimnaziju i strukovne srednje škole
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izraditi prijevode skripti strukovnih predmeta za srednje strukovne škole 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Izrađene skripte na hrvatskom jeziku za strukovne predmete
<p>Osigurati nacionalne dodatke za predmete od nacionalnog interesa za srednju školu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Potpisati Memorandum o suradnji za izradu udžbenika koji nedostaju 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Potpisan Memorandum o suradnji između Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Zavoda za izdavanje udžbenika i HNV-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Delegirati tim za izradu autorskog udžbenika 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Osnovan tim za izradu udžbenika
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izraditi nacionalne dodatke 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Izrađeni nacionalni dodaci za povijest i glazbenu kulturu

		<ul style="list-style-type: none"> ▫ Suglasnost HNV-a na dodatak i predlaganje za tisak
Osigurati udžbenik za izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Potpisati Memorandum o suradnji za izradu udžbenika koji nedostaju 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Potpisan Memorandum o suradnji između Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Zavoda za izdavanje udžbenika i HNV-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Delegirati tim za izradu autorskog udžbenika 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Osnovan tim za izradu udžbenika
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izraditi udžbenik za hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Udžbenik za predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture ▫ Suglasnost HNV-a na udžbenik i predlaganje za tisak
Osigurati evidenciju i javne isprave na hrvatskom jeziku	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sačiniti popis i analizu evidencija i javnih isprava 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Izrađena analiza evidencija i javnih isprava
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevesti dokumenta za koju još nije izrađen prijevod 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj dokumenata na hrvatskom jeziku

STRATEŠKI CILJ 2

POVEĆANJE OBUHVATA DJECE U ODGOJNO-OBRAZOVNOM I OBRAZOVNO-ODGOJNOM SUSTAVU NA HRVATSKOM JEZIKU

2.1. POVEĆANJE MOGUĆNOSTI UPISA DJECE U PROGRAM ILI NASTAVU NA HRVATSKOM JEZIKU

Zadatak	Način realizacije	Pokazatelji uspjeha
Povećati broj odgojnih skupina	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proširiti prostorne kapacitete pojedinih objekata 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Realizirani projekti proširenja objekata ▫ Financijsko izvješće utrošenih sredstava
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osnovati dvojezične odgojne skupine 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj djece koji pohađa dvojezičnu skupinu ▫ Broj skupina u kojima se ostvaruje dvojezični program
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Otvoriti jaslice 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj djece u jaslicama ▫ Broj jaslica
Otvoriti nove odjele u osnovnim školama	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sačiniti analizu potreba 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Održan roditeljski sastanak ▫ Ankete roditelja
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Provesti proceduru otvaranja novog odjela na hrvatskome nastavnom jeziku 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Proširena mreža osnovnih škola ▫ Zahtjev za verifikaciju ustanove ▫ Otvoreni odjeli na hrvatskom jeziku u Monoštoru, Sonti i Starom Žedniku
Otvoriti nove obrazovne profile	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sačiniti analizu potreba 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Održan roditeljski sastanak ▫ Ankete roditelja
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Provesti proceduru otvaranja novog odjela 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Proširena mreža osnovnih škola

	na hrvatskome nastavnom jeziku	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Zahtjev za verifikaciju ustanove ▫ Otvoreni novi obrazovni profili u medicinskoj, kemijskoj i poljoprivrednoj srednjoj školi
Otvoriti nove skupine koje pohađaju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sačiniti analizu potreba 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Održan roditeljski sastanak ▫ Ankete roditelja
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Provesti proceduru otvaranja novih skupina za pohađanje izbornog predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Baza podataka o broju učenika po skupinama ▫ Broj učenika koji pohađaju izborni predmet
2.2. SPOSTAVA I BOGAĆENJE SUSTAVA POTICAJA ZA NAOBRAZBU NA HRVATSKOM JEZIKU		
Zadatak	Način realizacije	Pokazatelji uspjeha
Organizirati studijska putovanja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izraditi plan studijskih putovanja 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Plan studijskih putovanja
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Za svaku generaciju osigurati različito studijsko putovanje 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj organiziranih studijskih ekskurzija ▫ Broj organiziranih ljetnih škola ▫ Broj organiziranih zimskih škola ▫ Broj organiziranih izleta ▫ Broj djece obuhvaćen studijskim putovanjima u jednoj školskoj godini ▫ Ugovori s prijevoznicima

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizirati razmjenu učenika 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Protokol o suradnji razmjene učenika s obrazovno-odgojnim institucijama Republike Hrvatske ▫ Broj programa razmjene učenika ▫ Broj učenika koji su sudjelovali u razmjeni učenika Republike Srbije i Republike Hrvatske ▫ Ugovori s prijevoznicima
Organizirati sudjelovanje na natjecanjima i potporu natjecateljima	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podržati natjecatelje u Republici Srbiji 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Pravilnik o provođenju natjecanja ▫ Ugovori s autorima zadataka za natjecanja ▫ Broj djece koji je sudjelovao u natjecanjima u R. Srbiji
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podržati natjecatelje u Republici Hrvatskoj 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj natjecanja na kojima su učenici sudjelovali u Republici Hrvatskoj ▫ Broj djece koja su sudjelovala na natjecanjima
Uspostaviti sustav nagrađivanja najuspješnijih učenika	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izraditi Pravilnik o nagrađivanju najuspješnijih učenika 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Izrađen Pravilnik o nagrađivanju najuspješnijih učenika
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizirati promociju najuspješnijih učenika 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Osigurane nagrade za najuspješnije učenike ▫ Broj dobitnika nagrada
Osigurati poticaje učenicima za upis na studije	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostaviti suradnju s institucijama i ustanovama u Republici Hrvatskoj po pitanju razmjene studenata 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj potpisanih Protokola o suradnji s Republikom Hrvatskom u vezi sa studentskim poticajima

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostaviti sustav smještaja studenata iz Republike Srbije u studentske domove u Republici Hrvatskoj 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Sporazum o suradnji s Ministarstvom obrazovanja, znanosti i sporta ▫ Broj osiguranih mjesta u domovima učeničkog i studentskog smještaja
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostaviti sustav stipendiranja studenata iz Republike Srbije 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Osnivanje baze studenata i analiza ostvarenih stipendija ▫ Izrađen plan stipendiranja studenata na sveučilištima u Republici Srbiji ▫ Broj osiguranih stipendija u Republici Hrvatskoj ▫ Uspostavljen fond za stipendiranje „Bela Gabrić“ ▫ Broj studenata kojima HNV sufinancira smještaj u domu
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizirati pripremnu nastavu za učenike završnih razreda srednje škole 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj nastavnika koji sudjeluje u pripremnj nastavi za polaganje državne mature ▫ Broj učenika koji su pohađali pripremnu nastavu za polaganje državne mature ▫ Broj osiguranih priručnika za polaganje državne mature
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pružiti savjetodavnu pomoć roditeljima i učenicima 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj održanih roditeljskih sastanaka na temu studija ▫ Broj roditelja i učenika kojima je pružena savjetodavna pomoć oko upisa
<p>Uspostaviti sustav</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osigurati organizirani prijevoz učenika osnovnih škola u 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Uspostavljene rute organiziranog prijevoza

financijskih olakšica	suradnji s lokalnom samoupravom	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj učenika osnovne škole obuhvaćen organiziranim prijevozom ▫ Broj autobusnih linija organiziranog prijevoza ▫ Financijsko izvješće HNV-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sufinancirati prijevoz roditeljima učenika koji nisu obuhvaćeni organiziranim prijevozom 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj učenika kojima je sufinanciran prijevoz ▫ Broj zamolbi za sufinanciranje prijevoza ▫ Financijsko izvješće HNV-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sufinancirati srednjoškolske autobusne karte 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj zamolbi za sufinanciranje autobusnih karata ▫ Broj djece obuhvaćene sufinanciranim prijevozom ▫ Financijsko izvješće HNV-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Financirati udžbenike za osnovnu i srednju školu 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj učenika kojima su financirani udžbenici ▫ Izvješće o donacijama ▫ Financijsko izvješće HNV-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Financirati udžbenik za izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj učenika kojima su financirani udžbenici ▫ Financijsko izvješće HNV-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sufinancirati smještaj u učeničkom domu i prijevoz za učenike slabijeg materijalnog statusa ▪ Stipendirati učenike ▪ slabijeg materijalnog statusa 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj učenika kojima je sufinanciran smještaj u domu ▫ Broj učenika kojima je sufinanciran prijevoz ▫ Broj stipendista HNV-a
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osigurati članske iskaznice za knjižnicu 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj učenika kojima su financirane članske iskaznice za knjižnicu

	<p>učenicima srednjih škola</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Financirati studijska putovanja učenicima i djeci bez roditeljskog staranja i slabijeg materijalnog statusa 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj djece kojima je financirano studijsko putovanje
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osigurati bon za kupnju nastavnog materijala i pribora za učenike prvog razreda osnovne škole 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj učenika prvog razreda koji su ostvarili pravo na vrijednosni bon
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osigurati poklon paketiće za božićne i uskršnje blagdane 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj djece koja su dobila poklon paketiće
<p>U aktivnosti uključiti djecu koja ne pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proširiti ponudu izvannastavnih aktivnosti ▪ Organizirati druženja, sportske susrete, radionice i kulturna događanja s djecom koja ne pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj djece koja su uključena u izvannastavne aktivnosti, a ne pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku ▫ Broj izvannastavnih aktivnosti
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizirati interkulturalne manifestacije, priredbe, posjete 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj škola koje su sudjelovale ▫ Broj djece koja su sudjelovala u interkulturalnim aktivnostima, a ne pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku ▫ Broj pripadnika drugih manjinskih zajednica koji su sudjelovali u interkulturalnim aktivnostima

STRATEŠKI CILJ 3

JAČANJE STRUKTURNIH KAPACITETA HRVATSKOG NACIONALNOG VIJEĆA I UTJECAJA NA OBRAZOVNE POLITIKE

3.1. POVEĆANJE RAZINE INFORMIRANOSTI, VIDLJIVOSTI I POVEZANOSTI SA ŠIROM DRUŠTVENOM ZAJEDNICOM

Zadatak	Način realizacije	Pokazatelji uspjeha
Povećati informiranost zajednice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizirati savjet roditelja i roditeljske sastanke 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj održanih Aktiva roditelja ▫ Broj održanih roditeljskih sastanaka
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izraditi promotivne materijale 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Dvominutni klipovi ▫ Flajeri
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Povećati prisutnost u medijima 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj emisija u kojima se govori o obrazovanju na hrvatskom jeziku ▫ Broj članaka na temu obrazovanja na hrvatskom jeziku ▫ Broj tv-reportaža s temom obrazovanja na hrvatskom jeziku
Iskoristiti potencijale (znanje i stručnost) šire	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informiranje putem društvenih mreža 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj postova na Facebook stranici HNV-a ▫ Broj članaka, obavijesti i izvješća na sajtu HNV-a ▫ Broj ljudi koji prate Facebook stranicu
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uključiti stručnjake iz zajednice u stručne timove i rad HNV-a ▪ Organizirati Otvorena vrata HNV-a 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj uključenih stručnjaka u timove za unapređenje rada ▫ Broj susreta u HNV-u

<p>društvene zajednice</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Povezati se s Hrvatima iz disperziranih područja 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj novih susreta sa zajednicama Hrvata u Republici Srbiji
<p>Jačanje i proširenje postojeće mreže suradnje s institucijama</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suradnja s: <ul style="list-style-type: none"> · rimokatoličkom crkvom · Ministarstvom prosvjete RS · Zavodom za vrednovanje kvalitete obrazovanja i odgoja · Zavodom za unapređenje obrazovanja i odgoja · Pokrajinskim tajništvom za obrazovanje · Pedagoškim zavodom Vojvodine · lokalnim institucijama · međunarodnim institucijama 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj održanih sastanaka, okruglih stolova i stručnih skupova s predstavnicima institucija
<p>3.2. USPOSTAVA I KONTINUIRANO UNAPREĐENJE SUSTAVA PLANIRANJA, PRAĆENJA TE EVALUACIJE AKTIVNOSTI I ZADATAKA IZ STRATEGIJE</p>		
<p>adatak</p>	<p>Način realizacije</p>	<p>Pokazatelji uspjeha</p>
<p>Uspostaviti sustav planiranja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osnovati tim za planiranje i izradu Akcijskog plana Strategije obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Akcijski plan Strategije obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji za svaku tekuću godinu
<p>Osigurati financijske konstrukcije za realizaciju</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osnovati projektni tim ▪ Prijaviti se na državne, međudržavne i europske projekte 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Broj projekata prijedloga ▫ Broj prihvaćenih prijava ▫ Broj započetih realizacija projekata

<p>aktivnosti iz Strategije</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Umrežiti se s institucijama iz Republike Hrvatske 	
<p>Uspostaviti sustav praćenja i evaluacije</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osnovati tim za monitoring ▪ Stvoriti baze podataka o: <ul style="list-style-type: none"> · učenicima · kadru · studentima ▪ Izraditi obrasce za prikupljanje statističkih podataka radi praćenja i osluškivanja potreba zajednice u vezi s obrazovanjem ▪ Realizirati različita istraživanja 	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Plan rada tima za monitoring ▫ Baze podataka ▫ Izvješće o praćenju realiziranja aktivnosti ▫ Broj realiziranih istraživanja

„Bez obzira misliš li da možeš ili ne možeš, u oba slučaja si u pravu.“

ZAKLJUČAK

Strategija obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji neće razriješiti nabrojane probleme iz političkog, ekonomskog, socijalnog, religijskog i obrazovnog konteksta. Ova strategija nudi pravce razvoja i neka moguća rješenja problema, a prije svega utire put i pozicionira hrvatsku zajednicu u Republici Srbiji u vezi s naobrazbom.

Zbranjem pojedinačnih uvida, zadataka i ciljeva zaključujemo da je u obrazovanju na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji potrebno:

- podići ugled obrazovanju na hrvatskom jeziku
- educirati i usavršavati kadar
- povećati vidljivost u javnosti
- inzistirati na provedbi manjinskih prava
- poboljšati interakcijske veze i odnose među odjelima na različitim nastavnim jezicima
- osuvremeniti materijalno-tehničke uvjete rada
- spriječiti odlazak iz zemlje
- povećati motivaciju roditelja, djece i kadra
- povećati broj izvannastavnih aktivnosti
- ojačati vezu s rimokatoličkom crkvom i uspostaviti intenzivnu suradnju
- osnažiti suradnju s Republikom Hrvatskom
- koncentrirati potencijale
- okupiti zajednicu oko istoga cilja.

Iz Strategije, u kojoj su definirani ciljevi i pravci djelovanja, proizići će akcijski planovi na godišnjoj razini s detaljnom razradom plana, nositelja aktivnosti i vremenskom dinamikom.

Prijedlog rješavanja najvećeg broja problema prepoznatih Strategijom jest osnivanje odgojno-obrazovne ustanove, koji će biti razvojni centar hrvatske zajednice u Republici Srbiji. Elaborat za takav centar bit će prvi sljedeći korak nakon usvajanja Strategije.

PRILOG

POJEDINCI KOJI SU BILI ZADUŽENI ZA PODRUČJE OBRAZOVANJA U HRVATSKOM NACIONALNOM VIJEĆU

2002.–2005. godine

Dujo Runje rodio se u selu Karakašica, općina Sinj, 1951. godine. Nakon završene osnovne škole u Sinju, upisao je Franjevačku klasičnu gimnaziju također u Sinju. Po završetku studija pedagogije 1979. godine na Filozofskom fakultetu u Beogradu, preselio se u Suboticu, i uposlio se u Predškolskoj ustanovi „Naša radost” Subotica. U njoj je, kao vrsni pedagog i cijenjeni pravnik, proveo cijeli svoj radni vijek. Diplomirao je i na Pravnom fakultetu u Novom Sadu.

Jedan je od utemeljitelja Hrvatskoga akademskog društva (1998. godine) te jedan od osnivača Hrvatskog društva za pomoć učenicima „Bela Gabrić”, 2002. godine.

Sudjelovao je u osnivanju političke stranke Hrvatskog narodnog saveza (1998. godine) i bio njegov prvi dopredsjednik. Imao je ključnu ulogu u ponovnom objedinjavanju Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i Hrvatskoga narodnog saveza početkom 2004. godine, nakon čega je postao dopredsjednik DSHV-a, što je ostao i do smrti. Zajedno s nekoliko osoba iz Hrvatskog akademskog društva, inicirao je i realizirao školovanje na hrvatskom jeziku, kao i otvaranja vrtića na hrvatskome jeziku u samostanu sestara Kćeri milosrđa u Subotici. Bio je vizionar i zagovornik Hrvatskog školskog centra.

2005.–2006. godine

Ivan Stipić rodio se 1962. godine u Subotici. Završio je Pedagošku akademiju u Subotici, a zatim Učiteljski fakultet u Somboru. Radio je u NIP »Subotičke novine«, a od 1985. godine zaposlen je u OŠ »Ivan Milutinović« u Subotici kao učitelj. Od 2002. godine je ravnatelj. Bio je predsjednik

Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« od 2008. do 2012. godine. U razdoblju od 2005. do 2006. godine bio je zadužen za obrazovanje u Izvršnom odboru Hrvatskog nacionalnog vijeća, a od 2010. do 2014. godine za službenu uporabu jezika.

2006.–2008. godine

Jašo Šimić rodio se 1953. godine u Đurđinu. Defektološki fakultet u Zagrebu završio je 1979. godine, na odsjeku Poremećaji u ponašanju i mentalna retardacija. Trenutačno je pri kraju specijalizacije iz predškolske pedagogije na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Od 2002. godine je na mjestu ravnatelja Predškolske ustanove „Naša radost“ Subotica, gdje je prije bio uposlen kao stručni suradnik, odnosno defektolog. Zaslužan je za uvođenje Montessori programa te bilingvalnih skupina u odgojne skupine na hrvatskom jeziku.

2008.–2010. godine

Stanislava Stantić Prčić rodila se 1964. godine. Nakon završetka Pedagoške akademije u Subotici, stekla je zvanje master učitelja na Učiteljskom fakultetu u Somboru. Radila je kao učiteljica u OŠ „Matija Gubec“ Tavankut do 2005. godine, kada je imenovana ravnateljicom škole. Tijekom rada u nastavi i na dužnosti ravnateljice kontinuirano se usavršavala sudjelovanjem i završavanjem više programa i seminara. Kao ravnateljica OŠ „Matija Gubec“ u Tavankutu, sudjelovala je u većem broju projekata na lokalnoj, pokrajinskoj, državnoj i međunarodnoj razini. Članica je HKPD „Matija Gubec“ Tavankut i upravnog odbora HGU „Festival bunjevački pisama“.

2010.–2012. godine

Pero Horvacki rodio se 1957. godine u Tavankutu. Osnovnu školu završio je u Đurđinu, a srednju Mašinsko-elektrotehničku školu u Subotici, smjer mašinski tehničar. Višu tehničku školu, smjer automatike, završio je 1979. godine u Subotici kao najbolji student generacije.

Od 1993. godine radio u Mašinsko-elektrotehničkoj školi. Imenovan je za zamjenika predsjednika Općine Subotica i

člana Gradskog vijeća zaduženog za područje poljoprivrede 2007. godine, a od 2008. do 2012. godine obavljao je dužnost dogradonačelnika i člana Gradskog vijeća zaduženog za područje poljoprivrede. Bio je uposlen u PU „Naša radost“ od 2013. do 2016. godine.

Zaslužan je za otvaranje odjela u gimnaziji na hrvatskom nastavnom jeziku u Subotici te proširenje programa na hrvatskom jeziku na Radio Subotici, s 10 na 21 sat tjedno.

od 2012. godine

Anđela Horvat rodila se 16. siječnja 1984. godine u Subotici, Tavankutu. Stekla je zvanje master učiteljice nakon osnovnih i master studija na Pedagoškom fakultetu u Somboru. Pohađala je stručne seminare i usavršavanja iz područje obrazovanja, manjinskih prava i rodne ravnopravnosti u organizaciji Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Zavoda za vrednovanje kvalitete

obrazovanja i vaspitanja, Agencije za odgoj i obrazovanje, Misije OEBS-a u Republici Srbiji, Centra za razvoj civilnog društva i Fondacije Fridrih Ebert. Funkciju članice Izvršnog odbora zadužene za područje obrazovanja u Hrvatskom nacionalnom vijeću obnaša od 2012. godine, a od 2014. godine i predsjednice Odbora za obrazovanje i vijećnice. Članica je HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta više od 20 godina, prvobitno kao dio folklornog odjela, a trenutačno kao članica Upravnog odbora Društva.

od 2015. godine

Jasna Vojnić rodila se 1979.g u Subotici. Diplomirala je 2001. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, odsjek psihologija. Nakon stečene diplome, otišla je na usavršavanje u Veliku Britaniju i pohađala je Brend adult communication service u Londonu.

Zaposlila se 2003. godine u privatnoj školi „Digital English“ kao profesor engleskog jezika, a 2004. godine u osnovnoj školi „Matko Vuković“, gdje je radila na poslovima školskog psihologa. Diplomirala obiteljskog edukatora, prema TA modelu J.I.Klark, USA, stekla je 2010. godine.

Imenovana je pomoćnicom ravnateljice škole 2013. godine, a 2015. godine došla je na funkciju dopredsjednice Odbora za obrazovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća. Postala je savjetnicom predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća za razvojne projekte hrvatske zajednice u Republici Srbiji 2016. godine.

~~~~ Tim za izradu strategije: ~~~~

Jasna Vojnić

*dipl. psiholog, savjetnica predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća za razvojne projekte
hrvatske zajednice u Republici Srbiji,
Hrvatsko nacionalno vijeće*

Miroslav Keveždi

dipl. religiolog i filozof, Zavod za kulturu Vojvodine Novi Sad

Margareta Uršal

dipl. pedagog, OŠ „Sečenji Istvan“ Subotica

Nevena Mlinko

prof. srpskog jezika i književnosti, koordinatorica Gradske knjižnice u Subotici

Nada Gabrić

odgojiteljica, PU „Naša Radost“ Subotica

Ladislav Suknović

dipl. pravnik, predsjednik HKPD „Matija Gubec“, Osnovni sud u Subotici

Vanja Pakledinac

dipl. ekonomista, DOO Admira Admiral Casino

vlč. Dragan Muharem

magistar teologije, Teološko-katebetski institut u Subotici

Anđela Horvat

*master učiteljica razredne nastave, članica IO HNV-a zadužena za obrazovanje, Hrvatsko
nacionalno vijeće*

Marko Balažević

dipl. politolog i master socijalni antropolog, Gerontološki centar Subotica

Rad na Strategiji postavio nam je nove točke gledišta, nove ideje za akcije i iskrenu zahvalnost ljudima koji su nam to omogućili. Zahvaljujemo se predsjedniku Hrvatskog nacionalnog vijeća, dr. sc. Slavenu Bačiću, i ravnatelju Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, Tomislavu Žigmanovu, što su nas nesebično i strpljivo usmjeravali te dijelili svoje bogato iskustvo. Zahvaljujemo se Sneški i Vladimiru Iliću na suradnji oko provedenog istraživanja. Zahvaljujemo se Bernadici Ivanković, Nadi Gabrić, Marini Ivanković Radaković i Margareti Uršal koje su veliki posao istraživanja realizirale na terenu. Zahvaljujemo se svima koji su se uključili u javne rasprave i time pokazali da žele biti dio tima. Zahvaljujemo se obiteljima što su imali strpljenja za provedeno vrijeme nad Strategijom. I na kraju, velika zahvala Fondaciji za otvoreno društvo i Aleksandri Šanjerić bez kojih bi svi ti plodovi zasigurno izostali.

Tim za izradu Strategije, studeni 2016. godine

Strategija obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji (2017.–2021. godine)

Izdavač:	Hrvatsko nacionalno vijeće
Urednica izdanja:	Jasna Vojnić
Kourednice:	Margareta Uršal Nevena Mlinko
Lektorice	Mirjana Crnković Nevena Mlinko
Grafički dizajn i obrada:	Jasna Vojnić Petar Gaković Adrijana Vukmanov Šimokov
Tisak:	Tiskara PRINTEX
Mjesto i godina tiskanja:	Subotica, 2016. godine
Broj primjeraka publikacije:	200
ISBN:	978-86-920635-0-3

HRVATSKO
NACIONALNO
VIJEĆE